

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV PEDAGOGIKY A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Diplomová práce

Bc. Natálie Říhová

Mezinárodní srovnání podoby a formy přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v České republice, Polsku a na Slovensku

Olomouc 2024

vedoucí práce: PhDr. Jitka Petrová Ph.D.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá srovnáním podoby a formy procesu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v České republice, Polsku a na Slovensku, které probíhá na základě teoretického vymezení podoby vzdělávacích systémů jednotlivých zemí. Ve výzkumné části si práce stanovuje výzkumné otázky, které zpracovává na základě poznatků teoretické části, získaných kvalitativní analýzou dokumentů, jejich kritickým posouzením a komparací. Součástí práce je také brožura Přijímačky pro všechny, která vznikla jako jeden z výstupů této práce.

klíčová slova: srovnání, výchovně vzdělávací systém, Česká republika, Polsko, Slovenská republika, základní vzdělávání, střední vzdělávání, přechod, přijímací řízení, zkouška, testování, žáci se SVP, úprava podmínek testování, test z mateřského jazyka, brožura, Přijímačky pro všechny

ABSTRACT

This thesis deals with a comparison of the form and form of the process of transition of pupils from primary to secondary education in the Czech Republic, Poland and Slovakia, which takes place on the basis of a theoretical definition of the form of the educational systems of individual countries. In the research part, the thesis sets research questions, which it processes on the basis of the knowledge of the theoretical part, obtained by qualitative analysis of documents, their critical assessment and comparison. Part of the work is also the brochure Reception for all, which was created as one of the outputs of this work.

keywords: comparison, educational system, Czech Republic, Poland, Slovak Republic, primary education, secondary education, transition, admissions procedure, examination, testing, pupils with special educational needs, adjustment of testing conditions, mother tongue test, brochure, Admissions for all

Čestně prohlašuji, že tato práce je mým původním autorským dílem, které jsem samostatně vypracovala. Veškerou literaturu použitou při tvorbě práce řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

Svým podpisem stvrzuji, že obsah této práce je totožný s elektronickou verzí ve formátu PDF.

V Olomouci dne

.....

Na vzniku této práce se podílelo několik dalších lidí, kterým bych ráda poděkovala. Děkuji své vedoucí, PhDr. Jitce Petrové, Ph.D., za její přístup, vedení a podporu. Dále PhDr. Pavlu Kopečkovi Ph.D. za úvodní podnět a myšlenku, která mě přivedla k celé této práci. Nakonec děkuji za důvěru, podporu a pomoc své rodině a Mgr. Michaele Raškové. Všech jmenovaných si za jejich pomoc velmi vážím, a neberu jejich přínos této práci jako samozřejmost.

OBSAH

1 Česká republika a její vzdělávací systém	12
1.1 Základní struktura a rysy vzdělávacího systému	12
1.1.2 Legislativní dokumenty	13
1.2 Etapy českého vzdělávacího systému	15
1.2.1 Předškolní vzdělávání	16
1.2.2 Základní vzdělávání	17
1.2.3 Sekundární vzdělávání	19
1.2.4 Terciární vzdělávání	20
1.2.5 Vzdělávání a odborná příprava dospělých	20
1.3 Jednotná přijímací zkouška	21
1.3.1 Organizace a rozvrh testování	22
1.3.2 Testované obory a průběh testování	22
1.3.3 Cíle a vize jednotné přijímací zkoušky	24
1.3.4 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v testovacím procesu	24
1.3.5 Stručný rozbor testu z českého jazyka a literatury, rok 2023	27
1.3.6 Přípravné a podpůrné materiály pro žáky k testování	30
1.3.7 Přijímačky bez obav	32
2 Polsko a jeho vzdělávací systém	34
2.1 Základní struktura a rysy vzdělávacího systému	34
2.1.1 Legislativní dokumenty	35
2.1.2 Struktura národního vzdělávacího systému po reformě	37
2.2 Etapy polského vzdělávacího systému	39
2.2.1 Předškolní péče	40
2.2.2 Základní vzdělávání	41
2.2.3 Sekundární vzdělávání	44
2.2.4 Postsekundární neterciární vzdělání	46
2.2.5 Vysokoškolské vzdělávání	46
2.2.6 Vzdělávání a odborná příprava dospělých	47
2.3 Egzamin ósmoklasisty	48
2.3.1 Organizace a rozvrh zkoušek	49
2.3.2 Testované obory a průběh zkoušky	51
2.3.3 Cíle a vize zkoušky z 8. třídy	53
2.3.4 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v testovacím procesu	54
2.3.5 Stručný rozbor testu z polského jazyka z roku 2023	59
2.3.6 Přípravné a podpůrné materiály pro žáky k testování	63
2.3.7 Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym	64
3 Slovensko a jeho vzdělávací systém	66
3.1 Základní struktura a rysy vzdělávacího systému	66
3.1.1 Legislativní dokumenty	67
3.2 Etapy slovenského vzdělávacího systému	68
3.2.1 Předškolní péče	69

3.2.2 Základní vzdělávání	69
3.2.3 Sekundární vzdělávání	72
3.2.4 Vysokoškolské vzdělávání	73
3.2.5 Vzdělávání a odborná příprava dospělých	74
3.3 Testovanie 9	75
3.3.1 Organizace a rozvrh testování	75
3.3.2 Testované obory a průběh testování	76
3.3.3 Cíle a vize testování	78
3.3.4 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v testovacím procesu	79
3.3.5 Stručný rozbor testu ze slovenského jazyka a literatury z roku 2023	81
3.3.6 Přípravné a podpůrné materiály pro žáky k testování	84
4. Výzkumná část	
Mezinárodní srovnání podoby a formy přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání	87
4.1 První vedlejší výzkumná otázka	88
4.2 Druhá vedlejší výzkumná otázka	90
4.3 Třetí vedlejší výzkumná otázka	93
4.4 Čtvrtá vedlejší výzkumná otázka	95
4.5 Hlavní výzkumná otázka	99
4.2.1 Přijímací zkouška, zkouška na výstupu ze základní školy	99
Diskuse a závěr	103
Seznam příloh	108
Použité zdroje a literatura	194
Použité zdroje tabulek, obrázků a příloh	201

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Tabulka 1: Struktura, etapy vzdělávacího systému.....	15
Tabulka 2: Systém vzdělávání a péče v raném dětství.....	16
Tabulka 3: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání.....	18
Tabulka 4: Rozložení testovaných předmětů s jejich základní časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní.....	23
Tabulka 5: Srovnání časové dotace bez/s navýšením pro jednotlivé předměty a kategorie testovaných žáků.....	26
Tabulka 6: Struktura vzdělávacího systému po reformě, komparace věku dětí k jednotlivých stupňům vzdělávání.....	37
Tabulka 7: Struktura vzdělávacího systému po reformě, srovnání délky studia.....	39
Tabulka 8: Systém předškolní péče.....	41
Tabulka 9: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání.....	43
Tabulka 10: Typy vzdělávacích zařízení, délka doby studia na nich, dosažené vysvědčení po ukončení vzdělávání.....	44
Tabulka 11: Souhrn výběru studijních programů v rámci vysokoškolského studia.....	47
Tabulka 12: Přehled testovaných předmětů zkoušky od roku 2019 do současnosti.....	51
Tabulka 13: Rozložení testovaných předmětů, s časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní.....	52
Tabulka 14: Přehled jednotlivých typů znevýhodnění, postižení a jednotlivých forem úprav v testovacím procesu.....	56
Tabulka 15: Struktura vzdělávacího systému, srovnání délky studia.....	68
Tabulka 16: Systém předškolní péče.....	69
Tabulka 17: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání.....	71

Tabulka 18: Typy vzdělávacích zařízení, délka doby studia na nich, dosažené vysvědčení po ukončení vzdělávání.....	72
Tabulka 19: Souhrn výběru studijních programů v rámci vysokoškolského studia.....	73
Tabulka 20: Rozložení testovaných předmětů, s časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní.....	77
Tabulka 21: Přehled možných úprav podmínek a formy testování pro žáky se SVP.....	81
Tabulka 22: Přehled etap povinného vzdělávání a rozdělení stupňů zákl. vzdělávání.....	89
Tabulka 23: Přehled základních informací o jednotlivých testech.....	96
Tabulka 24: Srovnání základních charakteristik jednotlivých zkoušek.....	101
Obr. 1: Zápis odpovědí uzavřených úloh, příklad zápisu původní a nové volby řešení.....	27
Obr. 2: Zadání s výchozím textem, které obsahuje také pomocné návodné okno.....	29
Obr. 3: Příklad úlohy s rozhodovacím typem zadáním “pravda/nepravda”.....	30
Obr. 4: Pracovní sešit, nakl. Edika (vlevo).....	31
Obr. 4: Soubor testových zadání, nakl. Didaktis (vpravo).....	31
Obr. 5: Zápis odpovědí uzavřených zadání, příklad zápisu původní a nové volby řešení.....	59
Obr. 6: Zápis odpovědí otevřených zadání, příklad zápisu původní a nové volby řešení.....	60
Obr. 7: Ukázka úlohy s grafickým zadáním k výchozímu textu Balladyna.....	61
Obr. 8: Tabulka hodnocení slohových částí testu.....	62
Obr. 9: Zápis uzavřených forem odpovědí, možnosti jeho opravy a změny odpovědi.....	83
Obr. 10: Zápis otevřených forem odpovědí, možnosti jeho opravy a změny odpovědi.....	83
Obr. 11: Výchozí text č. 2 k úlohám 8 - 14 (Ukázka 2).....	84
Obr. 12: Ukázka publikace Testovanie 9 zo slovenského jazyka a literatúry	85

ÚVOD

Cílem této diplomové práce je shrnutí a následná komparace rozdílů, podobností a shod podoby a formy procesu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v rámci výchovně vzdělávacích systémů v České republice, Polsku a na Slovensku.

V rámci teoretické části jsou stručně popsány a vymezeny vzdělávací systémy jednotlivých zemích s detailnějším rozpracováním problematiky procesu přechodu žáků ze ZV na SV a testování, které v tomto procesu žáci absolvují. V rámci tohoto rozpracování je ve všech srovnávaných systémech věnována jedna část také problematice testování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně úpravě podmínek testování pro tyto žáky. Součástí teoretické části je také stručný vhled do testů z mateřského jazyka jednotlivých zemí, které jsou součástí testování. Na základě dat z teoretické části jsou ve výzkumné pasáži definovány výzkumné otázky, které prostřednictvím kvalitativní analýzy dokumentů a zdrojů využitých v této práci (především legislativních a metodických dokumentů o výchově a vzdělávání v rámci srovnávaných systémů, příruček, testů ad.) pomáhají nalézt relevantní odpovědi na cíl a hlavní myšlenku této práce. Výstupem práce je komparace jednotlivých systémů s přihlédnutím k problematice přechodu v rámci zmiňovaných vzdělávacích stupňů, kdy lze říci, že jsou si systémy v rámci sledovaných otázek velmi podobné, lze však mezi nimi spatřovat rozdíly, které definují jednotlivé systémy v jejich specifčnosti v rámci vzdělávací politiky srovnávaných zemí.

Součástí této diplomové práce je také brožura Přijímačky pro všechny, která je dalším výstupem této práce. Materiál je určen pro žáky 8. a 9. ročníků ZŠ, jejich rodiče a učitele a je shrnutím problematiky procesu přijímacích zkoušek v České republice, které žáci skládají v rámci přechodu ze základního na střední vzdělávání. Brožura je interaktivním materiálem, který svým čtenářům kromě teoretických poznatků a informací, nabízí prostor pro vlastní kreativitu a činnost, ke které vybízí prostřednictvím dílčích výzev a úkolů, které na čtenáře čekají. Brožura je pojatá tak, aby žákům pomohla lépe se orientovat v celém procesu přechodu ze ZV na SV a v organizaci a průběhu přijímacích zkoušek, upozornila je na možné úskalí a problémy, se kterými se v tomto období mohou setkat. Zároveň brožura obsahuje řadu doporučení, rad a tipů, které mají žákům (jejich rodičům, učitelům) pomoci nastíněné problémy řešit a překonávat

1 ČESKÁ REPUBLIKA A JEJÍ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM

Český vzdělávací systém je postaven na zásadách univerzální povinné školní docházky a poskytuje možnost komplexního vzdělání od předškolního stupně po vysokoškolskou úroveň. Celkově lze český vzdělávací systém charakterizovat jako strukturovaný, s důrazem na všeobecné vzdělávání na základním a středoškolském stupni a následnou specializaci na vysokoškolském stupni. V rámci organizace výchovně vzdělávacího procesu je kladen důraz na rovné příležitosti ve vzdělávání pro všechny žáky bez rozdílu jejich původu, omezení či oslabení, míry jejich schopností a dovedností tak, aby každý žák měl v rámci výchovně vzdělávacího procesu dostatečnou příležitost dosáhnout nejen školního úspěchu, ale plně se tak v rámci svých možností, schopností a dovedností účastnit vzdělávacího procesu.

1.1 ZÁKLADNÍ STRUKTURA A RYSY VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Rozvoj, organizaci a koncepci celého vzdělávacího systému zastřešuje v rámci České republiky Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), jedná se o hlavní orgán státní správy. Zřizovateli jednotlivých vzdělávacích ústavů jsou poté kraje, regiony (zřizují především střední školy, vyšší odborné školy, konzervatoře) a obce (zřizují mateřské a základní školy).¹ Vzdělávání je v České republice poskytováno na veřejných (státních) školách, soukromých, církevních a zahraničních školách.

Struktura českého vzdělávacího systému zahrnuje několik etap vzdělávání v rámci vzdělávacího procesu:

- předškolní péče - zahrnuje vzdělávání v rámci mateřské školy či dětské skupiny,
- základní vzdělávání - tzv. primární a nižší sekundární vzdělávání, zahrnuje vzdělávání na základních školách, víceletých gymnáziích a osmiletých konzervatořích,
- střední vzdělávání - tzv. sekundární vzdělávání, poskytováno na středních školách všeobecného či odborného zaměření,
- konzervatoře - poskytují základní, střední i vyšší odborné vzdělání
- terciární vzdělávání - vzdělávání v rámci vyšších odborných škol, vysokých škol a univerzit,

¹ EURYDICE. *Přehled: Klíčové vlastnosti vzdělávacího systému*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-03]. Školy spravované v rámci veřejné správy; rozdělení pravomocí mezi ústřední vládu, kraje a obce.

- vzdělávání a odborná příprava dospělých - nástavbové vzdělávání, odborná příprava a vlastní rozvoj v rámci celoživotního vzdělávání.²

Mezi hlavní cíle v rámci vzdělávacího systému patří zajištění rovných podmínek a přístupů pro vzdělávání všem žákům bez rozdílu, inovace a proměna podoby českého školství, rozvoj všech stupňů vzdělávání. Strategie v rámci tohoto rozvoje je shrnuta ve stěžejním dokumentu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Tento dokument shrnuje plány rozvoje a inovací českého vzdělávacího systému a politiky mezi roky 2020 až 2030.

1.1.2 LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Český vzdělávací systém se opírá o několik základních dokumentů, které vymezují podobu a formu jeho fungování, definuje dílčí pojmy v rámci výchovně vzdělávacího procesu, celkový koncept výchovně vzdělávacího procesu v rozsahu jednotlivých stupňů vzdělávání. Obecným výchozím dokumentem je **Ústava České republiky** (zákon č. 1/1993 Sb. Ústavní zákon). Ústava České republiky stanovuje základní práva, svobody a zásady fungování státu. Hlavním legislativním dokumentem, který tvoří základní kámen českého vzdělávacího systému, je zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen **Školský zákon**). Tento upravuje organizaci a obsah českého vzdělávacího systému, vymezuje základní principy vzdělávání, včetně rovnosti příležitostí, otevřenosti vzdělávání všem bez diskriminace, a respektu ke kulturní a jazykové rozmanitosti. Definuje strukturu vzdělávacího systému, vzdělávací programy a podobu vzdělávání v jednotlivých stupních vzdělávacího systému. Vymezuje také problematiku financování vzdělávání, včetně investic do vzdělávací infrastruktury.³ Organizace a obsah jednotlivých stupňů vzdělávání jsou definovány dílčími vyhláškami, výjimkou jsou vysoké školy, jejich fungování je legislativně vymezeno v rámci zákona o vysokých školách (z. č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů).

Vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a žáků nadaných je definováno vyhláškou č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Vyhláška definuje problematiku podpurných opatření ve vzdělávání, organizaci a pravidla pro vzdělávání žáků se SVP a nadaných, vzdělávání těchto žáků v integrovaných třídách, možnost podpory dalšího pedagogického pracovníka, asistenta nebo jiného odborníka. Celkově má tato vyhláška za cíl zajistit, aby žáci se specifickými vzdělávacími

² EURYDICE. *Přehled: Struktura národního vzdělávacího systému*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-03].

³ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: . C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-03].

potřebami a žáci nadaní měli adekvátní přístup k vzdělávání a aby byla podpora poskytována v souladu s jejich individuálními potřebami.⁴

Postavení pedagogických pracovníků, jejich práva a povinnosti, kvalifikace a profesní rozvoj v rámci vzdělávacího systému určuje zákon o pedagogických pracovnících (zákon. č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

Dalšími neméně důležitými dokumenty, které však již nelze řadit mezi legislativní (ale mezi kurikulární), jsou rámcové a školní vzdělávací programy. **Rámcové vzdělávací programy** (RVP) stanovují obecný rámec pro obsah a organizaci vzdělávacího procesu na jednotlivých stupních školního vzdělávání. Tyto programy poskytují směrnice pro vytváření konkrétních školních vzdělávacích programů na základě zákonů a vyhlášek v oblasti školství.⁵ Naproti tomu **Školní vzdělávací program** (ŠVP) je dokument, který specifikuje, jak bude v konkrétní škole realizován kurikulární rámec definovaný rámcovým vzdělávacím programem (RVP). Jedná se o konkrétní plán vzdělávání upravený na místní úrovni podle potřeb a specifik dané školy.⁶ Každá škola má svůj vlastní unikátní ŠVP, který odráží její identitu, filozofii a místní kontext. ŠVP má za úkol poskytovat rámcový plán pro praktickou realizaci vzdělávacího obsahu v konkrétní škole.

⁴ Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27#Top>. [cit. 2023-09-21].

⁵ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: vzdělávací programy: §4 rámcové vzdělávací programy. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-21].

⁶ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: vzdělávací programy: §5 školní vzdělávací programy. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-21].

1.2 ETAPY ČESKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Výchova a vzdělávání v rámci českého vzdělávacího systému je rozčleněna do etap, které se liší charakteristikou cílové skupiny, pro kterou je vzdělávání určeno, délkou doby studia či formou studia. V rámci těchto etap je žákům, studentům poskytováno vzdělání v určitém typu vzdělávacích zařízení, kdy koncept výchovně vzdělávacího procesu v něm by měl reflektovat přirozené potřeby, možnosti, schopnosti a dovednosti žáků dané věkové kategorie. Přehled jednotlivých etap vzdělávacího systému spolu s příkladem vzdělávacích institucí a délkou doby, kdy je žáci mohou navštěvovat je shrnut v následující tabulce, přičemž jednotlivé etapy budou blíže charakterizovány v dalších podkapitolách:

název instituce	doba studia	stupeň vzdělávání
Mateřská škola	1 - 4 roky	vzdělávání a péče v raném dětství, předškolní vzdělávání (povinná docházka min. 1 rok, před nástupem na ZŠ)
Základní škola	9 let	základní vzdělávání (primární a nižší sekundární vzdělávání)
Víceleté gymnázium (všeobecné obory)	4 roky	základní vzdělávání (nižší sekundární vzdělávání)
Osmiletá konzervatoř	4 - 8 let	
Střední škola (všeobecná, odborná)	2 - 4 roky	střední (sekundární) vzdělávání (střední všeobecné/odborné vzdělávání)
Konzervatoř	2 - 4 roky	střední odborné vzdělání (umělecký směr)
Vyšší odborná škola	až 5 let	terciární vzdělávání
Vysoká škola		
Konzervatoř		

Tabulka 1: Struktura, etapy vzdělávacího systému

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Česko, Přehled)

1.2.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní péče je v rámci vzdělávacího systému České republiky určena dětem od 2 do 6 let věku. Tato péče je realizována v mateřských školách a dětských klubech. Pro děti ve věku od 5 do 6 až 7 let je poslední ročník předškolního vzdělávání povinný (od roku 2017). Věk dětí se odvíjí podle toho, zda byl dítěti přiznán odklad školní docházky na základě zprávy příslušného diagnostického zařízení (školní poradenská zařízení). V rámci umístění dětí do mateřských škol mají zákonní zástupci dětí právo na umístění dítěte v zařízení ve spádové oblasti bydliště dítěte.⁷ Legislativně je předškolní péče vymezena v rámci zákona č. 561/2004 Sb. Školský zákon a vyhlášky č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.

Pro děti ve věku od 6 měsíců, které ještě nespádají do předškolního vzdělávání, jsou určeny dětské kluby, jesle. Tyto spadají pod tzv. ranou péči a jsou spravovány Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky (MPSV ČR). Tato zařízení nemají pevně stanovený obecný vzdělávací program, sestavují si však individuální plán činností, který tvoří podklad pro jejich fungování. Činnost dětských klubů je pravidelně kontrolována a hodnocena v rámci standardů kvality poskytované péče.⁸

Obecný systém předškolní a rané péče je shrnut v následující tabulce:

název instituce	období péče (věk dětí)	typ docházky	druh péče
dětský klub, jesle	6 měsíců - 5 let	nepovinné	raná péče
mateřská škola	2 - 5 let 5 - 7 let	nepovinné povinné	předškolní péče

Tabulka 2: Systém vzdělávání a péče v raném dětství

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Česko, Předškolní vzdělávání a péče)

⁷ EURYDICE. *Přehled: předškolní vzdělávání*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-29].

⁸ EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče: péče o děti raného věku*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z:

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-09-29].

1.2.2 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Základní vzdělávání (primární a nižší sekundární vzdělávání) je v České republice realizováno na základních školách, víceletých gymnáziích či osmiletých konzervatořích. Na víceletá gymnázia a konzervatoře se mohou hlásit žáci po úspěšném absolvování 5. nebo 7. ročníku základní školy. Vzdělávání je určeno žákům ve věku od 6 do 15 let (s možností žádosti o odklad či prodloužení doby docházky na základní školu) a je koncipováno tak, aby co nejvíce odpovídalo potřebám, možnostem a schopnostem žáků a naplnilo tak jejich individuální studijní potřeby. Legislativně je problematika základního vzdělávání zakotvena ve školském zákoně (z. č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání), vyhlášce č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a dalších. Mezi cíle základního vzdělávání, které jsou definovány hlavně v rámci RVP ZV, patří bezesporu snaha o seznámení žáků s procesem učení a výuky, zajištění všeobecného vzdělání, podpora individuálního rozvoje žáků, upevňování jejich společenského vědomí a příprava na další život a fungování ve společnosti a dalších.⁹

Nejběžnější je vzdělávání na základních školách, kde je výuka koncipována ve dvou stupních:

- I. stupeň: 1. - 5. ročník (primární stupeň)
- II. stupeň: 6. - 9. ročník (nižší sekundární vzdělávání)

V rámci vzdělávacího systému mohou existovat také školy, které neposkytují výuku ve všech devíti ročnících. V takovém případě musí žáci po ukončení posledního ročníku přestoupit do jiné školy, která poskytuje výuku ve zbylých ročnících.

Výuka na základních školách je realizována zpravidla prezenční formou, kdy žáci docházejí do školy každý den, od roku 2020 je z důvodu pandemie COVID-19 legislativně zakotvena také možnost distanční výuky (online a jinou formou).¹⁰ Výuka je obvykle koncipována formou vyučovacích hodin v délce 45 minut, střídaných přestávkami o délce minimálně 5 minut. Obsahem vyučovacích hodin je učivo daného vyučovacího předmětu, jehož obsah je koncipován příslušným vyučujícím a vychází z příslušných kurikulárních a dalších

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. In: Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání od 1. září 2023, MŠMT ČR. 2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvpzv-cestina-jako-cizi-jazyk>. [cit. 2024-04-07].

¹⁰ EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.1 Organizace vzdělávání v jedné struktuře: Organizace školního dne a týdne*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/organisation-single-structure-education>. [cit. 2023-10-02].

pedagogických dokumentů (RVP, ŠVP, časově tematický plán učitele, příprava na dílčí výstupy aj.).

V rámci jednotlivých ročníků je školským zákonem vymezena maximální týdenní hodinová dotace, která může být navýšena o tzv. disponibilní hodiny, o jejichž rozdělení a využití v rámci výchovně vzdělávacího procesu rozhoduje ředitel příslušné vzdělávací instituce a jsou definovány v rámci školních vzdělávacích programů.¹¹ Přehled týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky obou stupňů je rozepsán v tabulce:

stupeň vzdělávání na ZŠ	ročník	maximální týdenní časová dotace
I. stupeň	I. ročník	22 hodin
	II. ročník	22 hodin
	III. ročník	26 hodin
	IV. ročník	26 hodin
	V. ročník	26 hodin
II. stupeň	VI. ročník	30 hodin
	VII. ročník	30 hodin
	VIII. ročník	32 hodin
	IX. ročník	32 hodin

Tabulka 3: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Česko, Organizace jednotného vzdělávání)

¹¹ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: organizace vzdělávání ve školách: §26 vyučovací hodina. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>. [cit. 2023.10.02].

V rámci etapy základního vzdělávání je v České republice realizována povinná školní docházka. Ta zahrnuje 9 let docházky na základní školu, přičemž nejdéle může být doba školní docházky prodloužena do konce školního roku, kdy žák dosáhl 17 let.¹² Její přesné parametry, definice a možné úpravy jsou ukotveny v rámci školského zákona. Další etapou, do které žáci po ukončení základního vzdělávání v optimálním (a nejčastějším) případě vstupují je sekundární vzdělávání. Proces přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání je obvykle doprovázen přijímacím řízením na danou vzdělávací instituci. V rámci tohoto přijímacího řízení žáci většinou skládají jednotnou přijímací zkoušku. O této bude v rámci této práce pojednáno v samostatné podkapitole.

1.2.3 SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Sekundární vzdělávání (střední vzdělávání) představuje v rámci českého vzdělávacího systému etapu následující po základním vzdělávání. Tato fáze vzdělávání je zaměřena na studenty ve věkovém rozmezí přibližně od 15 do 19 let. Český systém sekundárního vzdělávání nabízí studentům různé obory a specializace studia, které jim umožňují přizpůsobit své studijní plány svým zájmům a budoucím profesním cílům. Mezi instituce běžně poskytující střední vzdělávání patří gymnázia, střední odborné školy, konzervatoře a odborná učiliště. V praxi je poskytování vzdělání spjato zejména s dosaženou konečnou úrovní vzdělání, a to konkrétně se středním vzděláním doplněným o maturitní zkoušku, odborným vzděláním s výučním listem nebo středním odborným vzděláním.¹³ V rámci sekundárního vzdělávání je důraz kladen na rozmanitost výuky, podporu individuálních potřeb žáků a přípravu na aktivní účast ve společnosti. Zároveň podporuje sekundární vzdělávání rozvoj sociálních dovedností a posiluje hodnoty, které mají žákům pomoci se lépe orientovat a fungovat v životě a společnosti.¹⁴ Tato fáze vzdělávání hraje klíčovou roli při přípravě mladých lidí na vstup do vyššího vzdělávacího systému nebo na vstup na pracovní trh. Po ukončení sekundárního vzdělávání se žáci mohou, nemusí dále vzdělávat v rámci terciárního vzdělávání na vyšší odborných školách, vysokých školách aj.

¹² Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část třetí: povinnost školní docházky a základní vzdělávání: hlava I: povinnost školní docházky: §36 plnění povinnosti školní docházky. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561?text=#cast3>. [cit. 2023.10.020].

¹³ EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.1 organizace vyššího sekundárního vzdělávání: typy institucí*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/organisation-upper-secondary-education>. [cit. 2023-10-15].

¹⁴ EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: obecné cíle*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/upper-secondary-and-post-secondary-no-n-tertiary-education>. [cit. 2023-10-15].

1.2.4 TERCÍÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

České terciární vzdělávání zahrnuje dvě hlavní úrovně institucí: vyšší odborné školy a vysoké školy. Legislativně je vysoké školství ukotveno především ve školském zákoně a zákoně č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, který stanovuje obecný právní rámec pro vysoké školy, jejich vznik, organizaci, financování a další aspekty provozu. Vyšší odborné vzdělání typicky probíhá v rámci tříletých studijních programů, kde se studenti specializují na konkrétní obory.

Vysokoškolské vzdělání poskytuje širší spektrum možností a je rozděleno do tří cyklů: bakalářského, magisterského a doktorského. Bakalářské a magisterské studijní programy nabízejí strukturované kurikulum, zatímco doktorský cyklus poskytuje možnost hlubšího výzkumu a specializace ve zvoleném oboru. Některé vysoké školy mohou také nabízet nestrukturované dlouhé magisterské studijní programy, které umožňují flexibilitu ve výběru předmětů a zaměření. Vysoké školy jsou buď státní, nebo soukromé, přičemž studium může (nemusí) být zpoplatněno. Vyšší odborné školy mohou být státní, soukromé nebo církevní.¹⁵ Terciární vzdělávání je klíčovým krokem pro přípravu absolventů na složité profesní výzvy a vstup do pracovního prostředí vyžadujícího specializované znalosti a dovednosti.

1.2.5 VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA DOSPĚLÝCH

Vzdělávání dospělých v České republice je ovlivněno širokou škálou faktorů, zejména sociokulturními, ekonomickými a politickými. Zvyšující se důležitost dalšího vzdělávání vychází ze stále rostoucí potřeby osvojování nových znalostí a dovedností, které vyplývají z neustálé nutnosti přizpůsobovat se měnícím se životním podmínkám. Tato adaptace se týká jak pracovního, tak soukromého života. Zvláště v oblasti pracovního prostředí hraje vzdělávání dospělých klíčovou roli, kdy zaměstnanci hledají nové znalosti a dovednosti nezbytné k úspěchu ve stále se měnícím pracovním prostředí.¹⁶

Vzdělávací aktivity dospělých nejsou omezeny pouze na pracovní aspekty, častým motivem pro účast v dalším vzdělávání je také osobní zájem a touha po prohlubování znalostí a dovedností v oblasti, která oslovuje samotného jednotlivce. Celkově je vzdělávání dospělých

¹⁵ EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání: přehled*. Online. Česko. 1. února 2024. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/higher-education>. [cit. 2024-02-04].

¹⁶ EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých: přehled*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/adult-education-and-training>. [cit. 2023-10-15].

v České republice důležitým nástrojem pro individuální rozvoj a přizpůsobení se rychlým společenským a technologickým změnám.

1.3 JEDNOTNÁ PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKA

V České republice je jednotná přijímací zkouška (JPZ) v rámci středního vzdělávání nástrojem, který provází žáky při přihlašování (přechodu) ke studiu na středních školách (především na gymnáziích a středních odborných školách). Charakteristickými rysy této zkoušky jsou:

- univerzálnost: zkoušky spočívá v tom, že poskytuje standardizovaný nástroj pro hodnocení schopností a dovedností jednotlivých uchazečů a tím umožňuje objektivní porovnání mezi žáky, kteří se hlásí na stejné typy středních škol či oborů (je však nutné zdůraznit, že zkoušku skládají pouze ti žáci, kteří se hlásí na školy, kde je JPZ součástí přijímacího řízení),
- obsahová struktura: zkouška obsahuje testy z jazykových (český jazyk, cizí jazyk), matematických a vědních disciplín, které mají posoudit schopnosti a znalosti uchazečů, rozsah a náročnost učiva v jednotlivých testech odpovídá standardům RVP pro ZV,
- rozsah a obtížnost: JPZ bývá rozsáhlá, zahrnuje několik částí a je formulována tak, aby odhalila schopnosti nejen analytického myšlení, logiky, znalostí a základních dovedností žáků ve zkoušených oblastech,
- přijímací řízení: výsledky zkoušky jsou následně použity v přijímacím řízení, kde se kombinují s výsledky dosavadního školního prospěchu a jinými kritérii, aby bylo rozhodnuto o přijetí či nepřijetí žáka na vybranou střední školu.

Jednotná přijímací zkouška je jedním z klíčových prvků procesu přijímání studentů na střední školy v České republice. Je důležité poznamenat, že testováním v rámci JPZ neprocházejí všichni žáci, zkoušku neabsolvují například ti, kteří se po ukončení ZV hlásí ke studiu oborů s výučním listem (na odborných učilištích).

1.3.1 ORGANIZACE A ROZVRH TESTOVÁNÍ

V rámci organizační otázky JPZ došlo ve školním roce 2023/2024 k částečným změnám. Jedná se především o nový systém podávání přihlášek, který byl navržen s cílem zefektivnit a zpřehlednit celý proces pro uchazeče i školy. Toto zahrnuje například aktualizované online platformy, elektronické formuláře a jiné. Další změnou bylo navýšení počtu dostupných přihlášek pro uchazeče ze dvou na tři. Tento krok rozšiřuje možnosti uchazečů ve výběru středních škol.

Kromě MŠMT je zastřešující organizací, která se stará o organizaci a realizaci JPZ, především Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, které s obměnami funguje jako součást MŠMT od roku 2006. Centrum vzešlo z původního Centra pro reformu maturitní zkoušky (CERMAT), zajímavostí je, že se toto označení organizace nepřestalo doposud užívat a aktivně funguje jako signifikantní označení dodnes. Účel a předmět činnosti Centra jsou specifikovány ve zřizovací listině vydané MŠMT dne 24. 3. 2009.¹⁷

I přes probíhající změny stále platí, že JPZ probíhají ve čtyřech termínech - 2 řádných a 2 náhradních. Přijímací zkoušky se obvykle konají v dubnu a přihlášky mohou žáci podávat do konce listopadu (u oborů, kde je součástí JPZ také talentová zkouška) nebo do konce února (u zbylých škol). Přesné termíny vyhlašuje s dostatečným předstihem MŠMT a CERMAT nejen na svých webových stránkách. Výsledky testů JPZ se žáci dozvědí v řádu několika týdnů od konání vlastní zkoušky. Žáci, respektive jejich zákonní zástupci, mohou rovněž požádat o prominutí přijímací zkoušky, takové žádosti však posuzuje individuálně ředitel dané školy, kde má žák přijímací zkoušky vykonávat.¹⁸

1.3.2 TESTOVANÉ OBORY A PRŮBĚH TESTOVÁNÍ

Jednotná přijímací zkouška (JPZ) se sestává z dvou písemných testů: z českého jazyka a literatury a z matematiky. Varianty jednotlivých testů se různí podle toho, zda se jedná o přijímací zkoušku na čtyřleté obory a nadstavbová studia nebo na šesti a osmiletá gymnázia. Obsah jednotlivých testových zadání však vždy vychází z příslušných RVP. V této práci je zohledňována pouze varianta zkoušky pro čtyřleté obory a nadstavbová studia.

¹⁷ CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *O nás*. Online. CZVV. C2019. Dostupné z: <https://czvv.ceremat.cz/menu/o-nas>. [cit. 2024-10-23].

¹⁸ CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Jednotná přijímací zkouška 2024: do kdy je nutné podat přihlášku: kdy se jednotná přijímací zkouška bude konat: kde se budou konat zkoušky*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska>. [cit. 2024-10-23].

V rámci JPZ skládají žáci celkem 2 testy z českého jazyka a literatury a 2 testy z matematiky. Testování je rozloženo do dvou zkušebních dnů kdy každý den žáci skládají jeden test z matematiky a jeden z českého jazyka a literatury.

Rozdělení předmětů do zkušebních dnů a časová dotace pro jednotlivé zkoušky jsou shrnuty v následující tabulce:

zkušební den	testovaný předmět	standardní časová dotace
den 1	matematika	70 minut
	český jazyk a literatura	60minut
den 2	matematika	70 minut
	český jazyk a literatura	60 minut

Tabulka 4: Rozložení testovaných předmětů s jejich základní časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní

zdroj: vlastní (srov. Cermat, Jednotná přijímací zkouška)

V průběhu testování mohou žáci využívat pouze předepsané psací a rýsovací potřeby, kalkulačky či jiné pomůcky nejsou dovoleny. Výjimkou jsou žáci, jimž byla přiznána možnost úpravy podmínek testování (žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a další). V rámci běžných podmínek konání JPZ dohlíží na průběh jednotlivých zkoušek vybraný pedagog z dané školy, kde se PZ koná. Dozorující učitel je zároveň zadavatelem jednotlivých testů. V průběhu testování dohlíží především na správný průběh celé zkoušky, v souladu s pokyny CERMAT. Při testování nemohou žáci opustit zkušební místnost, vyjma závažných případů, např. při akutních zdravotních obtížích žáka. Takovou situaci vždy individuálně posuzuje dozorující pedagog. Ten má rovněž možnost vyloučit žáka z testování, shledá-li, že byly na straně žáka závažně, opakovaně porušeny podmínky testování (např. použití nepovolených pomůcek, neadekvátní chování apod.).¹⁹

¹⁹ Vyhláška č. 422/2023 Sb. Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři: část první: organizace přijímacího řízení do prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-422#cast1>. [cit. 2024-10-23].

1.3.3 CÍLE A VIZE JEDNOTNÉ PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY

Jednotná přijímací zkouška (JPZ) v České republice má jako hlavní cíl zajišťovat objektivní a standardizované hodnocení schopností uchazečů při vstupu na střední školy. Tato zkouška se snaží poskytnout rovné podmínky pro všechny zájemce o studium na středních školách. Jedním z dílčích cílů zkoušky je poskytnout nestranný a objektivní nástroj hodnocení, který měří schopnosti a dovednosti uchazečů v oblastech českého jazyka, literatury a matematiky. Jelikož se jedná o plošně využívané standardizované testy, lze využít jednotlivé výsledky pro další srovnávání a výzkum. Je ale nutné říci, že takto zjištěné informace charakterizují pouze určitou část žáků, pouze ty, kteří v rámci přijímacích zkoušek JPZ skládají. Vize zkoušek spočívá v tom, že tato jednotná zkouška bude efektivním a spravedlivým nástrojem pro výběr budoucích středoškolských studentů v rámci jednotlivých vzdělávacích institucí, přičemž se bude neustále přizpůsobovat měnícím se potřebám výchovně vzdělávacího procesu.

Dalším cílem testování je vytvořit jednotné kritérium pro přijetí žáka na vybranou střední školu. Výsledky testování v rámci JPZ však tvoří jen část kritérií, které si jednotlivé školy pro svá přijímací řízení stanoví. Hodnocení jednotné přijímací zkoušky se na celkovém hodnocení splnění kritérií přijímacího řízení podílí nejméně 60 %, v případě přijímacího řízení na gymnázia se sportovní přípravou nejméně 40 %. Škola pak do výsledku přijímacího řízení zohledňuje vždy pouze lepší výsledek z obou testů z příslušného předmětu.²⁰

1.3.4 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V TESTOVACÍM PROCESU

V rámci organizace JPZ mohou žáci, jejich zákonní zástupci, požádat na základě výsledků a doporučení odborných šetření o úpravu podmínek testovacího procesu. V obecném pohledu se úprava podmínek týká žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, uchazečů pobývajících dlouhodobě v zahraničí a cizinců, na které se vztahuje z. č. 67/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (tzv. Lex Ukrajina). Legislativně je problematika testování žáků se SVP vymezena (nejen) vyhláškou o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání (v. č. 422/2023 Sb. o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři). Pro potřeby této práce bude více rozpracována problematika žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v testovacím procesu.

²⁰ CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Jednotná přijímací zkouška 2024: hodnocení zkoušky*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.cermat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska>. [cit. 2024-10-25].

Pro účely posuzování a úprav podmínek konání JPZ je nutné si vymezit osobu žáka se SVP. Tímto je myšlen žák se zdravotním postižením či znevýhodněním, žák s PAS či dalším kombinovaným postižením, s poruchou učení nebo chování, chronicky nemocný uchazeč, jehož medikace má vliv na jeho schopnosti a dovednosti, ad. Pro potřeby JPZ a individuálních podmínek testování se žáci se SVP dělí do kategorií dle druhu postižení, znevýhodnění, na základě kterých jsou jim dále přiznávány další možné úpravy podmínek testování:

- ZP_A - žák se zrakovým postižením, který je schopen rýsovat a číst zvětšené/upravené obrázky,
- ZP_B - žák se zrakovým postižením, pro kterého je čtení složitějších obrázků a rýsování smyslově nedostupné,
- ZP_BR - žák se zrakovým postižením, který využívá Braillovo písmo,
- SP - žák se sluchovým postižením, jehož prvním jazykem je český znakový jazyk,
- O - toto označení shrnuje žáky se zbylými SVP jako jsou žáci s PAS a dalším kombinovaným postižením, žáci s poruchami učení a chování, žáci s OMJ, žáci s dalším sluchovým postižením (mimo žáky v kategorii SP) aj.²¹

Samotná úprava podmínek spočívá například v navýšení časového limitu při testování, možnosti využití kompenzační pomůcky/pomůcek (čtecí okénko, počítač, didaktické materiály/pomůcky, slovník synonym aj.), úpravy pracovního/zkušebního prostoru (vlastní testovací místnost, úprava světelných podmínek aj.), možnosti využití podpory asistenta (ten žákovi poskytuje podporu ve formě předčítání zadání/zápisu odpovědí, praktickou pomoc a motivaci nebo služby tlumočení, ad.) či úprava podoby záznamového archu/testových zadání (především pro žáky se zrakovým postižením - zadání v Braillově písmu, psaní odpovědí pomocí Pichtova psacího stroje, aj.).²² Míra poskytnuté podpory se odvíjí podle individuálních potřeb jednotlivých uchazečů a její rozsah a forma jsou dány doporučením a pokyny zprávy ŠPZ, které provádí diagnostiku nejen uchazečů se SVP.

²¹ Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. *Úpravy podmínek přijímacího řízení: uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijmacky.ceremat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni/uchazeci-se-specialnimi-vzdelavacimi-potreby>. [cit. 2023-10-27].

²² Vyhláška č. 422/2023 Sb. Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři: část první: organizace přijímacího řízení do prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-422#cast1>. [cit. 2024-10-27]. §24 - §25.

Za bližší rozbor stojí podmínky prodloužení časového limitu testování, jelikož se jedná o nejběžnější formu podpory, úpravy podmínek JPZ. Časový limit může být v rámci jednotlivých kategorií uchazečů se SVP navýšen o 25 % - 100 % v rámci jednotlivých předmětů. Přičemž je optimální, aby žáci s navýšenou časovou dotací konali zkoušku ve speciální skupině (s žáky se stejnou úpravou času).

Rozsah změn časového limitu pro jednotlivé předměty a kategorie žáků, ve srovnání s původní časovou dotací, je shrnut v následující tabulce:

navýšení časové dotace o	kategorie žáků	předmět	
		český jazyk a literatura	matematika
dotace bez navýšení	žáci bez PO	60 minut	70 minut
25 %	O	75 minut	90 minut
50 %	O	90 minut	105 minut
75 %	O, ZP_A, ZP_B, SP	105 minut	125 minut
100 %	O, ZP_A, ZP_B, ZP_BR, SP	120 minut	140 minut

Tabulka 5: Srovnání časové dotace bez/s navýšením pro jednotlivé předměty a kategorie testovaných žáků

zdroj: vlastní (srov. Cermat, Úpravy podmínek přijímacího řízení)

Výjimku v rámci úprav podmínek testování tvoří žáci, jejichž potřeba individuálních podmínek testování vznikla nenadále, například v průběhu či těsně před započítáním testování. V takovém případě rozhoduje o úpravě podmínek testování ředitel školy, kde zkouška probíhá. O celé věci však musí být vyhotoven písemný záznam, který je součástí zkušební dokumentace žáka. V takovém případě se však i při úpravě podmínek testování nejedná o uchazeče se SVP.²³

²³ CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Úpravy podmínek přijímacího řízení: uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.cermat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni/uchazeci-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>. [cit. 2023-10-27].

Zajištění rovných podmínek při JPZ prostřednictvím úpravy podmínek testování má klíčový význam pro spravedlivý a vyvážený průběh přijímacího procesu. Díky těmto úpravám je zajištěno, že všichni žáci, bez ohledu na případné individuální potřeby nebo zdravotní omezení, mají stejnou šanci prokázat své schopnosti a dovednosti. Tato opatření podporují inkluzivní přístup k vzdělání a reflektují snahu o vytvoření prostředí, kde každý student může plně rozvinout svůj potenciál.

1.3.5 STRUČNÝ ROZBOR TESTU Z ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY, ROK 2023

Následující část práce bude věnována stručnému rozboru testu JPZ z roku 2023 (verze pro 1. řádný termín), konkrétně z českého jazyka a literatury. Cílem tohoto rozboru bude ukázka konceptuálního pojetí celého testu, typů jednotlivých úloh a zadání a také rozbor testu z pohledu jeho specifik a možných úskalí nejen pro žáky se SVP. Tento rozbor bude v další části této práce sloužit pro srovnání s testy z polského a slovenského jazyka v rámci komparace se zahraničím. Celé testové zadání bude součástí příloh této práce, v následující části budou použity pouze výňatky potřebných pasáží.

Celý test má rozsah 5 stran (A4), přičemž **úvodní část** je věnována organizačním pokynům k průběhu zkoušky a práci s testem. Organizační pokyny se dají v této části rozdělit do jednotlivých kategorií podle toho, jaké problematiky se v rámci testování týkají: základní informace k zadání zkoušky (pokyny pro časovou dotaci testu, podmínky zápisu odpovědí, systém bodového hodnocení), pravidla správného zápisu odpovědí pro uzavřené a otevřené úlohy. V případě žáků s upravenými podmínkami testování je vymezení a definice těchto úprav součástí testových materiálů příslušného žáka. Konkrétně test z ČJL z roku 2023 měl 30 testových úloh, maximální možný počet bodů byl 50 a povolená pracovní pomůckou vhodně písíci pero, propiska. Co se týče zápisu odpovědí, zanášejí se tyto do záznamového archu a je rozlišena dvojitá forma zápisu:

- u uzavřených úloh je správná vždy jen jedna nabízená možnost, svou volbu řešitelé označují zaškrtnutím příslušného políčka v záznamovém archu, přičemž mají možnost opravy, kdy políčko se svou původní volbou zabarví a křížkem označí volbu novou,

Obr. 1: Zápis odpovědí uzavřených úloh, příklad zápisu původní a nové volby řešení

zdroj: Cermat, Testová zadání ČJL 2023 -1. řádný termín

- u otevřených zadání žáci koncipují vlastní odpověď nebo opisují, vypisují odpověď z testového zadání, kdy na zápis své odpovědi mají prostor vymezený dostatečně velkým polem (jakákoliv odpověď zanesená mimo příslušné pole je automaticky považována za neplatnou, avšak žáci mohou v rámci vymezeného pole libovolně měnit a upravovat své odpovědi).²⁴

Hlavní část testu je tvořena samotnými testovými úlohami. Jak bylo zmíněno výše, mohou být jednotlivé úlohy rozlišeny podle formy zápisu odpovědí na otevřené a uzavřené. Dále je možné odlišit úlohy s výchozím textem, který je společný několika dalším testovým otázkám. V takovém případě je součástí výchozího textu také poznámka o tom, k jakým otázkám se text vztahuje. Druh a žánr jednotlivých výchozích textů se různí, konkrétně v rozebíraném testu se nachází jedna lyrická ukázka českého autora (J. Seifert) a ukázky textů epických žánrů (upravené a zkrácené internetové články, ukázky literárních děl a další). U úloh s výchozím textem často následují otázky, které prověřují především čtenářské a jazykové schopnosti řešitelů, jejich kritické myšlení a schopnost práce s informacemi. Objevují se však také otázky zaměřené na teoretické znalosti žáků z oblasti české gramatiky, slohu či literatury. Někdy se u otázek s výchozím textem (ne však vždy/u všech) rovněž objevuje okno s vysvětlením, které má žákům osvětlit daný jazykový jev, se kterým mají žáci v jedné z příložených úloh pracovat.

²⁴ *Český jazyk a literatura 9*. Online. In: Jednotná přijímací zkouška. 2023. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlete-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2023-11-01].

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2-5

TEXT 1

(1) Jarmilo, ach běda, kde je Hynek,
usnul nad kyticí konvalinek.
Já jsem také sníval ve svém dětství,
chtěl jsem se dát tehdy na letectví:
nad zábradlím rozviklaných schůdků
propadal jsem tesknici a smutku,
bezradný ve věčném nepokoji
hledíval jsem za **bílými stroji**.
Štítíl jsem se orosené plísně
v oknech domků vzhlízejících přísně,
rozhledna však, rozkročena k jaru,
jako kdyby hrála na kytaru,
slyšela můj pláč a moje vzdechy,
když jsem míjel postříbřené střechy.

Vysvětlivka: Loreta – pražská kaple

(2) Těžko nevzpomínat bez zármutku
města dětských lásek, naivních smutků,
žil jsem s jeho světly, s jeho květy,
lampář zhasil světla u Lorety.
A já prchal po kamenném svahu,
ztráceje chvílemi rovnováhu;
svatý, jehož socha stála na úbočí,
neviděl mě, měl zavřené oči.

(J. Seifert, Rozhledna na Petříně, upraveno)

TEXT 2

V poezii se setkáváme s tím, že něco, co je v běžném životě neživé, je **personifikováno** (personifikace = zosobnění). Např. ve větě *Slunce se na mě smálo* nebo v souvětí *Připadalo mi, že mě slunce hladí po tváři* je personifikováno slunce.

Obr. 2: Zadání s výchozím textem, které obsahuje také pomocné návodné okno

zdroj: *Cermat, Testová zadání ČJL 2023 - 1. řádný termín*

V otázkách problematiky práce s úlohami s výchozím textem může nejen pro žáky se SVP spočívat úskalí v možné rozsáhlosti textu (také co do obsahu informací), ve kterém se mohou obtížněji orientovat. Často se také stává, že otázky vztahující se k výchozímu textu pokračují na jiném listu, než je původní text. V takovém případě jsou řešitelé nuceni při práci na jednotlivých úlohách listovat zadáním, což může zvýšit riziko chybovosti, zhoršení orientace v rámci celého testu a další.

Kromě zadání s výchozím textem obsahuje test také samostatné úlohy, které mají prověřit především teoretické znalosti žáků v oblasti českého jazyka a literatury. Tyto úlohy mají uzavřenou i otevřenou formu, často je také použito zadání, kdy mají řešitelé rozhodnout, zda je příslušné tvrzení pravdivé nebo ne (tato forma úlohy se objevuje také u zadání s výchozím textem). Tento typ úloh je často založen na potřebě rozhodování, porovnávání informací, což může být pro některé žáky problémem, zvláště pokud se úloha vztahuje k výchozímu textu tak, že je třeba jednotlivá tvrzení ze zadání srovnat s informacemi z výchozího textu.

		max. 2 body	
13	Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).	A	N
13.1	Jakmile přibyl na stěnu první lištu, prohlásil, že je unavený a musí si trochu oddechnout.	☐	☐
13.2	Po dnešní dlouhé pěší túře rodiče rozhodli, že se zítra na vrchol hory necháme vyvézt lanovkou.	☐	☐
13.3	Milošovy vtipy tentokrát nerozesmály ani jeho přátele, kteří většinou uvítali každý jeho rozpustilý kousek.	☐	☐
13.4	Městští zastupitelé na podnět skupiny místních obyvatel schválili, že budovy v areálu staré zástavby budou modernizovány.	☐	☐

Obr. 3: Příklad úlohy s rozhodovacím typem zadáním “pravda/nepravda”

zdroj: Cermat, Testová zadání ČJL 2023 - 1. řádný termín

Velmi signifikantní úlohou, která se objevuje napříč všemi testovými zadáními z předchozích let, je úkol, kdy mají řešitelé najít v krátkém výchozím textu určitý počet gramaticky špatně zapsaných slov a tyto ve své odpovědi zapsat gramaticky správně. Úskalím této úlohy, snad pro každého řešitele, je fakt, že prověřuje znalosti žáků z celého spektra české gramatiky, jelikož v úloze není pevně stanoveno v rámci jakých gramatických jevů se pohybují chybně napsaná slova, která mají žáci vyhledat. Takto komplexně pojatá otázka může svou šíří být problematická například pro žáky se SPU (dysgrafie, dysortografie aj.).

1.3.6 PŘÍPRAVNÉ A PODPŮRNÉ MATERIÁLY PRO ŽÁKY K TESTOVÁNÍ

Při přípravě na JPZ mají žáci k dispozici rozsáhlou škálu studijních materiálů a pomůcek pro přípravu na Jednotnou přijímací zkoušku (JPZ) z českého jazyka a literatury. Tato příprava zahrnuje jak tištěné materiály, tak i bohatý výběr online zdrojů. Online materiály přitom dominují díky své větší dostupnosti a schopnosti poskytovat rozsáhlejší množství informací. Žáci mohou využívat interaktivní testy, online cvičení, elektronické učebnice a další. Nejen těmito způsoby mohou žáci individuálně přizpůsobit svou přípravu na testování podle vlastních potřeb a tempa učení.

Na českém trhu je v současné době dostupná široká škála tištěných materiálů, především pracovních sešitů a brožur. Tyto materiály obsahují široký rozsah testových úloh, včetně některých přímo převzatých z originálních testových zadání, což umožňuje žákům získat představu o reálném formátu a náročnosti zkoušky. Kromě toho obsahují tyto materiály často i úlohy zaměřené na procvičování gramatických jevů, které se mohou v testech vyskytovat, nebo které jsou obecně považovány za problematické. Tyto tištěné materiály poskytují strukturovaný a systematický přístup k přípravě, což umožňuje žákům zdokonalovat své dovednosti a zvýšit svou jistotu před přijímací zkouškou.

Příklady tištěných publikací určených k procvičování před JPZ aktuálně dostupných v ČR:

Obr. 4: Pracovní sešit, nakl. Edika (vlevo), Soubor testových zadání, nakl. Didaktis (vpravo)

zdroj (vlevo): BookTook, Učebnice pro 2. stupeň ZŠ

zdroj (vpravo): Didaktis, Příprava na jednotné přijímací zkoušky na SŠ

Jak již bylo zmíněno mají žáci v rámci přípravy možnost využít opravdu nekonečnou paletu online materiálů a webových zdrojů. Existuje mnoho platforem, které nabízejí možnost online procvičování dílčích gramatických jevů a testování dovedností odpovídajících požadavkům JPZ. Není třeba hledat pouze na oficiálních stránkách CERMAT (i když právě tam jsou dostupné kompletní testy z minulých let spolu s klíčem správných řešení). Tato široká paleta online materiálů umožňuje žákům individuální a interaktivní přípravu nejen na JPZ, což může významně přispět k jejich úspěchu při přijímacím řízení. Za zmínku stojí například webové stránky jako Škola s nadhledem (www.skolasnadhledem.cz) či platforma Umíme česky (www.umimecesky.cz), které mj. nabízí svým uživatelům možnost cíleného procvičování na JPZ a to nejen z českého jazyka a literatury.

1.3.7 PŘIJÍMAČKY BEZ OBAV

Žáci při přípravě na Jednotnou přijímací zkoušku často nacházejí podporu ve svém okolí, a to zejména od učitelů, rodiny či kamarádů. Tato podpora může být klíčová při zvládnání náročného přípravného procesu. V tomto kontextu může být pro žáky užitečnou pomocí také sekce "Přijímačky bez obav" na webových stránkách CERMAT. Zde jsou přehledně shrnuty tipy, doporučení a užitečné odkazy, které žákům poskytují cenné informace a podněty k efektivní přípravě na přijímací zkoušky. Tato sekce tak slouží jako ucelený průvodce, který pomáhá žákům získat potřebné znalosti a sebedůvěru pro úspěšné absolvování JPZ.

Sekce "Přijímačky bez obav" je sama rozdělena na několik dílčích částí, každá z nich se týká určitého tématu vztaženého k efektivní přípravě žáků na JPZ:

- základní pravidla a užitečná doporučení,
- jak správně vyplnit záznamový arch uzavřené úlohy/záznamový arch,
- didaktické testy v PDF,
- úlohy z českého jazyka a literatury/matematiky,
- průvodci řešením testů,
- aplikace pro procvičování,
- odkaz na YouTube kanál MŠMT na, výuková videa ČT edu.

Za bližší prozkoumání stojí například část "úlohy z českého jazyka a literatury/matematiky", kde je podrobně vysvětleno, s jakým typem testových úloh se mohou žáci v jednotlivých testech setkat a jak si s nimi mohou co nejlépe poradit. Součástí je několik doprovodných edukačních videí, kde jsou jednotlivé typy úloh detailně rozebrány. Toto se hodí především u testů z českého jazyka a literatury, kde je oproti testu z matematiky širší spektrum typů úloh, proto je dobré, když se s nimi mohou žáci dopředu seznámit a promyslet si, jak s jednotlivými typy úloh pracovat.²⁵

²⁵ CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Přijímačky bez obav: úlohy z českého jazyka a literatury*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska/prijimacky-bez-obav/typicke-ulohy-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2023-11-12].

Také nedávná digitalizace vzdělávacího procesu, urychlená pandemií Covid-19, ovlivnila přípravu žáků na přijímací zkoušky. V rámci iniciativy "Přijímačky bez obav" mají žáci široký přístup k vzdělávacím videím na YouTube kanálu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Kromě toho mohou využívat edukační videa na platformě ČT edu, která vznikla právě v době pandemie. Tyto zdroje poskytují žákům možnost zdokonalit své znalosti a dovednosti ve specifických oblastech přípravy na přijímací zkoušky, a to prostřednictvím moderních vzdělávacích prostředků a digitálních médií. Platforma ČT edu nabízí kromě videí také velký počet pracovních listů, které mohou žáci využít při přípravě a procvičování na JPZ.

"Přijímačky bez obav" však nejsou jediným místem, kde se žáci mohou připravit na Jednotnou přijímací zkoušku (JPZ). Existuje celá řada vzdělávacích kurzů a online platforem, které nabízejí komplexní přípravu na testy. Žáci mohou využít těchto kurzů k detailnímu seznámení se strukturou a obsahem testů a k procvičení klíčových dovedností. Navíc některé střední a základní školy poskytují vlastní přípravné kurzy zaměřené na jednotlivé testové předměty, což představuje další možnost získání důkladné přípravy před samotným přijímacím řízením. Tím se žákům otevírá široká paleta prostředků, které mohou využít při své individuální přípravě na JPZ.

2 POLSKO A JEHO VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM

Polsko, jako člen Evropské unie, OSN (Organizace spojených národů) a dalších mezinárodních společenství, opírá základní myšlenky, ze kterých dále vychází v rámci svého vzdělávacího systému, především o Deklaraci lidských práv a Úmluvu o právech dítěte. Z těchto základů poté vychází nejen snahy o rovný přístup ke vzdělávání či respekt vůči základním lidským hodnotám a principům, které ovlivňují další směr a vývoj vzdělávání, ve všech jeho podobách, formách a úrovních.

Následující kapitola je stručným shrnutím základních informací o struktuře polského vzdělávacího systému s podrobnějším rozбором problematiky povinné školní docházky a následného přechodu na další stupeň vzdělávání. Nejvíce pozornosti bude věnováno tzv. zkoušce z osmé třídy (Egzamin ósmoklasisty), komplexní externí zkoušce, která je povinným výstupem pro všechny žáky v rámci ukončení povinné školní docházky a jejíž výsledek je součástí samotného přijímacího řízení do škol v rámci dalšího stupně vzdělávání.

2.1 ZÁKLADNÍ STRUKTURA A RYSY VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Hlavním státním orgánem zastřešujícím celý vzdělávací systém v Polsku je ministerstvo školství (Ministerstwo Edukacji i Nauki), které se zabývá celkovým strategickým rozvojem školství ve všech jeho hlavních oblastech, na všech jeho úrovních. Mezi hlavní snahy ministerstva patří zajišťování vysoké kvality vzdělávání, jeho propojení s vědou a výzkumem a celková ekonomická podpora školství a vědy. Za ústřední cíl lze označit snahy o rovný přístup všech občanů ke vzdělávání v nejvyšší možné kvalitě, přizpůsobení individuálním potřebám jednotlivce v rámci celého výchovně vzdělávacího procesu.

Takto řízený systém hlavní školní péče a jednotlivých výchovně vzdělávacích institucí je označován jako tzv. centralizovaná správa škol a školských zařízení, kterými jsou:

- školky (przedszkoli),
- základní školy (szkół podstawowych), střední školy (szkół ponadpodstawowych), speciální a postsekundární školy (szkół specjalnych i policealne),
- polské školy v zahraničí (polskich szkół za granicą),
- univerzity (uczelnie),
- výzkumné a vědecké ústavy (instytutów badawczych i naukowych).²⁶

²⁶ *Podstawowe informacje*. Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-informacje-mein>. [cit. 2023-07-14].

V rámci této správy je ministerstvem školství vydáván základní kurikulární dokument, závazný v rámci celého vzdělávacího systému, tzv. Národní kurikulum (Krajowy program nauczania). Tento dokument je výchozím zdrojem pro tvorbu nižších kurikulárních dokumentů, které jsou vydávány v rámci tzv. decentralizované správy škol a školských zařízení, za jejichž vedení odpovídají orgány místní správy a zřizovatelé jednotlivých vzdělávacích institucí v rámci jednotlivých měst, obcí.²⁷

2.1.1 LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

V rámci legislativních dokumentů, které v základu vymezují podobu polského vzdělávání, je výchozím dokumentem zákon ze dne 14. prosince 2016, tzv. Školský zákon (Prawo oświatowe), který ve znění pozdějších předpisů nabyl platnost 1. září 2017. Podoba tohoto dokumentu je jedním z výsledků transformace polského vzdělávání v rámci školské reformy mezi lety 2017 až 2023. V obecném shrnutí se zákon se dotýká především těchto oblastí:

- definice předškolního, prezenčního a povinného vzdělávání,
- problematika řízení škol, školských zařízení a dalších vzdělávacích institucí,
- zapojení Národní rady pro vzdělávání do vzdělávacího systému v rámci řešení otázek sociální problematiky,
- podmínky odborné přípravy učitelů, pedagogický pracovníků ad. ze (v) zahraničí,
- vymezení problematiky neveřejných škol, školských zařízení a vzdělávacích institucí,
- definice institucí zajišťující další vzdělávání učitelů, pedagogický pracovníků ad. a jejich fungování.²⁸

Vymezení a konkretizace profese pedagoga, učitele a dalších pedagogických pracovníků, není přímou součástí Školského zákona. Samostatným legislativním dokumentem, který konkretizuje profesi učitele a postihuje její specifické potřeby v otázkách sociálního postavení všech pedagogických pracovníků, je tzv. Charta učitele (Karta Nauczyciela), zákon ze dne 26. ledna 1982, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ EURYDICE. *Přehled*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-14].

²⁸ Ustawa z dnia 14. grudnia 2016 r. Prawo oświatowe: ogłoszono dnia 12. maja 2023 r. obowiązuje od dnia 1. września 2017 r. In: *Prawo OPTIVUM*. Dostupné z: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=4186>. [cit. 2023-07-16].

Ve stručném shrnutí vymezuje zákon problematiku těchto oblastí:

- práva a povinnosti učitelů a dalších pedagogických pracovníků,
- otázky kvalifikačních požadavků na učitele a další pedagogické pracovníky,
- podpora profesního a kariérního růstu učitelů, pedagogických pracovníků ad.,
- definice a vymezení pracovního poměru v rámci vzdělávacího systému,
- definice pracovních podmínek, systému odměn a důchodových nároků pedagogických pracovníků,
- vymezení systému oceňování a vyznamenání učitelů, pedagogických pracovníků ad.,
- vymezení otázek sociálního zajištění a podpory učitelů, pedagogických pracovníků ad.,
- problematiku dalšího vzdělávání učitelů, pedagogických pracovníků ad.

Celý zákon prošel v rámci transformačního procesu školské reformy novelizací, jež nabyla účinnosti dne 13. června 2019. Změny se dotkly takřka všech oblastí, které původní Charta učitele postihuje, šlo však především o celkovou novelizaci a aktualizaci zákona tak, aby se co nejvíce přiblížil současným trendům, potřebám a možnostem současných pedagogů.²⁹ Protože učitel, pedagog je především člověk, občan, člen společnosti. A tak, jako se v čase proměňuje společnost, její potřeby a preference, je potřeba reagovat změnami primárních legislativních dokumentů tak, aby tyto dokázaly efektivně na tyto změny reagovat a znovu se staly pružnou součástí celého vzdělávacího systému.

²⁹ Ustawa z dnia 26. stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela: ogłoszono dnia 12. maja 2023 r. obowiązuje od dnia 1. września 2017 r. In: *Prawo OPTIVUM*. Dostupné z: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=2>. [cit. 2023-07-16].

2.1.2 STRUKTURA NÁRODNÍHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU PO REFORMĚ

Struktura národního vzdělávacího systému doznala po školské reformě určitých změn, jež reflektovaly především nové rozvržení vzdělávacího procesu v rámci jednotlivých stupňů vzdělávání. Samotný výchovně vzdělávací proces může být realizován jak v soukromých, tak státních zařízeních. Jejich činnost je však vždy pečlivě kontrolována a spravována Ministerstvem školství (Ministerstvo Edukacji i Nauki), ať už jsou zřizovány kýmkoliv. Následující tabulka představuje stručnou komparaci mezi věkem dětí, žáků, studentů a stupněm vzdělávání, který v daném věkovém období v rámci vzdělávacího procesu absolvují.

věk	polský název	český název	stupeň vzdělávání
20 měsíců - 3 roky	żłobki	jesle	předškolní péče
1 - 3 roky	kluby dziecięce	dětský klub	
3 - 7 let	Przedszkole	mateřská škola	
7 - 15 let	szkóła podstawowa	základní škola	základní vzdělávání
15 - 19 let	Liceum ogólnokształcące	všeobecné gymnázium	sekundární všeobecné vzdělávání
15 - 20, 21 let	Technikum	střední průmyslová škola	sekundární odborné vzdělávání
	Branżowa szkoła I. st.	oborové učiliště I. st.	
	Branżowa szkoła II. st.	II. oborové odborné učiliště	
19 - 21, 22 let	Szkoła policealna	pomaturitní školy	postsekundární terciární vzdělávání

Tabulka 6: Struktura vzdělávacího systému po reformě, komparace věku dětí k jednotlivým stupňům vzdělávání

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Přehled)

Vzdělávání a péče v období raného dětství, oficiálně od 20 měsíců do tří let věku dítěte, spadá do předškolní péče a je realizována především v jeslích (żłobki) či dětských klubech (kluby dziecięce). Dětské kluby jsou pro děti od jednoho roku věku. Docházka do těchto zařízení není nijak povinná, nespadá do oficiální předškolní přípravy. Starší děti, ve věku od tří do sedmi let, navštěvují v rámci předškolní péče mateřskou školu (Przedszkole). Tato je již přímou součástí vzdělávacího systému a spadá pod správu Ministerstva školství (Ministerstwo Edukacji i Nauki). Docházka do mateřských škol je v Polsku povinná jen částečně, pro děti od tří do šesti let je dobrovolná a je jen na volbě rodičů, zákonných zástupců, zda své dítě v tomto věkovém rozmezí do mateřské školy přihlásí. Přesto však mají děti, a jejich rodiče, garantováno místo v mateřské škole v místě svého bydliště. Povinnost docházky do mateřské školy nastává mezi šestým a sedmým rokem věku dítěte. Tento jeden rok v rámci předškolní péče je zahrnut do povinného vzdělávání a tvoří vstup do nadcházející etapy školního vzdělávání.³⁰

Základní vzdělávání je realizováno mezi sedmým a patnáctým rokem věku dítěte, na základních školách (szkóła podstawowa), toto období je rovněž součástí povinné školní docházky a je zakončeno tzv. zkouškou z osmé třídy (Ekzamin ósmoklasisty). Vzdělávání je v Polsku povinné minimálně do 18 let věku dítěte, většinou však žáci své vzdělávání končí nejdříve v devatenácti letech. Po absolvování 8. třídy základní školy pokračují žáci ve vzdělávání v rámci sekundárního všeobecného či odborného vzdělávání. Po absolvování této povinně volitelné školní docházky mohou žáci dále studovat na tzv. pomaturitních školách (Szkóła policealna). Tyto spadají do systému postsekundárního neterciárního vzdělávání. Pomaturitní studium je realizováno na soukromých i státních školách, v délce až 2 let. Toto vzdělávání je ukončeno složením maturitní zkoušky či odborné zkoušky (dříve zkoušky potvrzující odbornou kvalifikaci/kvalifikaci pro povolání), v závislosti na zvoleném směru pomaturitního studia.³¹

³⁰ EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: povinná školní docházka: etapy vzdělávacího systému*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-16].

³¹ EURYDICE. *6. Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.9 hodnocení v postsekundárním neterciárním vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/assessment-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-16].

2.2 ETAPY POLSKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

S ohledem na rozsáhlou reformu vzdělávacího systému mezi lety 2017 až 2023, došlo v Polsku k celkové transformaci vzdělávání na všech jeho úrovních. Jedním z výsledků těchto kroků je nový systém strukturalizace škol a školských zařízení v rámci povinné školní docházky a dalšího vzdělávání. Jednotlivé etapy, podobně jako v rámci českého vzdělávání, jsou nastaveny a koncipovány tak, aby jejich obsah, forma a provedení reflektovaly přirozené potřeby dětí, žáků, v návaznosti na stupeň jejich vývoje a individuálních možností, schopností a dovedností. Následující tabulka přehledně shrnuje jednotlivé etapy výchovně vzdělávacího procesu, spolu s příslušnou délkou studia a příklady vzdělávacích institucí, kde je v dané etapě výuka realizována.

polský název	český název	doba studia	stupeň vzdělávání
Przedszkole	Mateřská škola	1 rok	předškolní péče
szkoła podstawowa	Základní škola	8 let	základní vzdělávání (povinná školní docházka)
Liceum ogólnokształcące	Gymnázium všeobecné	4 roky	sekundární vzdělávání
Technikum	střední průmyslové školy	5 let	
Branżowa szkoł I. stopnia	oborové učiliště I. stupně	3 roky	
Branżowa szkoł II. stopnia	II. oborové odborné učiliště	2 roky	
szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	spec. školy pro přípravu na zaměstnání	3 roky	
szkoła policealna	Pomaturitní školy	1,5 - 2 roky	postsekundární neterciární vzdělávání

Tabulka 7: Struktura vzdělávacího systému po reformě, srovnání délky studia

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Přehled)

2.2.1 PŘEDŠKOLNÍ PÉČE

Předškolní, preprimární vzdělávání a péče, je v Polsku dostupná dětem od 20 měsíců do 7 let věku, kdy komplexní starostlivost, výchova a vzdělávání reflektují individuální potřeby, možnosti a schopnosti každého dítěte v této křehké vývojové etapě. Samotná předškolní péče je rozdělena do dvou odvětví, kdy rozdíl spočívá především v rozdílnosti hlavních správních orgánů jednotlivých zařízení. Systém provozu a péče o děti v jeslích (żłobki), dětských klubech (kluby dziecięce), služby pečovatelek (opiekun dzienny) a chův (niania) spadá pod kuratelu Ministerstva pro rodinu a sociální politiku (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej).³² Naproti tomu péče a vzdělávání v mateřských školách (przedszkole), předškolních třídách (oddziały przedszkolne) a dalších, jsou řízeny Ministerstvem školství (Ministerstwo Edukacji i Nauki). Od roku 2016 byl ustanoven, jako součást povinné školní docházky, také jeden rok předškolního vzdělávání, před nástupem na základní školu.³³ Děti tak navštěvují mezi šestým a sedmým rokem věku poslední ročník v mateřských školách či jiných předškolních zařízeních, státních či soukromých. Tato povinnost předškolní docházky má za cíl děti lépe připravit na přechod k vzdělávání na základních školách, pomoci jim s větší socializací mezi vrstevníky a díky tomu lépe překlenout náročné období nástupu na základní školu. Děti a jejich rodiče mají zároveň právo na předškolní vzdělávání přednostně v rámci svého bydliště, své komunity tak, aby předškolní péče reflektovala jejich přirozené potřeby a možnosti a bylo tím vytvořeno prostředí s optimálními podmínkami pro komplexní rozvoj dítěte.³⁴

Obecný systém předškolní péče je stručně shrnut v následující tabulce:

³² *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-20].

³³ EURYDICE. 4. *Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-07-20].

³⁴ EURYDICE. 4. *Předškolní vzdělávání a péče: 4.1 přístup: záruka místa v předškolním vzdělávání a péči*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/access>. [cit. 2023-07-20].

polský název	český název	období péče (věk dětí)	typ docházky
żłobki	jesle	20 měsíců - 3 roky	nepovinné
kluby dziecięce	dětský klub	1 - 3 roky	nepovinné
przedszkole, oddziały przedszkolne	mateřská škola, předškolní třída ad.	3 - 6 let 6 - 7 let	nepovinné povinné

Tabulka 8: Systém předškolní péče

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Předškolní vzdělávání a péče)

2.2.2 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci polského vzdělávacího systému zaujímá základní vzdělávání hlavní část povinné školní docházky a svým obsahem, formou a provedením v optimálním stavu vytváří podklad pro další kvalitní rozvoj dětí, žáků, jako přirozená součást jejich životů. Podobně jako v mnoha jiných zemích je majoritním cílem výchovně vzdělávacího procesu v této etapě poskytnutí základního vzdělání a podmínek pro žáky, k optimálnímu rozvoji jejich dovedností a schopností tak, aby byli připraveni na další vzdělávání a životní cestu ve společnosti. Mezi dílčí priority, které hlavní cíl blíže specifikují patří především tyto:

- rozvoj základních znalostí a dovedností,
- rozvoj osobnosti a vlastních hodnot,
- příprava na další vzdělávání,
- podpora rozvoje jazykových schopností a komunikačních kompetencí,
- rozvoj kreativity a uměleckých schopností a dovedností,
- aktivní účast na dění ve své třídě, škole, obci, ve společnosti, atp.,
- rozvoj kreativního a kritického myšlení, potenciálu k řešení problémů.³⁵

Tato dílčí charakteristika cílů, jejich pojetí, je pouze obecná, jelikož není primárním předmětem této práce se touto problematikou zabývat.

³⁵ EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-07-20].

Doba, kterou žáci stráví na základní škole, je rozdělena do dvou etap, stupňů, obdobně, jako ve vzdělávacích systémech jiných zemí. V rámci prvního stupně, období od I. do III. ročníku, je kladen důraz na dostatečnou asimilaci žáků na nové školní prostředí a podmínky, které jsou pro ně nové. Proto koncepce výuky nemá charakter předmětového vzdělávání, kdy jsou jednotlivé vyučovací jednotky rozděleny dle konkrétních předmětů, ale celkový koncept výuky, časová dotace jednotlivých aktivit či přestávek, závisí jednak na pojetí učitele, jednak je určena samotnou aktuální aktivitou žáků ve výuce. Toto rozvržení jde naproti přirozeným potřebám žáků tak, aby měli na jednotlivé aktivity dostatečný prostor, stejně tak čas na odpočinek. Týdenní hodinová dotace pro všechny tři ročníky prvního stupně je 20 hodin, ředitelé škol mají navíc možnost rozdělení tří disponibilních hodin v rámci školního roku.

Na druhém stupni, od IV. do VIII. ročníku, se hodinová dotace na týden postupně zvyšuje, největší časovou dotaci má VII. a VIII. ročník, který má rovněž 2 disponibilní hodiny pro školní rok (pro výuku jazyků v bilingvních školách). V případě speciálních individuálních potřeb jednotlivých žáků je nutnost navýšení hodinové dotace výuky na týden posuzována dle jednotlivých případů, aby výchovně vzdělávací proces co nejvíce reflektoval potřeby, možnosti a schopnosti žáků.³⁶ Přehlednější srovnání týdenní časové dotace (za školní rok) v rámci jednotlivých ročníků a stupňů vzdělávání nabízí následující tabulka:

³⁶ EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.2 výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/teaching-and-learning-single-structure-education>. [cit. 2023-07-20].

stupeň vzdělávání na ZŠ	ročník	počet hodin/týden	disponibilní hodiny/šk.r.
I. stupeň	I. ročník	20 hodin	3 hodiny
	II. ročník	20 hodin	3 hodiny
	III. ročník	20 hodin	3 hodiny
II. stupeň	IV. ročník	24 hodin	_____
	V. ročník	25 hodin	_____
	VI. ročník	25 hodin	_____
	VII. ročník	32 hodin	2 hodiny
	VIII. ročník	31 hodin	2 hodiny

Tabulka 9: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání)

Na konci VIII. ročníku skládají žáci komplexní externí zkoušku, tzv. zkoušku z osmé třídy (Egzamin ósmoklasisty), jejíž výsledek tvoří součást kritérií přijetí k dalšímu vzdělávání. Po úspěšném absolvování osmého ročníku, při vyhovujícím splnění všech povinných předmětů, dostávají žáci certifikát o absolvování posledního ročníku základní školy. Jeho součástí je soupis výsledků zkoušky z osmé třídy a je potřebné k přijímacímu řízení k dalšímu vzdělávání. Podrobněji bude téma zkoušky z osmé třídy rozebráno v samostatné pasáži v další části práce. Odchodem ze základní školy je ukončena povinná školní docházka, avšak v Polsku je vzdělávání povinné minimálně do 18 let věku, proto následuje přechod do etapy sekundárního vzdělávání.³⁷

³⁷ *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání.* Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-20].

2.2.3 SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo uvedeno, je v Polsku vzdělávání povinné do osmnácti let, a v rámci sekundárního vzdělávání jde o tzv. vzdělávání na částečný úvazek. Tedy poté, co žáci úspěšně absolvují základní vzdělávání, mají možnost pokračovat v dalším studiu na školách různých směrů a zaměření. Minimální délka studia jsou 3 roky, záleží však na zvoleném oboru, od kterého se odvíjí potřebná délka studia. Následující tabulka je shrnutím jednotlivých typů vzdělávacích zařízení, v rámci sekundárního vzdělávání, spolu s délkou studia a dosaženým vysvědčením, které obdrží po úspěšném ukončení studia.

polský název	český název	doba studia	zakočení
Liceum ogólnokształcące	všeobecné střední školy	4 roky	maturitní zkouška
Technikum	střední odborné školy	5 let	maturitní zkouška
Branżowa szkoła I. stopnia	oborové učiliště I. stupně	3 roky	diplom odborné způsobilosti
Branżowa szkoła II. stopnia	II. oborové odborné učiliště	2 roky	maturitní zkouška
szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	spec. školy pro přípravu na zaměstnání	3 roky	diplom odborné způsobilosti

Tabulka 10: Typy vzdělávacích zařízení, délka doby studia na nich, dosažené vysvědčení po ukončení vzdělávání

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání)

Mezi hlavní cíle sekundárního vzdělávání bezesporu patří prohloubení základních znalostí a dovedností, které bylo žákům poskytnuto v rámci základního vzdělání, nejde však již o prohlubování všech znalostí plošně, ale o více specificky zaměřené studiu podle toho, jaké studijní zaměření si žáci po základní škole dále vyberou. Absolvováním zvolené školy žáci splnili svou vzdělávací povinnost, kterou jim ukládá zákon.

Pokud chtějí mohou se dále vzdělávat v rámci postsekundárního neterciárního vzdělávání či vysokoškolského vzdělávání.³⁸

Všeobecné střední školy (Liceum ogólnokształcące) nabízejí další vzdělání všeobecného zaměření. Tyto školy by se okrajově pro lepší srovnání daly připodobnit ke gymnáziím v rámci českého prostředí. Na závěr studia skládají žáci maturitní zkoušku (Egzamin maturalny) a po jejím úspěšném absolvování získávají osvědčení o zralosti (świadectwo maturalne).

Střední odborné školy (Technikum) tvoří v Polsku důležitou součást vzdělávacího systému a nabízejí alternativu sekundárního vzdělávání pro studenty, kteří se chtějí věnovat určité specializaci a profilovat se v dalším studiu jen v konkrétním oboru. V závěru studia skládají studenti odbornou zkoušku (egzamin zawodowy) ve studovaném oboru a maturitní zkoušku (Egzamin maturalny)³⁹, stejně jako studenti všeobecných středních škol.

Odvětvové odborné školy I. stupně (szkoła branżowa I stopnia) nabízejí základní odborné studium na tři roky, na jehož závěru po složení odborné zkoušky obdrží studenti diplom, který je důkazem jejich odborné kvalifikace v rámci studovaného oboru. Pokud se chtějí žáci dále specializovat ve zvoleném oboru a získat hlubší kvalifikaci v dané profesi, mohou dále studovat na tzv. **Odborných oborových školách II. stupně** (szkoła branżowa II stopnia). Zde na konci studia po úspěšném složení zkoušek obdrží studenti tzv. diplom technika. Pokud chtějí, mohou navíc složit také maturitní zkoušku a získat tím osvědčení o zralosti.

Speciální školy pro přípravu na povolání (szkoła specjalna przysposabiająca do pracy) jsou určeny především studentům s kombinovaným postižením, středně těžkým a těžkým mentálním postižením či jiným znevýhodněním, které jim neumožňuje se naplno zapojit do běžného vzdělávacího procesu. Na konci tříletého oborového studia skládají studenti odborné zkoušky a získávají diplom.⁴⁰

³⁸ EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: etapy vzdělávacího systému: sekundární vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-25].

³⁹ EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.6 hodnocení v odborném vyšším sekundárním vzdělávání: hodnocení žáků: externí hodnocení/sumativní hodnocení: odborné zkoušky*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/assessment-vocational-upper-secondary-education>. [cit. 2023-07-25].

⁴⁰ EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: typy škol*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-25].

Samostatným odvětvím jsou **umělecké školy** (Szkola artystyczna), které dozoruje ministr kultury a národního dědictví (Ministerstwo kultury i Dziedzictwa Narodowego) a nespadají tak pod ministerstvo školství.⁴¹

2.2.4 POSTSEKUNDÁRNÍ NETERCIÁRNÍ VZDĚLÁNÍ

Tento typ vzdělávání je určen těm studentům, kteří již úspěšně absolvovali některou z institucí sekundárního vzdělávání a chtějí se užeji do vzdělání v určitém oboru, odvětví. Tyto pomaturitní školy (szkola policealna) nabízejí obory v délce studia mezi 1 a 2,5 roku, kdy po úspěšném složení zkoušek obdrží student tzv. diplom technika.⁴² To zaručuje prohloubení jejich další kvalifikace v daném oboru.

V této vzdělávací etapě jsou školy zřizovány nejen veřejným, ale také soukromým sektorem, náboženskou obcí apod., což jsou i školy v jiných vzdělávacích etapách, ale v rámci postsekundárního vzdělávání je tato rozmanitost v rámci správy jednotlivých institucí větší.⁴³

2.2.5 VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci polského vysokoškolského vzdělávání existují dva typy vysokých škol, školy univerzitního typu (Uczelnia akademicka) a neuniverzitního typu (uczelnia zawodowa). Narozdíl od druhého jmenovaného typu školy, poskytují vzdělávací ústavy univerzitního typu navíc studium v doktorských studijních programech (tzv. studium třetího cyklu).⁴⁴ Obecně v rámci vysokoškolského studia rozlišuje polský vzdělávací systém několik vzdělávacích programů, některé z nich jsou shrnuty v následující tabulce:

⁴¹ *Szkolnictwo artystyczne w Polsce*. Online. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/kultura/szkolnictwo-artystyczne-w-polsce>. [cit. 2023-07-25].

⁴² *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-27].

⁴³ EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.7 organizace postsekundárního neterciárního vzdělávání: typy institucí*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/organisation-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-27].

⁴⁴ EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/higher-education>. [cit. 2023-07-27].

název programu	délka studia	výstup (zakočení)	polský název
Program prvního cyklu	min. 6 semestrů	bakalářský titul	licencjat
	min. 7 semestrů		inżynier
Program druhého cyklu	3 - 5 semestrů	magisterský titul	Magister
Program s dlouhým cyklem	9 - 12 semestrů	magisterský titul	Magister
Doktorské vzdělávání	3 - 4 roky	doktorský titul	Doktorat

Tabulka 11: Souhrn výběru studijních programů v rámci vysokoškolského studia

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Polsko, Vysokoškolské vzdělávání)

Ke studiu v programu druhého cyklu nebo programu s dlouhým cyklem mohou nastoupit pouze ti studenti, kteří získali bakalářský titul v programu prvního cyklu.

Dalším typem programu jsou tzv. **Vysokoškolské programy**, kde délka studia jsou tři roky. Tento program spravují vysoké školy sociální práce (kolegium pracowników służb społecznych), tyto školy jsou vždy veřejné. Naproti tomu i v neveřejném sektoru jsou garantovány tzv. **Specializované programy**. Ty v období minimálně tří semestrů zahrnuje nejen teoretickou přípravu, ale také rozvoj praktických dovedností při prohlubování kvalifikace ve zvoleném oboru v rámci studia.⁴⁵

2.2.6 VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA Dospělých

Vzdělávání dospělých a jejich další (rozšiřující) odborná profesní příprava je v nově se transformujícím polském školství velkým tématem, na které nelze nahlížet zkratkovitě a stejně, jako mnoho dalších námětů v této práci, by pro jeho komplexnější pochopení byl potřeba daleko hlubší rozbor. Polsko se nicméně v rámci nových vzdělávacích strategií snaží přiblížit podobu a formu vzdělávání dospělých co nejvíce myšlenice celoživotního vzdělávání a učení, která je jedním ze současných nosných trendů v otázkách budoucnosti vzdělávání. Při plnění těchto plánů se opírá především o dokument Strategie integrovaných dovedností do roku 2030 (Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030).⁴⁶

⁴⁵ EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/higher-education>. [cit. 2023-07-27].

⁴⁶ EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/adult-education-and-training>. [cit. 2023-07-27].

Studium v rámci další odborné přípravy a vzdělávání je v Polsku dobrovolné a poskytují jej školní i mimoškolní instituce nebo školící střediska, dále postgraduální programy vysokých škol (studium bez titulu).⁴⁷ Samostatnou kapitolou je pak vzdělávání osob nezaměstnaných, tato však není předmětem této práce a není třeba ji více rozvíjet.

2.3 EGZAMIN ÓSMOKLASISTY

Jak bylo zmíněno v předchozí části této práce, bude v následující kapitole podrobněji rozebrána Zkouška z osmé třídy, neboli Egzamin ósmoklasisty (dále jen zkouška). Jedná se o národní zkoušku, kterou skládají žáci na konci osmého ročníku základní školy. Tato zkouška je výsledkem již zmiňované rozsáhlé školské transformace, samotné testování bylo spuštěno mezi lety 2018/2019. Zkouška nahradila do té doby používané testy egzamin szóstoklasisty a egzamin gimnazjalny⁴⁸, došlo tak k zefektivnění testovacího procesu, jeho větší transparentnosti díky sjednocení.

Složení zkoušky je povinné, jde o jednu ze dvou podmínek, které musí žáci splnit, aby úspěšně ukončili základní vzdělávání. Není zde však dán přesný limit úspěšnosti v testu, jako takové. Je však žádoucí dosáhnout co nejlepších výsledků, nejvyššího percentilu, výsledky testu tvoří část kritérií pro přijetí k dalšímu vzdělávání.

Legislativní zakotvení zkoušky spočívá především v:

- zákoně ze dne 7. září 1991, zákon o školství ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení ministra školství ze dne 1. srpna 2017,
- nařízení ministra školství ze dne 14. února 2017,
- nařízení ministra školství a vědy ze dne 2. srpna 2022 o podrobných podmínkách a způsobu provádění zkoušky pro osmého ročníku.⁴⁹

⁴⁷ EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: etapy vzdělávacího systému: vzdělávání dospělých*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-27].

⁴⁸ *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-29].

⁴⁹ *Egzamin ósmoklasisty*. Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-07-29].

Všechny tyto předpisy tvoří legislativní páteř zkoušky z osmé třídy. Vymezení základní metody, formy, programu testování, tvoří podklad pro další úpravy a individualizaci organizace zkoušek nejen pro žáky se specifickými poruchami učení (dále jen SPU). Dále výše uvedené dokumenty specifikují rozsah testovaných znalostí a dovedností, definovaný testovými okruhy v jednotlivých testovaných předmětech.⁵⁰

Význam testování spočívá především v poskytnutí zpětné vazby všem účastníkům výchovně vzdělávacího procesu, žákům, rodičům, učitelům ad., na konci základního vzdělávání v průřezu přehledu učiva povinných předmětů. Dále slouží výsledky zkoušky jako podklad k přijímacímu řízení k dalšímu vzdělávání.⁵¹

2.3.1 ORGANIZACE A ROZVRH ZKOUŠEK

Práce na programu celého zkušebního procesu je celoroční projekt, který zahrnuje dílčí úlohy a organizační kroky, které vedou k realizaci samotného testování. S dostatečným předstihem vydává Ministerstvo Edukacji i Nauki ve svém bulletinu pokyny o organizaci průběhu testování, pro nadcházející školní rok, možnosti úprav podmínek zkoušení, či úplného odpuštění celé zkoušky. Toto se týká žáků s potřebou speciálního přístupu ve vzdělávání nebo žáků, kteří jsou vítězi (či finalisty) některé z vojvodských a nadvojvodských oborových soutěží v rámci testovaných oborů. Tito žáci, respektive jejich rodiče, mohou s dostatečným časovým předstihem požádat ředitele krajských zkušebních komisí a ředitele jednotlivých škol o úpravu podmínek zkoušky či její úplné odpuštění.

Harmonogram samotných zkoušek je pak realizován prostřednictvím Centrální zkušební komise (Centralna Komisja Egzaminacyjna), ta určuje, v jakém období proběhne hlavní a doplňkový termín testování, zveřejňuje podrobný rozpis podmínek a organizace testování pro školy i veřejnost. Dále vydává pokyny testování pro aktuální zkušební rok a doporučení pro žáky i školy k přípravě na zkoušku.

⁵⁰ *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-29].

⁵¹ *Egzamin ósmoklasisty.* Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-07-29].

Samotná zkouška se koná v rámci daného školního roku ve dvou termínech, hlavním a doplňkovém. Hlavní termín je stanoven Centrální zkušební komisí vždy v srpnu končícího školního roku a vychází vždy na měsíc duben. Výjimkou jsou školy pro vzdělávání dospělých, které mají odlišný harmonogram školního roku, zde je hlavní termín stanoven na leden a doplňkový na duben. Dodatečný termín pro základní vzdělávání je pak určen na červnový termín. Doplňkový termín je především pro ty žáky, kteří se ze závažných zdravotních či jiných nenadálých důvodů nemohli dostavit na hlavní termín konání zkoušky. Rodiče žáků však musí doložit odůvodnění, proč se jejich dítě neúčastnilo testování v hlavním termínu.⁵²

Výsledky zkoušek jsou žákům sděleny na konci školního roku. Ředitelé škol je žákům předávají spolu s vysvědčením a certifikátem, který obsahuje podrobný rozpis výsledků jednotlivých testovaných oborů, procentuální úspěšnost žáka v jednotlivých úlohách, předmětech a percentilový ukazatel v rámci celkové úspěšnosti všech testovaných žáků v každém oboru.

⁵² *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-29].

2.3.2 TESTOVANÉ OBORY A PRŮBĚH ZKOUŠKY

Samotná zkouška prošla v rámci svého vzniku postupným vylepšením. Po ukončení pilotní fáze testování, která probíhala mezi lety 2019 až 2021, přibyl k původním třem povinným předmětům zkoušky ještě jeden. Jde o povinně volitelný předmět, který si každý žák vybírá sám. Následující tabulka je stručným přehledem vývoje zkušebních předmětů v rámci zkoušky z osmé třídy.

období	povinné zkušební předměty	povinně volitelné zkušební předměty
roky 2019 až 2021	polština	_____
	matematika	
	druhý jazyk	
rok 2022 až současnost	polština	biologie
	matematika	fyzika
	druhý jazyk	chemie
	_____	zeměpis
	_____	dějepis

Tabulka 12: Přehled testovaných předmětů zkoušky od roku 2019 do současnosti

zdroj: vlastní (srov. Bakalářská práce, Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání)

V rámci pilotního programu testování, mezi lety 2019 a 2021, byli žáci testováni z povinných předmětů a to polštiny, matematiky a druhého jazyka. Výběr druhého cizího jazyka se odvíjí od toho, jaký druhý cizí jazyk je na dané škole vyučuje. Obecně spadají pod druhý jazyk tyto jazyky: angličtina, němčina, ruština, španělština, italština, ukrajinština, francouzština.

Po ukončení testovací fáze, tedy od roku 2022, přibyl k již existujícím povinně testovaným předmětům jeden povinně volitelný. Do této kategorie spadají předměty většinou zaměřené na přírodovědné obory, biologie, fyzika, chemie, dále pak zeměpis a dějepis.⁵³ Volba tohoto předmětu je na rozhodnutí žáka.

⁵³ *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-08-02].

Převaha přírodovědných předmětů nad zbylými může naznačovat směr, kterým se polský vzdělávací systém ubírá. Prioritizace přírodovědného odvětví tak může být pro ostatní signálem, co Polsko ve své vzdělávací politice upřednostňuje.

Zkouška z osmé třídy je rozložena do tří po sobě jdoucích dnů. Žáci jsou testováni na svých domovských školách, dozorčí tým pedagogů je tvořen 2 učiteli, kdy jeden není učitelem na dané škole, zároveň ani jeden z nich není aprobovaným učitelem předmětu, jehož testu je zadavatelem. Tedy například učitelé, kteří jsou zadavateli testu z matematiky, nemohou tento předmět na své škole vyučovat. Toto opatření předchází možnosti případného ovlivnění testovaných žáků učitelem.⁵⁴

Průběh zkušebních dní spolu s přehledem testovaných předmětů a standardní časové dotace je sumarizován v následující tabulce:

zkušební den	testovaný předmět	standardní časová dotace
den 1	polština	120 minut
den 2	matematika	100 minut
den 3	druhý cizí jazyk	90 minut
	povinně volitelný předmět	90 minut

Tabulka 13: Rozložení testovaných předmětů, s časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní

zdroj: vlastní (srov. Centralna Komisja Egzaminacyjna, Informatory)

Do doby časového limitu každé zkoušky není započítaných 5 minut, tuto dobu má na konci limitu každý žák navíc, pro kontrolu správnosti zápisu odpovědí do záznamového archu testu. Při testování sedí ve třídě každý žák samostatně, přičemž jsou při vypracovávání testu povoleny pouze psací potřeby, materiály a pomůcky povolené Centrální zkušební komisí (CKE). V průběhu zkoušky za zakázáno mít a využívat jakékoliv komunikační či jiné elektronické zařízení, např. chytré hodinky, mobilní telefony, smartphony apod. Pokud dozorující učitelé shledají u některého z žáků, že porušil pravidla konání zkoušky, může být přikročeno až k vyloučení žáka od zkoušky.

⁵⁴ *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-30].

V případě potřeby či jinak závažné nenadálé situace má žák po dohodě s dozorujícím pedagogem možnost opustit zkušební místnost v průběhu zkoušky. Pedagog však musí v takovém případě zajistit, aby se v době, kdy je mimo zkušební místnost, žák setkal či se nekontaktoval s jinou osobou nebo se jinak nepokusil porušit zkušební řád zkoušky z 8. třídy. Výjimkou je nutnost zdravotnického ošetření nebo obdobná závažná situace.⁵⁵

2.3.3 CÍLE A VIZE ZKOUŠKY Z 8. TŘÍDY

Zkouška z 8. třídy patří k nejdůležitějším a nejvíce komplexním testům v rámci základního vzdělávání. Její složení tvoří symbolický předěl mezi základním a sekundárním vzděláváním nejen v rámci oficiálního vzdělávacího proudu, především jde o milník pro žáky 8. ročníků, jejich učitele a rodiče, kteří se podílejí na celém procesu, přestože hlavní tíha zodpovědnosti spočívá na žácích samotných.

Hlavním, ale příliš obecným, cílem zkoušky je zjistit a ohodnotit znalosti, schopnosti a dovednosti žáků 8. ročníků, kteří končí základní vzdělání. Celé pojetí zkoušky je určitou garancí její komplexnosti, což je dobrý předpokladem pro dostatečnou transparentnost všech výsledků, které mohou dále sloužit jako podklad nejen pro analýzu efektivity a současného trendu základního vzdělávání v rámci polské vnitrostátní politiky.⁵⁶ Význam zkoušky je definován také tím, že výsledky zkoušky nahrazují přijímací řízení na školy sekundárního vzdělávání. Tvoří tak jedno z hlavních kritérií pro postup k dalšímu vzdělávání. Výsledky zkoušky však nemají vliv na ukončení základního vzdělávání.

Další, dílčí cíle, v mnohém vycházejí z myšlenky samotné zkoušky, respektive z konceptu testů jednotlivých zkoušených předmětů. Jednotlivé testy jsou složeny z uzavřených úloh (žáci vybírají jednu z možných odpovědí) i otevřených úloh (žáci tvoří odpověď samostatně). Především u zkoušek z jazyka, zeměpisu či dějepisu test obsahuje také několik výchozích textů, které jsou podkladem pro další úlohy, žáci si tak prověří nejen své znalosti, ale také schopnost práce s textem, logické uvažování či kreativní myšlení. Zkušební testy z přírodovědných předmětů - matematiky, chemie, fyziky, biologie, jsou zaměřeny na prověřování akademických schopností žáků, především schopnost řešit logické, nejen matematické, úlohy, pracovat s textem, vyhledávat a kriticky posuzovat zjištěné informace a

⁵⁵ *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-30].

⁵⁶ *Egzamin ósmoklasisty.* Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-08-02].

tyto pak samostatně přetvořit do odpovědí. Díky takto široké škále motivů a forem jednotlivých testových zadání je zaručena vysoká pravděpodobnost transparentnosti při naplnění hlavního cíle, tedy zjišťování úrovně znalostí, schopností a dovedností žáků 8. ročníků v rámci ukončení procesu základního vzdělávání.⁵⁷

2.3.4 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V TESTOVACÍM PROCESU

V rámci celého polského vzdělávacího systému mají nezastupitelné místo žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), kteří ve výchovně vzdělávacím procesu tvoří nemalou skupinu. Každý žák má nárok na takový přístup v rámci celého vzdělávacího procesu, aby maximálně rozvinul své možnosti, schopnosti a dovednosti a naplnil tak míru svých požadavků na individuální pojetí výchovně vzdělávacího procesu. Cílem této práce však není zabývat se problematikou vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v kontextu celého výchovně vzdělávacího procesu, ale v užším fokusu, zaměřená na úpravy a úlevy v rámci testování zkoušky z osmé třídy pro žáky se SVP.

Žáky, kteří mají nárok na úpravu podmínek testování, jsou myšleni žáci se SVP, zdravotním postižením, žáci ohrožení sociálním nepřízpůsobením. Dále pak žáci z Ukrajiny, kteří přišli do Polska z důvodu ozbrojeného konfliktu na území své země a žáci, děti, cizinců.⁵⁸ Samotná úprava podmínek pak spočívá v úpravě testových zadání a formulářů, samotných podmínek zkoušky nebo ve změnách supervizního týmu zkoušky. Daná oblast úpravy se liší podle specifických potřeb a fyziologických možností a schopností testovaného žáka. Úprava testových zadání a formulářů je určena především žákům s překážkami a znevýhodněním v oblasti jazyka, ať se již jedná o žáky z ciziny nebo žáky, u nichž byla diagnostikována některá ze specifických poruch učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie aj.), dále žáky se zdravotním postižením (žáci se zrakovou vadou/poruchou aj.). Úpravou samotných podmínek testování je pak myšleno přizpůsobení prostředí, ve kterém je žák testován, jeho potřebám a možnostem, delší čas pro vypracování jednotlivých testů, užití specializovaných učebních pomůcek nebo vlastní kritéria hodnocení testování. Supervizní tým odborníků, který na průběh testování dohlíží, může být dle potřeb žáka posílen o asistenta/druhého pedagoga, který může žákovi sloužit jako zapisovatel, předčítatel nebo obojí, tlumočnicka v případě žáků cizinců.

⁵⁷ *O egzaminie*. Online. Centralna Komisja Egzaminacyjna: Egzamin ósmoklasisty. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/o-egzaminie/>. [cit. 2023-08-02].

⁵⁸ *Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Harmonogram, komunikaty i informacje. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>. [cit. 2024-04-07].

Dále je pak pro žáky ohrožené negativním sociálním působením, žáky nepřizpůsobivé může být přidělen sociální pracovník, asistent či jiný odborný pracovník, který plní funkci prostředníka, pomocníka žáka při testovacím procesu, pro jednodušší a přirozenější zapojení žáka do testování. Přehled jednotlivých typů znevýhodnění žáků a následná forma podpory, spočívající v úpravě formy, podmínek testování, je shrnut v následující tabulce:

typ znevýhodnění, postižení	úprava formulářů, testových zadání			úprava podmínek testování				změny supervizního týmu
	prodloužení času	úprava textových materiálů	úprava CD nahrávek	využití PC	úprava pracovního prostoru	využití dalších pomůcek	úprava hodnocení	
žák s poruchou autistického spektra (vč. Aspergerova syndromu)	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne	asistent
žák se zrakovým pos.	ano	ano	ano	ano	ano (osvětlení)	optické pomůcky	ne	asistent
žák slepý	ano	ano (v Braillově písmu)	ano	ano	ano (osvětlení)	ano	ne	tyflop, asistent
žák se sluchovým pos.	ano	ano	ano	ne	ano (vlastní testovací místnost)	ano	ne	surdoped, tlumočnick do ZJ, asistent
žák s lehkým mentálním pos.	ano	ano	ano	ne	ano (vlastní testovací místnost)	ne	ne	psychoped, spec.pedagog, asistent
žáci s afazií	ano	ano	ano	ano	ano (vlastní testovací místnost)	alternativní komunik.met.	ne	logoped, asistent
žák tělesně pos. (zpsůs. DMO)	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	asistent
žák s motorickým pos. a dočasným pos. ruky	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne	asistent
žák cizinec	ano	ano	ano	ano	ano (vlastní testovací místnost)	slovník/překladač	ano	asistent, tlumočnick
žák s kombinovaným pos.	Úprava forem a podmínek testování pro daný typ postižení je posuzována pro každého testovaného žáka individuálně pro nastavení potřebné podpory.							

žák se SPU	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ano	asistent
žák s chronickými onemocněními	ano	ano	ano	ne	ano	předepsané zdravot. vybav.	ne	asistent
žák nemocný, dočasně neschopný	ano	ano	ano	ne	ano	předepsané zdravot. vybav.	ne	asistent
žák sociálně nepřizpůsobivý a ohrožený	ano	ano	ano	ne	ano (vlastní testovací místnost)	ne	ne	socioterapeut, rehabilitační ped., asistent
žák v krizi, traumatu	ano	ano	ano	ne	ano (vlastní testovací místnost)	ne	ne	odborník (psycholog)
žák dříve vzdělávaný v zahraničí	ano	ano	ano	ano	ano (vlastní testovací místnost)	slovník/překladač	ano	ne
žák s poruchou jazykové komunikace	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ano	asistent
žák - občan Ukrajiny	ano	ano	ano	ano	ano (vlastní testovací místnost)	slovník/překladač	ano	psycholog, tlumočník, asistent
žák s poruchou barevného vidění	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne

Tabulka 14: Přehled jednotlivých typů znevýhodnění, postižení a jednotlivých forem úprav v testovacím procesu

zdroj: vlastní (srov. Centralna Komisja Egzaminacyjna, Harmonogram, komunikaty i informacje)

Vysvětlivky k tabulce:

- asistent - zahrnuje mj. podporu předčitatele/zapisovatele
- ZJ - znakový jazyk
- afázie - postižení patřící do okruhu získaných orgánových nemluvností⁵⁹, jedná se o poruchu, narušení komunikačních schopností žáka
- DMO - dětská mozková obrna
- SPU - specifické poruchy učení (tzv. dys- poruchy)

Úprava textových materiálů spočívá většinou v možnosti zapisovat odpovědi přímo do testového zadání (eliminuje se tak možnost chyby při přenosu odpovědi do záznamového archu), v případě žáků se zrakovým postižením se jedná také o změnu velikosti písma, změnu barevného rozlišení nebo úprava délky textových částí zadání (toto platí také například pro žáky s SPU aj.). V případě CD nahrávek dochází k úpravě rychlosti přehrávání, prodlužování času na zaznamenání odpovědi, vícečetné opakování nahrávky. Pokud mají žáci v rámci podpory možnost využít počítač, slouží tento nejčastěji pro záznam odpovědi, jako online překladáč pro žáky cizince nebo jako komunikační pomůcka. V rámci rozšiřování členů supervizních týmů, které dohlíží na průběh testování, se jedná nejčastěji o asistenty, předčitatele/zapisovatele dále tlumočnický (tlumočnický je využit pro tlumočení úvodních pokynů při zahajování testování) a také odborníky dle potřeb jednotlivých žáků, typu jejich znevýhodnění, postižení.⁶⁰

Nastavená podpora pro žáky, kteří se nemohou pro své postižení, znevýhodnění optimálně zapojit do testovacího procesu má za cíl co nejkompaktněji pokrýt a vyvážit potřeby těchto žáků, ovlivněním testovacího procesu na všech/vybraných úrovních od úpravy materiálů po zásahy do skupiny supervizorů. Vše v co největším souladu s individuálními potřebami, možnostmi a schopnostmi žáka.

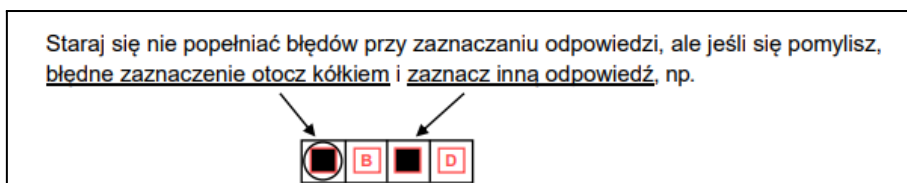
⁵⁹ KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: terminologie z oblasti narušené komunikační schopnosti*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8. Str. 100.

⁶⁰ *Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Harmonogram, komunikaty i informacje. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>. [cit. 2024-04-07].

2.3.5 STRUČNÝ ROZBOR TESTU Z POLSKÉHO JAZYKA Z ROKU 2023

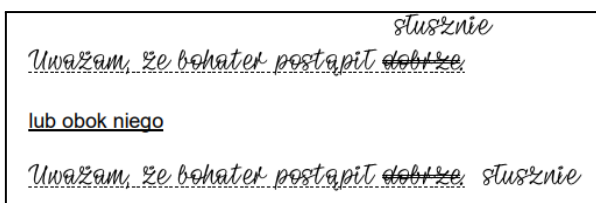
Podobně jako v České republice, tak i v Polsku jsou žákům zpřístupněna testová zadání z jednotlivých zkušebních předmětů, což jim umožňuje se na testy efektivněji připravit. Pro potřeby této práce bude v následující pasáži rozebrán test z polského jazyka (dále jen test) z roku 2023. Je nutné podotknout, že analýza testu se nebude týkat jeho jazykové stránky, jelikož ani samotná tato práce není lingvisticky zaměřena. Test bude rozebrán z formálního hlediska s přihlédnutím na jeho možná úskalí či specifika. Rozbor bude v pozdější kapitole použit jako podklad pro vlastní srovnání, v rámci otázky komparace testů z mateřského jazyka v prostředí českého, polského a slovenského vzdělávacího procesu. V textu budou použity výňatky z testu, celý dokument bude publikován jako v přílohách této práce.

Úvodní pasáž testu obsahuje především pokyny žákům, jak správně pracovat s testem. Je zde řešena problematika psacích potřeb, úvodní kontroly testu, stručné pokyny k práci s jednotlivými úlohami a texty, především však informace týkající se způsobu zaznačení odpovědí do záznamového archu a oprav původně označených odpovědí, jak u otevřených, tak uzavřených otázek. Při zápisu odpovědí uzavřených otázek je zvolená odpověď zaznačena černým čtverečkem, čtvereček z kroužkem značí původní odpověď, kterou však řešitel vyhodnotil jako chybnou.

Obr. 5: Zápis odpovědí uzavřených zadání, příklad zápisu původní a nové volby řešení
zdroj: *Centralna Komisja Egzaminacyjna, Arkusze, Testová zadání Polština*

Naproti tomu zápis a oprava odpovědí u otevřených zadání obnáší více pravidel, kterými se při psaní odpovědí musí řešitel řídit. Odpovědi u otevřených typů úloh koncipuje přímo řešitel, na odpověď je vyhrazen dostatek místa v záznamových listech. V odpovědích je hodnocena nejen faktická správnost, ale také gramatická správnost zápisu a jeho stylistická úprava, je nutné, aby byla odpověď napsána čitelně, jinak ji nelze hodnotit a považuje se za neplatnou. V případě opravy zápisu otevřené odpovědi je nutné špatnou pasáž škrtnout, novou odpověď je pak možné zapsat nad nebo vedle původní odpovědi.

Obr. 6: Zápis odpovědí otevřených zadání, příklad zápisu původní a nové volby řešení
zdroj: Centralna Komisja Egzaminacyjna, Arkusze, Testová zadání Polština

Další část, **odkazy na povinnou četbu**, v rámci daného zkušební ročníku tvoří přehled děl, se kterými se v rámci řešení testových úloh mohou žáci setkat. V přehledu jsou především díla polských autorů, jako jsou Adam Mickiewicz, Henryk Sienkiewicz nebo Juliusz Słowacki, ale také výběr známých autorů zahraničních, Antoine de Saint-Exupéry nebo Charles Dickens. Výběr děl reflektuje úroveň možností, schopností a dovedností žáků v rámci základního vzdělávání a vychází především z obsahů jednotlivých kurikulárních dokumentů v rámci vzdělávacího systému.

Samotný **test** je složen z 19 otázek, maximální počet bodů, kterého je možné dosáhnout, je 45. V žádném testu, bez ohledu na zkušební předmět, však není stanoven limit úspěšnosti. Cílem řešitelů je samozřejmě získat maximální počet bodů. Velká část testu pracuje s výchozími texty, poměrně velkého rozsahu, které vychází z úvodního seznamu odkazů na povinnou četbu. V rámci jednotlivých dílčích otázek, vztahujících se k textům, jsou prověřovány znalosti žáků z gramatiky, slohové a literární nauky, a také jejich schopnost práce s textem, jeho analýza a kritické posuzování. Zajímavostí je práce nejen s textem, ale také schopnost úvahy a práce s grafickým dílem.

Zadanie 10. (0–2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat do spektaklu teatralnego *Balladyna*.

www.e-teatr.pl

Autor plakatu za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację utworu Juliusza Słowackiego. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście *Balladyny*.

Obr. 7: Ukázka úlohy s grafickým zadáním k výchozímu textu *Balladyna*

zdroj: Centralna Komisja Egzaminacyjna, Arkusze, Testová zadání Polština

Například v rámci této otázky, která se vztahuje k úvodnímu úryvku polského díla *Balladyna* od Juliusza Słowackiego, je úkolem prohlédnout si ztvárnění plakátu k tomuto dramatu, vyhledat dva grafické prvky, které jsou pro dílo symbolické, a ty stručně popsat a vysvětlit, jak s dílem souvisí. Dále jsou součástí testu dvě slohové úlohy, kdy jedna je jen krátkým vzkazem, druhá je svým rozsahem minimum 200 slov větší, jedná se o nejvíce bodované zadání (maximum 20 bodů). Ve větším slohovém zadání si žáci vybírají ze dvou úvodních témat, ve kterých musí ve svém textu, dle zadaných pokynů, pokračovat. Jedno z témat odkazuje na povinnou četbu, s níž je v testu pracováno.

Součástí testu je v rámci slohových úloh také hodnotící tabulka pro zadavatele testu, kde je hodnoceno například to, jak se žákovi povedlo navázat na zadání úlohy, jazyk, pravopis, lingvistický obsah a rozmanitost nebo styl a celkové složení a stavba textu.

Realizacja tematu wypowiedzi (0–2)	Elementy twórcze / elementy retoryczne (0–5)	Kompetencje literackie i kulturowe (0–2)	Kompozycja tekstu (0–2)	Styl (0–2)	Zakres środków językowych	Ortografia (0–2)	Interpunkcja (0–1)
					A B C		
					Język (0–4)		

Obr. 8: Tabulka hodnocení slohových částí testu

zdroj: *Centralna Komisja Egzaminacyjna, Arkusze, Testová zadání Polština*

Součástí testu je kromě zadání a záznamových částí také několik volných listů na poznámky a vlastní potřeby žáka.

Test samotný je hodně členitý, pracuje s několika výchozími texty či grafickými přílohami (obrázky aj.). Často se opakují otázky rozhodovacího typu (pravda/nepravda, práce s tvrzeními apod.), objevují se otázky zaměřené na práci s textem v rámci literární znalostí žáků a otázky zaměřené na gramatickou, lingvistickou stránku jazyka.

Konkrétní úskalí, obtížnost tohoto testu spočívá například v rozsáhlosti úryvku z díla *Balladyna*. Úryvek má rozsah na několik stran, což by například pro žáky se zrakovým postižením, znevýhodněním, žáky s SPU, PAS či s lehkým mentálním postižením mohlo být překážkou (vyhledávání v tak rozsáhlém textu je nejen pro tyto žáky obtížné a náročné na pozornost, rozsáhlost textu také zvyšuje možnost chybovosti žáků při práci s textem). Rovněž psaní vlastní slohové práce může být problémem, zejména pro žáky s dysgrafií, dyslexií či dysortografií aj. Problémem v takovém případě může být příliš velký zadaný rozsah práce nebo náročnost úvodních témat (ať už po jazykové nebo obsahové stránce). Není v takovém případě pak na místě poskytnutí podpory v prodloužení časové dotace na vypracování testu, dále možnost zapisovatele/předčitatele nebo zápis odpovědí na počítači.

2.3.6 PŘÍPRAVNÉ A PODPŮRNÉ MATERIÁLY PRO ŽÁKY K TESTOVÁNÍ

Jak bylo již několikrát zmíněno, je v optimálním případě věnována přípravě žáků na testování značná příprava jak ve škole, tak v rámci individuální práce žáků v mimoškolním prostředí. Je bezesporu přínosné, pokud se žáci připravují na testování také samostatně, mimo školní prostředí, kde na toto není v rámci běžné výuky dostatečný prostor, a to s dostatečným předstihem před samotnými zkouškami. Pro tuto přípravu mohou žáci využít oficiální online i tištěné zdroje. Následuje přehled několika z nich.

Z tištěných materiálů byla pro potřeby této práce vybrána publikace *Język polski - Egzamin ósmoklasisty (Polština - Zkouška z osmé třídy)*, autorské dvojice Mariola Rokicka a Sylwia Stolarczyk, nakladatelství Oldschool. Pracovní sešit obsahuje 5 zkušebních testů z polského jazyka, klíč řešení ke každému z nich, pravidla pro hodnocení esejí, které jsou součástí testových zadání a přehled povinné četby k testování. Kniha je zajímavým sumarizujícím průvodcem pro žáky, kteří se chtějí na testování připravit nejen po znalostní stránce v rámci jednotlivých zkušebních předmětů (v tomto případě polštiny), ale také pro ty, kteří chtějí získat základní orientaci v samotném testovacím procesu. V úvodní části publikace je srozumitelnou formou shrnuta koncepce testování, organizační podmínky a očekávaný průběh testování, pomocné návody a tipy pro práci s jednotlivými typy zadání, především pak ke slohové části testu. Přestože pracovní sešit poskytuje několik názorných testů, které odpovídají standardům CKE a v jeho úvodu je také zmínka o žácích se SVP, jsou tyto testy ve formě pro žáky intaktní, bez úprav, se kterými se při ostrém testování setkají žáci se SVP.⁶¹

V rámci online zdrojů je nutné zmínit dostupnost starých testových zadání z předchozích let. Tyto jsou mimo jiné dostupné na oficiální stránce CKE, kde jsou dostupné verze testů z jednotlivých zkušebních předmětů mezi roky 2019 a 2023. Velmi pozitivní je fakt, že jsou zde dostupné také verze testů pro žáky se SVP, rozdělené dle jednotlivých skupin, typů znevýhodnění, postižení žáků. Možnost vyzkoušet si testy na míru tak mají nejen žáci intaktní. Spolu se zadáním jsou zde dostupné také klíče správných řešení. Tyto však obsahují jen přehled správných, možných odpovědí, ne už doporučení, jak s testem, jednotlivými úlohami, pracovat, jaká jsou jejich specifika.

⁶¹ *Książki*. Online. Lingo, języki nieobce. C2017. Dostupné z: <http://www.wydawnictwolingo.pl/jezyk-polski-egzamin-osmoklasisty/>. [cit. 2024-04-07].

Kromě starých testových zadání jsou na webových stránkách CKE dostupné materiály, které se přímo věnují přípravě žáků na testování po stránce psychické (jak zvládnout stres spojený s testováním) či pracovní (metodika pro pedagogické pracovníky o plánování a obsahu lekcí přípravy žáků na testování). Další dokument celý pojednává o stresu, se kterým se mohou žáci nejen v období zkoušek setkat, podrobně rozebírá jeho druhy, příčiny a také možné postupy, jak se mu postavit. Pro potřeby této práce bude v následující podkapitole podrobněji rozebrána další příručka pro žáky, přístupná na webových stránkách CKE. Konkrétně jde o příručku *Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym* (Jak se vypořádat se stresem u zkoušek), která žákům přehledně a srozumitelně shrnuje, co je asi čeká v období bezprostředně ostrého testování. Nabízí přehledy nejběžnějších situací, se kterými se žáci mohou setkat spolu s tipy a doporučeními, jak se v nich zachovat, jak postupovat.

2.3.7 JAK RADZIĆ SOBIE ZE STRESEM EGZAMINACYJNYM

Egzamin ósmoklasisty je pro většinu žáků prvním velkým a důležitým testováním, kterým procházejí a jehož výsledek je součástí kritérií pro přijetí k dalšímu vzdělávání, ke kterému směřují. Jde beze sporu o období zvýšené míry stresu, vypětí, a to nejen pro žáky, ale také pro pedagogy a nejbližší okolí, rodinu žáků, kteří většinou prožívají celé toto období a všechna jeho úskalí s nimi. Nejen proto je na webových stránkách Centralnej Komisji Egzaminacyjnej dostupný manuál „*Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym*” (Jak se vypořádat se stresem u zkoušek). Tento je volně dostupný a přehledným a kreativně zpracovaným soupisem pravidel a doporučení, která především žákům mohou pomoci se zvládnutím tohoto náročného období, s přípravou na zkoušky a celé testování tak, aby jej mohli zvládnout nejen po stránce znalostní, ale i po osobní, psychické. Celý dokument je rozdělen do tří hlavních kapitol, které shrnují čas před zkouškou, zkoušky samotné a čas po zkoušce. Každá kapitola zohledňuje specifika daného období, nabízí přehled příkladů nejběžnějších situací, které mohou žáky potkat a také doporučení, jak se v daných případech zachovat. Celý dokument byl koncipován pod dohledem odborných pracovníků pedagogicko psychologické poradny v Poznani.⁶²

⁶² *Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Materiały dodatkowe. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/materialy-dodatkowe/>. [cit. 2024-04-07].

V **první kapitole** “**Dzień przed Egzaminem ósmoklasisty**” (Den před zkouškou z osmé třídy) je stručně shrnutých 12 bodů, které obsahují pravidla a doporučení, jak se chovat, co (ne) dělat, den před zkouškou. Body obsahují doporučení o tom, jak si rozvrhnout harmonogram dne před očekávanou zkouškou tak, aby obsahoval dostatek odpočinku, fyzické aktivity, prostor pro případné opakování před zkouškou, rady jak si udržet pozitivní myšlení a dobrou náladu a vyvarovat se tak zbytečnému nárůstu stresu. Kapitola mezi doporučení například uvádí poslech oblíbené hudby, procházku přírodou nebo nějakou oblíbenou sportovní aktivitu nebo důležitost včasného večerního odchodu do postele. V celé kapitole je pak na mnoha místech zdůrazňován vliv pozitivního myšlení, dostatečné vlastní osobní motivace, ale také příklady negativního myšlení a představ, kterých by se žáci před zkouškou měli vyvarovat.

Obsahově nejbohatší je **druhá kapitola** brožury “**W dniu Egzaminu ósmoklasisty**” (V den zkoušky z osmé třídy). Pro větší přehlednost je kapitola členěna do podkapitol: Ráno doma, Cesta na zkoušku, Ve škole před hodinou, Hodina “0”, Odchod ze zkoušky a návrat domů, Příprava na další zkouškový den. V průřezu všech podkapitol je průběžně zdůrazňována důležitost zvládnutí zvýšené míry stresu bezprostředně před zkouškou, dále praktická upozornění na úskalí zkušebního dne, jako je dostatečná materiální příprava před zkouškou, včasný příchod do školy, nutnost eliminace negativních vjemů a vlivů z okolí nebo doporučení na uvolňovací a aktivizační metody, které mohou žáci těsně před zkouškou praktikovat přímo ve škole. V podkapitole “Je hodina 0” jsou shrnuty rady, jak postupovat při samotném testování, od příchodu do testovací místnosti a zahájení zkoušky po obecné rady, jak pracovat s testovým zadáním (pozorné čtení zadání, možnost přeskočit otázku, práce s odpověďmi aj.). Velmi zajímavé jsou pasáže, které v sobě obsahují příklady rizikových situací, do kterých se žák při testování může dostat (nenadálý nával stresu, “zamrznutí” na jednom zadání, vlastní demotivace aj.). Každou takovou pasáž následuje doporučení, jak v takového krizové, nepříjemné situaci postupovat. Poslední podkapitoly se týkají ukončení zkouškového dne, odchodu domů a přípravy na další zkušební den. Zde je zdůrazňována především rada o neporovnávání se s ostatními spolužáky a jejich výsledky nebo doporučení příliš nepochybovat o svých schopnostech, neanalyzovat zpětně své odpovědi a zbytečně se tak stresovat před dalšími zkouškami.

Poslední kapitola “**Po Egzaminie ósmoklasisty**” je pozitivním shrnutím celého dokumentu. Zdůrazňuje důležitost individuálního přístupu žáků k sobě samým, sebedůvěry a pozitivního myšlení.

3 SLOVENSKO A JEHO VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM

Stejně jako Polsko a Česká republika také Slovensko, nejen jako člen Evropské unie, je vázáno v rámci svého vzdělávání Deklarací lidských práv a Úmluvou o právech dítěte a dalších dokumentů, které mají za cíl zajistit vzdělávání všem dětem, žákům, studentům bez rozdílů, s individuálním zohledněním každého jednotlivce, jeho potřeb, možností, schopností a dovedností. Podobně jako tomu bylo v předcházejících kapitolách, bude i tato stručně shrnovat podobu vzdělávacího systému na Slovensku, stručnou charakteristiku jednotlivých etap vzdělávání. Větší pozornost bude věnována zkouškám vymezujícím předěl mezi základním a středním vzděláváním, tzv. Testovanie 9, jejich průběhu, organizaci, podrobnostem o práci s žáky se SVP a úpravě podmínek jejich testování. Součástí bude také stručný rozbor testu ze slovenského jazyka.

3.1 ZÁKLADNÍ STRUKTURA A RYSY VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Vzdělání na Slovensku je poskytováno státními, soukromými nebo církevními školami, přičemž poslední dvě jmenované mohou za studium požadovat poplatek, státní školy poskytují vzdělávání žákům a studentům zdarma. Zastřešující státní institucí pečující o výchovu a vzdělávání je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (dále jen Ministerstvo školstva), správa jednotlivých vzdělávacích ústavů pak spadá pod jednotlivé místní samosprávy.

Veškerá výchovně vzdělávací činnost v rámci péče a vzdělávání žáků je realizována ve spojení se státními vzdělávacími programy, které vydává zmiňované Ministerstvo školstva. Kontrolní činnost jednotlivých vzdělávacích institucí a jejich výkonu spočívá v externí a interní kontrole kvality výuky. Interní evaluace je prováděna přímo jednotlivými vzdělávacími institucemi, externí hodnocení je zajišťováno Štátnou školskou inšpekciou nebo Národným inštitútom vzdelávania mládeže.⁶³

⁶³ EURYDICE. *Přehled: klíčové vlastnosti vzdělávacího systému: monitoring kvality*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/overview>. [cit. 2023-08-05].

3.1.1 LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Výchozími legislativními dokumenty slovenského vzdělávacího systému, které tvoří jeho základní kameny, jsou především tyto:

- Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov,
- z. č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (Školský zákon),
- z. č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancov.

Dále je proces vzdělávání upravován vyhláškami, například:

- v. č. 24/2022 Z. z. o zariadeniach poradenstva a prevencie,
- v. č. 22/2022 Z. z. o školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach,
- v. č. 323/2008 Z. z. o špeciálnych výchovných zariadeniach,
- v. č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách.

Školský zákon je základním legislativním dokumentem slovenského vzdělávacího systému, a proto bude v následující části stručně rozebrán. Podobně jako v Polsku nebo České republice se jedná o komplexní dokument, který vymezuje podobu, formu, strukturu, funkci vzdělávacího systému a celého výchovně vzdělávacího procesu, definuje podobu, cíle a principy vzdělávacích programů, udává práva a povinnosti všech zúčastněných stran v celém procesu či formu správy jednotlivých výchovně vzdělávacích zařízení.⁶⁴ Zákon dále vymezuje podobu státních a školních vzdělávacích programů, spolu s rámcovými učebními plány, plány výchovy a individuálního vzdělávání ve všech úrovních vzdělávání (§5 - 9). Zajímavou pasáží zákona je článek jedna část pátá “Prijímanie na výchovu a vzdelávanie” §64 - 66 “Organizácia prijímacieho konania” a “Prijímacia skúška”, kde je vymezena problematika přijímacího řízení, přestupu ze základního na střední vzdělávání, což je tematika, která se protíná s tématem této práce.⁶⁵

⁶⁴ 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: prvá časť: všeobecné ustanovenia. In: *Slov-Lex*. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/>. [cit. 2023-08-05]. § 1.

⁶⁵ 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: piata časť: prijímanie na výchovu a vzdelávanie: tretí oddiel: prijímanie na vzdelávanie v stredných školách. In: *Slov-Lex*. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-piata>. [cit. 2023-08-05]. §64-66.

3.2 ETAPY SLOVENSKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Podobně jako v jiných zemích je také slovenské vzdělávání rozděleno do několika etap, kdy jejich posloupnost reflektuje věk dětí, žáků, studentů, kteří jsou v dané etapě vzdělávání, jejich možnosti, schopnosti a dovednosti. Následující tabulka nabízí stručný přehled jednotlivých etap vzdělávacího procesu spolu s přehledem doby trvání vzdělávání v dané etapě.

slovenský název	český název	doba studia	stupeň vzdělávání
materská škola	Mateřská škola	1 - 3 roky	předškolní péče (povinná docházka min. 1 rok)
základná škola	Základní škola	9 let	základní vzdělávání (povinná školní docházka)
gymnázium	Gymnázium	3 roky	sekundární vzdělávání (1. rok v rámci povinné školní docházky)
	Gymnázium (víceleté)	8 let	
stredná odborná škola	střední průmyslové, odborné školy	3 - 5 let	
stredná športová škola	střední školy sportovní	3 - 4 roky	
konzervatórium	konzervatoře	4 roky	
	konzervatoře (víceleté)	8 let	
škola umeleckého priemyslu	umělecko-průmyslové školy	4 roky	

Tabulka 15: Struktura vzdělávacího systému, srovnání délky studia

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Slovensko, Přehled)

Podrobněji budou jednotlivé etapy vzdělávání rozebrány v následujících podkapitolách, kde bude rovněž blíže vysvětlena tabulka.

3.2.1 PŘEDŠKOLNÍ PÉČE

Předškolní péče je v rámci slovenského vzdělávacího systému realizována v soukromých, církevních či státních zařízeních, většinou mateřských školách. Tato péče je poskytována dětem od tří do šesti let věku, přičemž poslední rok docházky do zařízení předškolní péče je povinný (tedy pro děti od 5 do 6 let věku). Tento poslední povinný rok docházky má za cíl lépe děti adaptovat na život v kolektivu vrstevníků a pomoci jim připravit se na přechod na základní školu. Mimo předškolní péči je poskytována péče a starostlivost také dětem od 6 měsíců do 3 let věku, a to v dětských jeslích nebo skupinách (detské jasle). Jesle jsou zřizovány pod kuratelou Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky.⁶⁶

slovenský název	český název	období péče (věk dětí)	typ docházky
Detské jasle	jesle	6 měsíců - 3 roky	nepovinné
Detský klub	dětský klub	6 měsíců - 3 roky	nepovinné
Materská škola	mateřská škola	3 - 5 let 5 - 6 let	nepovinné povinné

Tabulka 16: Systém předškolní péče

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Slovensko, Předškolní vzdělávání a péče)

3.2.2 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Základní vzdělávání tvoří v rámci školní docházky majoritní část doby povinné školní docházky stanovené státem a podle školského zákona (z. č. 245/2008 Z. z. o výchově a vzdělávání) je součástí odborné přípravy pro život a další vzdělávání. V rámci slovenského vzdělávacího systému jsou rozlišovány dva typy základních škol, a to podle toho, zda daná škola poskytuje vzdělávání ve všech ročnících studia (tedy od 1. do 9. ročníku), v takovém případě jde o tzv. neplně organizovanou základní školu. Naproti tomu školy, které mají všech 9 ročníků jsou tzv. školy plně organizované.⁶⁷

⁶⁶ EURYDICE. 4. *Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-08-06].

⁶⁷ EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-08-06].

System vzdělávání na základních školách je rozdělen do dvou stupňů (první a druhý stupeň), přičemž první stupeň zahrnuje první čtyři ročníky studia (tedy mezi 6 a 10 lety věku dítěte). Druhý stupeň je složen z 5. až 9. ročníku, navštěvují jej žáci ve věku mezi 10. a 15. rokem. Vzdělávání na prvním stupni je koncipováno tak, aby co nejkomplexněji rozvíjelo osobní potenciál žáků, jejich schopnosti, dovednosti, sociální, komunikační, technickou a další gramotnosti aj. V optimálním případě to vše s co nejvíce individuálním přístupem ke každému žákovi, jeho možnostem a schopnostem tak, aby mohl co nejlépe dosahovat pozitivních výsledků celkové školní úspěšnosti.⁶⁸ V rámci vzdělávání na druhém stupni mohou žáci pokračovat v docházce na základní školu nebo mohou po složení příslušných zkoušek pokračovat po ukončení 5. ročníku ve studiu na víceletém gymnáziu nebo konzervatoři. Pokud zůstávají na základní škole, trvá docházka na druhém stupni 5 let, mezi 5. a 9. ročníkem, ve věku od 10 do 15 let dítěte. Důraz je kladen na větší specifickou vyučovaných předmětů, rozvoj kritického myšlení žáků, posilování jejich samostatnosti a sociálních kompetencí, dále rozvoj digitálních a analytických kompetencí a získávání odborných znalostí, potřebných nejen pro další vzdělávání.⁶⁹

Výchova a vzdělávání jsou nejen v rámci základního školství na Slovensku nastavovány a prováděny na základě výchozích dokumentů, výchovně vzdělávacích programů, kterými jsou státní vzdělávací program (štátny vzdelávací program) a školní vzdělávací program (školský vzdelávací program).⁷⁰ Obsah vzdělávání je rozdělen do vzdělávacích oblastí, do kterých jsou následně rozřazeny jednotlivé předměty. Týdenní celková hodinová dotace se s každým ročníkem různí, stejně jako počet disponibilních hodin, o jejichž rozdělení a využití rozhodují ředitelé jednotlivých škol v rámci tvorby školních vzdělávacích programů. Tyto hodiny jsou nejčastěji využity na posílení výuky vybraných předmětů, jako hodiny předmětu speciálně pedagogické péče pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo tvoří prostor pro zařazení předmětů, jejichž plný obsah a formu tvoří školy samy v rámci inovačních programů.

⁶⁸ 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: tretia časť: sústava škôl: druhý oddiel: základná škola. In: *Slov-Lex*. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-tretia.oddiel-druhy>. §29.

⁶⁹ EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-08-06].

⁷⁰ 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: druhá časť: výchova a vzdelávanie: prvý oddiel: výchovno-vzdelávacie programy. In: *Slov-Lex*. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-tretia.oddiel-druhy>. §29.

Mezi 7. a 9. ročníkem je rovněž povinností každé školy zařadit v rámci disponibilních hodin do výuky hodiny druhého cizího jazyka (nejčastěji jde o němčinu, ruštinu nebo španělštinu).⁷¹

Obecné rozdělení hodin v týdenní časové dotaci a počet disponibilních hodin pro jednotlivé ročníky obou stupňů základního vzdělávání je shrnuto v následující tabulce:

stupeň vzdělávání na ZŠ	ročník	počet hodin/týden	disponibilní hodiny/šk.r.
I. stupeň	I. ročník	20 hodin	2 hodiny
	II. ročník	20 hodin	3 hodiny
	III. ročník	23 hodin	2 hodiny
	IV. ročník	25 hodin	1 hodina
II. stupeň	V. ročník	24 hodin	3 hodiny
	VI. ročník	25 hodin	4 hodiny
	VII. ročník	26 hodin	4 hodiny
	VIII. ročník	27 hodin	3 hodiny
	IX. ročník	25 hodin	5 hodin

Tabulka 17: Srovnání týdenní hodinové dotace pro jednotlivé ročníky a stupně základního vzdělávání

zdroj: vlastní (srov. Eurydice Slovensko, Organizace jednotného vzdělávání)

Na konci 9. ročníku podstupují všichni žáci externí testování, tzv. Testovanie 9. Jedná se o komplexní testovací proces, jehož cílem je prověřit znalosti a schopnosti žáků na výstupu ze základní školy, konkrétně z předmětů matematika, slovenský jazyk, maďarský jazyk nebo ukrajinský jazyk (testování z maďarského a ukrajinského jazyka se odvíjí od typu základní školy, zda je v ní daný jazyk vyučován, jako menšinový jazyk. Výsledky testování slouží také jako podklad pro přijímací řízení na střední školu. Celkově bude však téma Testovania 9 probráno v dalších kapitolách této práce.

⁷¹EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.2 výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání: učební plán, předměty, počet hodin*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/teaching-and-learning-single-structure-education>. [cit. 2023-08-06].

3.2.3 SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Střední vzdělávání na Slovensku hraje klíčovou roli v přípravě studentů na vysokoškolské studium nebo vstup do pracovního trhu. Je postaveno na kombinaci teoretických znalostí a praktických dovedností, a studenti mají možnost vybrat si cestu, která nejlépe odpovídá jejich zájmům a budoucím kariérním plánům. V rámci sekundárního vzdělávání mohou žáci navštěvovat několik typů vzdělávacích institucí, ty jsou spolu s dobou studia a úrovní dosaženého vzdělání stručně shrnuty v následující tabulce:

slovenský název	český název	doba studia	zakočení
Gymnázium	gymnázium	4 - 8 let	maturitní zkouška
Stredná odborná škola	střední odborná škola	2 - 5 let	maturitní zkouška, výuční list, osvědčení o učňovské přípravě
Stredná športová škola	střední škola sportovní	3 - 4 roky	maturitní zkouška
Konzervatórium	konzervatoř	4 - 8 let	maturitní zkouška
Škola umeleckého priemyslu	umělecko-průmyslová škola	4 roky	maturitní zkouška

Tabulka 18: Typy vzdělávacích zařízení, délka doby studia na nich, dosažené vysvědčení po ukončení vzdělávání

zdroj: vlastní (Eurydice Slovensko, Sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání)

Všeobecné vzdělání je žákům poskytováno na gymnáziích, kde probíhá většinou všeobecná teoretická příprava, zaměřená na přípravu k dalšímu studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole. Existují tři typy gymnázií, lišící se délkou doby studia, od čtyř do osmi let. Ve všech třech případech je studium zakončeno maturitní zkouškou, po jejím úspěšném absolvování získávají vysvědčení o maturitní zkoušce.

Střední odborné školy poskytují žákům rovněž všeobecné vzdělání, to je však doplněno o předměty praktického výcviku a odborné předměty. Délka studia je různá, podle toho se také odvíjí náročnost a obsažnost učiva, dalším rozdílem je forma ukončení studia. Žáci studující na oborech s délkou studia 2 - 3 roky získávají po úspěšném ukončení studia osvědčení o učňovské přípravě a výuční list. Po úspěšném absolvování čtyř a pětiletých oborů získávají žáci maturitní vysvědčení z daného oboru.

Rovněž studium na konzervatořích (tyto se dělí na taneční a hudebně dramatické), středních sportovních školách a uměleckoprůmyslových školách je zakončeno maturitní zkouškou a po jejím úspěšném absolvování získají žáci maturitní vysvědčení. Střední sportovní školy a konzervatoře rovněž patří mezi školy s různou délkou studia.

Po ukončení středního (sekundárního) vzdělávání mohou žáci dále pokračovat v rozšiřujícím studiu (mimo vysokoškolského vzdělávání). To poskytují především odborné střední školy. Jde o nástavbové kurzy, rozšiřující kurzy a pomaturitní studium. Toto spadá do postsekundárního neterciárního vzdělávání, po jehož úspěšném ukončení získají absolventi osvědčení o absolvování daného oboru.⁷²

3.2.4 VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání na vysokých školách je na Slovensku řízeno zákonem č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Slovenské vysoké školství tvoří nedílnou součást sítě evropských vysokých škol, jehož posláním je udržení, prohloubení a rozvoj společných vědomostí, znalostí, propojení sociálních vztahů mezi národy. Vysokoškolské vzdělávání je na Slovensku rozděleno do tří programových cyklů, které na sebe vzájemně navazují. Souhrn jednotlivých programů ve srovnání s délkou studia v jednotlivých cyklech je sepsáno v následující tabulce:

název programu	délka studia	studium
program prvního cyklu	minimálně 3 roky	bakalářský studijní program
program druhého cyklu	minimálně 2 roky	magisterský, inženýrský, doktorský program
program třetího cyklu	minimálně 3 roky	doktorandský studijní program

Tabulka 19: Souhrn výběru studijních programů v rámci vysokoškolského studia

zdroj: vlastní (Eurydice Slovensko, Vysokoškolské vzdělávání)

⁷² EURYDICE. 6. Sekundární vzdělávání (nebo vyšší sekundární vzdělávání) a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.1 organizace: typy institucí. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/organisation>. [cit. 2023-08-08].

Podmínkou pro možnost studia ve druhém a třetím studijním programu je úspěšné absolvování bakalářského studijního programu v prvním cyklu. Studium ve všech třech programech mohou studenti absolvovat v prezenční nebo kombinované formě studia. V současné době funguje na Slovensku 39 vysokých škol, z toho 20 veřejných, tři státní, 10 soukromých a 6 zahraničních vysokých škol (především z Česka a Maďarska).⁷³

3.2.5 VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA DOSPĚLÝCH

Vzdělávání dospělých osob a jejich další odborná příprava spadají v rámci slovenského vzdělávacího systému do tzv. dalšího vzdělávání, které je realizováno na odborných školách, institucích dalšího vzdělávání a dalších mimoškolních institucích. Tato forma vzdělávání je rozdělena do čtyř samostatných typů - další odborné vzdělávání, rekvalifikační akreditované vzdělávání, další vzdělávání a zájmová pedagogika. Tato forma celoživotního vzdělávání je uskutečňována v rámci strategie celoživotního učení a poradenství na období 2021–2030 (Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021–2030).⁷⁴ Rozšiřující vzdělávání je dobrovolnou formou studia, kterou poskytují jak státní, tak soukromé instituce, zdarma i za poplatek.

⁷³ *Vysoké školstvo*. Online. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/vysoke-skolstvo/>. [cit. 2023-08-08].

⁷⁴ EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/adult-education-and-training>. [cit. 2023-08-08].

3.3 TESTOVANIE 9

V závěru základního vzdělávání absolvují žáci 9. ročníků souhrnné externí testování, tzv. Testovanie 9 (dále jen testování). Celá tato zkouška má podobný průběh a charakter jako testování v Polsku (Egzamin ósmoklasisty). Má prověřit souhrnné znalosti žáků na výstupu ze základního vzdělávání a poskytnout tak zpětný obraz efektivity nastaveného vzdělávacího modelu a úrovně vzdělávání na Slovensku. Testování je prováděno pod záštitou Národního ústavu certifikovaných měření vzdělávání (Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania) a Ministerstva školství. Samotnou realizaci testování v rámci slovenských základních škol zajišťuje NIVAM (Národný inštitút vzdelávania a mládeže). Testování žáky rozděluje podle úspěšnosti, udává jejich pořadí, které je určující. Výsledky testování jsou rovněž jedním z kritérií pro přijetí žáků k dalšímu vzdělávání, tvoří část přijímacího řízení, které je v rámci každé střední školy, gymnázia jinak individuální a tvoří si její škola sama.⁷⁵ Výsledek testování může dokonce nahradit přijímací řízení na střední školu, žák poté již neskládá přijímací zkoušky. Legislativně je testování vymezeno v rámci zákona č. 245/2008 Z.z. školský zákon a vyhlášky č. 223/2022 Z. z. o základnej škole.⁷⁶ Testování se účastní žáci 9. tříd základních škol a žáci 4. ročníku víceletých gymnázií a konzervatoří.

3.3.1 ORGANIZACE A ROZVRH TESTOVÁNÍ

Proces testování je komplexním projektem Ministerstva školství a dalších spolupracujících organizací a je první velkou zkouškou, kterou žáci v rámci svého vzdělávání absolvují. Informace o testování jsou součástí dokumentu “Sprievodca školským rokom 2023/2024” slovenského ministerstva školství.⁷⁷ Podrobný harmonogram zkušebních dnů u jednotlivých testovaných předmětů je přehledně sepsán ve volně dostupném dokumentu “Základné informácie” Národního institutu vzdělávání a mládeže (NIVAM). Žáky k testování hromadně přihlašují jejich základní školy, nejpozději do konce října. Postup dodatečného přihlášení žáka je popsán v metodickém pokynu NIVAM.

⁷⁵ *O Testovaní 9: základné informácie*. Online. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM). C2021-2024. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/o-testovani-9>. [cit. 2023-08-08].

⁷⁶ *Experimentálne overovanie*. Online. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/experimentalne-overovanie/>. [cit. 2023-08-08].

⁷⁷ *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].

Testování je rozděleno do dvou termínů (řádný a náhradní termín). Řádný termín testování bývá stanoven na měsíc březen a je rozdělen do dvou dnů. Náhradní termín pak probíhá o měsíc později, v dubnu a opět je konání zkoušek rozděleno do dvou dnů, tento termín slouží těm žákům, kteří se z opodstatněných důvodů nemohli účastnit řádného termínu a tuto svou absenci řádně odůvodnili a podložili příslušnými zprávami (např. potvrzení lékaře o zdravotní neschopnosti žáka v termínu řádného konání testování).⁷⁸ Výsledky Testovania 9 jsou obvykle zveřejňovány v průběhu několika týdnů po testování. Přesné termíny mohou záviset na rozhodnutí konkrétní školy nebo školského úřadu. Po zveřejnění výsledků jsou informace obvykle sděleny žákům a jejich rodičům prostřednictvím škol nebo vzdělávacích institucí, které jsou odpovědné za organizaci Testovania 9. Termíny mohou být každý rok poněkud odlišné, a proto je dobré sledovat oficiální webové stránky a komunikační kanály poskytované školami nebo ministerstvem školství na Slovensku. Po obdržení výsledků mají žáci, respektive jejich zákonní zástupci možnost vyžádat si testy žáka k nahlédnutí a porovnání s výsledky a ověřit tak správnost výsledků testování žáka. Toto mohou udělat ve lhůtě 5 dnů od obdržení výsledků testování.⁷⁹

3.3.2 TESTOVANÉ OBORY A PRŮBĚH TESTOVÁNÍ

V rámci testování jsou žáci podrobeni zkoušce z matematiky, slovenského jazyka a literatury (v případě škol s vyučovacím jazykem slovenština, ukrajinština) nebo z maďarského jazyka a literatury (u škol, kde je vyučovacím jazykem maďarština). Dále pak test ze slovenského jazyka a slovenské literatury (u škol, kde je vyučovacím jazykem maďarština) nebo test z ukrajinského jazyka a literatury u škol, kde je vyučovacím jazykem ukrajinština.⁸⁰

Samotné testování probíhá na domovských školách žáků, tým supervizorů, který je u zkoušek přítomen je však tvořen externími pedagogy z jiných škol. Testování je rozděleno do dvou dnů, přičemž první den jsou testovány oba hlavní předměty, tedy matematika a slovenský (maďarský) jazyk a literatura. Druhý zkušební den je pouze pro školy, kde probíhají zkoušky

⁷⁸ *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].

⁷⁹ Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 15. júna 2022 o základnej škole: Organizácia základnej školy. In: . 2022. Dostupné z: https://www2.nucem.sk/dl/4589/ZZ_2022_223_20230901.pdf. [cit. 2023-08-08]. §3.

⁸⁰ *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].

ze slovenského jazyka a slovenské literatury, ukrajinského jazyka a literatury.⁸¹ Tedy pro ty školy, kde je hlavním vzdělávacím jazykem maďarština nebo ukrajinština. Zkušební den začíná ráno, úvodních 20 minut každé zkoušky je věnováno registraci žáků, rozdání testů a seznámení s ním. Následně mají žáci daný časový limit pro splnění testu, úvodní časová dotace pro jednotlivé zkušební předměty v jednotlivých dnech testování je shrnuta v tabulce níže. Mezi jednotlivými testy mají žáci 25 minutovou přestávku na odpočinek, regeneraci a přípravu na další zkoušku. Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami mají ve většině případů navýšenou časovou dotaci pro jednotlivá testování. Jejich zkušební harmonogram je tedy o toto prodloužení posunutý. Problematika žáků se specifickými vzdělávacími potřebami při testování bude podrobněji probrána v následující části práce. Následující tabulka je přehledem předmětů a výchozí časové dotace (bez navýšení) v jednotlivých zkušebních dnech.

zkušební den	testovaný předmět	standardní časová dotace
den 1	matematika	90 minut
	slovenský jazyk a literatura maďarský jazyk a literatura	70minut
den 2	slovenský jazyk a slovenská literatura	70 minut
	ukrajinský jazyk a literatura	50 minut

Tabulka 20: Rozložení testovaných předmětů, s časovou dotací, do jednotlivých zkušebních dní

zdroj: vlastní (srov. Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Testovanie 9)

Z pomůcek mají žáci při testování povoleny použít jen tyto: kalkulačka, rýsovací pomůcky, modře píšící pero. Výjimku tvoří žáci se specifickými vzdělávacími potřebami, kteří mohou používat i další podpůrné pomůcky a nástroje. Během zkoušky je zakázáno používání mobilních telefonů či jiných komunikačních zařízení, žáci rovněž nemohou v průběhu testu

⁸¹ *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].

opustit testovací místnost, pouze po dohodě s pedagogem supervizního týmu, který testu přihlíží.⁸²

3.3.3 CÍLE A VIZE TESTOVÁNÍ

Jak již bylo několikrát zmíněno, hlavním cílem testování je průběžné zjišťování a ověřování standardů kvality nastaveného vzdělávacího modelu pro základní vzdělávání, prostřednictvím ověřování znalostí žáků 9. ročníků základních škol na výstupu ze základního vzdělávání. Dílčím cílem je snaha o ověření znalostí žáků 9. ročníků z hlavních předmětů - matematiky, slovenského jazyka a literatury (maďarského/ukrajinského jazyka a literatury). Slovenské ministerstvo školství a Národní institut vzdělávání a mládeže zpracovávají každoročně výstupní zprávu z celostátního testování, tato slouží jako přehled a srovnání počtu testovaných žáků a jejich výkonů v testování v rámci jednotlivých slovenských regionů a škol, stejně tak jako přehled souborných výsledků žáků v dílčích zkouškách. Součástí zprávy jsou mj. přehledy týkající žáků se specifickými vzdělávacími potřebami, žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí a žáků z rodin v hmotné nouzi, žáků s tělesným či mentálním postižením, žáků cizinců.⁸³ Takto koncipovaná zpráva nabízí komplexní přehled výsledků celostátního testování, jehož sumarizované výsledky jsou dostupné v průřezu několika let a mohou tak sloužit k dalšímu měření a analýze v rámci slovenského vzdělávání a jeho optimalizaci.

Testovanie 9 je jedna z prvých väčších študijných zkoušek, ktorou žáci v rámci vzdělávacího procesu absolvujú. Prověřuje jejich znalosti a schopnosti na konci 9. ročníku základní školy, rovněž tvoří jeden z podkladů pro přijímací řízení k jejich dalšímu studiu. Při výjimečně dobrých výsledcích testování mohou žáci, jejich zákonní zástupci, požádat ředitele příslušné střední školy o prominutí přijímacího řízení na základě výsledků z testování. Testování samotné tak není podmínkou přijetí žáků k jejich dále zvolenému směru vzdělávání, přesto však tvoří testování a příprava na něj velkou část zájmu testovaných žáků, jejich pedagogů a nejbližšího okolí.

⁸² *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-10].

⁸³ *Testovanie 9 2023: Výsledky*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-10].

3.3.4 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V TESTOVACÍM PROCESU

V rámci testovacího procesu Testovanie 9 je zvláštní zřetel věnován žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (v rámci slovenské legislativy - žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami - ŠVVP). V rámci slovenského vzdělávacího systému jsou žáci se SVP rozděleni do tří velkých kategorií - žáci se zdravotním znevýhodněním (ZZ), žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí (SZN) a žáci nadaní.⁸⁴ Tyto obsahují následující podkategorie:

- žáci se zdravotním znevýhodněním - žáci zdravotně postižení, žáci s vývojovými poruchami či žáci s poruchou chování,
- žáci se zdravotním postižením - žáci s mentálním, zrakovým, sluchovým, tělesným či vícenásobným postižením, žáci s autismem (jiným typem pervazivní vývojové poruchy - poruchy autistického spektra), žáci s narušenou komunikační schopností,
- žáci dlouhodobě nemocní a žáci vzdělávající se v rámci zdravotnických zařízení,
- žáci s vývojovými poruchami - žáci s vývojovou poruchou učení, narušenou pozorností a hyperaktivitou,
- žáci s poruchou chování - žáci s narušením funkcí v oblasti sociální a emoční,
- žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí - žáci žijící v prostředí, které z objektivně posouzených důvodů není shledáno dostatečným pro podněcování komplexního rozvoje žáků.⁸⁵

Toto vymezení je součástí zákona č. 245/2008 Z. z. školský zákon, §2 body j) až o). Je důležité podotknout, že pokud žák spadá do kategorie žáků se sociálně znevýhodněného prostředí, avšak souběžně se jedná o žáka se zdravotním znevýhodněním, posuzuje se míra podpory u tohoto žáka jako u žáků se zdravotním znevýhodněním.

⁸⁴ *Usmernenie k testovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-10].

⁸⁵ 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: prvá časť: všeobecné ustanovenia: základne pojmy. In: . Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#paragraf-2>. [cit. 2023-08-11]. §2.

Žáci se SVP, respektive jejich zákonní zástupci, mohou na základě posudků příslušných preventivně-poradenských zařízení žádat o úpravu podmínek testovacího procesu. Na základě žádosti (po jejím kladném vyřízení) mohou být upraveny podmínky testování žáka tak, aby měl možnost naplnit v optimální míře svých schopností, dovedností a znalostí podmínky testování a měl tak rovné možnosti nejen v rámci dosažení školního úspěchu ve výchovně-vzdělávacím procesu. Cílem poskytování podpory žákům v rámci testování je zajištění rovných podmínek pro všechny žáky ve vzdělávání.

V rámci testování jsou žáci se SVP rozděleni do dvou skupin, podle toho, jak velkou míru podpory potřebují k dosažení optimálního výkonu při testování a při práci s testem samotným. Nastavená podpora při testování odpovídá té, kterou mají žáci v rámci běžné výuky, která jim byla doporučena v rámci závěrů diagnostických posudků preventivně-poradenských zařízení.

Samotné testování probíhá u žáků se zdravotním znevýhodněním, postižením podobně, jako u žáků intaktních. Žáci jsou v úvodu testování zaregistrováni, seznámí se s pokyny pro vypracování testů, následuje časový úsek pro samotné vypracování testových zadání. Žáci jsou rozděleni do dvou skupin, podle míry potřebné podpory, kterou potřebují pro optimální práci s testem. Ta se pro jednotlivé skupiny liší především v nastavení časové dotace. Žákům v první skupině je tato pro jednotlivé předměty navýšena o 15 minut, pro žáky ve druhé skupině je časový limit navýšen o půl hodiny. Dalším rozdílem je možnost využívání kompenzačních pomůcek (čtecí okénka, PC, optické a zvukové přístroje, ortopedické pomůcky, komunikační pomůcky, aj.) nebo přítomnost dalšího člena supervizního týmu (asistent, speciální pedagog, vychovatel, tlumočnicko do ZJ apod.).⁸⁶ Možnost využití podpory dalšího člena supervizního týmu mají pouze žáci, spadající do II. skupiny podpory v rámci testování. Zajímavostí je možnost využití vlastnoručně připravených přehledů, pomůcek pro žáky s vícenásobným postižením. Žáci s poruchou pozornosti, aktivity či chování mohou jako formu podpory využít například relaxační místnost, koutek, pro odpočinek mezi nebo během testování.⁸⁷ Samotné testy mohou být upraveny jak po formální, tak po obsahové stránce.

⁸⁶ *Usmernenie k testovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].

⁸⁷ *Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].

Tímto se rozumí změna velikosti písma v testu, úprava kontrastu v textech, zkrácení, vypuštění či změna některých textových pasáží aj. Další tabulka je stručným přehledem změn v rámci testování pro žáky se SVP.

skupina	úprava testových zadání	doba prodloužení časové dotace	využití dalších kompenzačních pomůcek	změny v supervizním týmu
I. skupina	ano	15 minut	ano	ne
II. skupina	ano	30 minut	ano	ano

Tabulka 21: Přehled možných úprav podmínek a formy testování pro žáky se SVP

zdroj: vlastní (srov. Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Testovanie 9)

Pro všechny žáky bez rozdílu pak platí zákaz využívání nepovolených pomůcek a podpůrných materiálů, stejně jako jakýchkoliv komunikačních zařízení (mobilní telefony, chytré hodiny aj.).

3.3.5 STRUČNÝ ROZBOR TESTU ZE SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATURY Z ROKU 2023

Podobně jako tomu bylo v předchozích kapitolách v rámci přehledu o polském a českém vzdělávání, bude i v následující části této práce stručně rozebrán test ze slovenského jazyka a literatury. Opět nepůjde o rozbor z hlediska jazykového, ale především o prostudování koncepce celého testu, možných úskalí, překážek a specifík testu při jeho vypracování nejen pro žáky se SVP. Výsledek tohoto rozboru bude v další části této práce sloužit jako podklad pro nadcházející srovnávání v rámci problematiky testování žáků základních škol na výstupu ze vzdělávání. V následující části bude uveden stručný rozbor jednotlivých částí testu ze slovenského jazyka a literatury, verze z testování ze školního roku 2022/2023. V práci budou použity pouze výňatky z testu, celý test bude součástí příloh této práce.

Celý test má rozsah 10 listů, přičemž **úvodní pasáž testu** obsahuje stručné shrnutí toho, jak je test koncipován - kolik testových úloh obsahuje (z toho otevřených, uzavřených), kolik výchozích textů test obsahuje. Dále pak, jakou formou jsou hodnoceny odpovědi v testu a jak tyto správně zapisovat. Konečně úvodní informace udávají časovou dotaci na vypracování daného testu. Test vybraný pro účely tohoto rozboru obsahuje konkrétně tyto informace:

- test má 30 testových úloh, z toho:
 - 20 otázek s uzavřenou formou zápisu odpovědí (výběr z možností A, B, C, D),
 - 10 otázek s otevřenou formou zápisu odpovědí (žáci sami vytváří, vypisují krátkou odpověď),
- doporučení žákům pro práci s testem:
 - nutnost čitelnosti zápisů otevřených odpovědí a jejich gramatická správnost,
 - zápis konečných odpovědí do záznamového archu (odpověďový hárok - arch),
 - doporučení o pozorném čtení zadání otázek a výchozích textů,
- specifikaci hodnocení odpovědí:
 - správná odpověď je hodnocena za 1 bod (špatná nebo chybějící odpověď má hodnotu 0 bodů)
 - hodnotí se jen odpovědi, které jsou čitelně a správně zapsány v záznamovém archu
- časová dotace vybraného testu - 70 minut (nastavená časová dotace se liší podle toho, komu je test zadáván, pro žáky se SVP v rámci I. a II. skupiny je časová dotace navýšena o 15 nebo 30 minut).⁸⁸

Zajímavostí, kterou je potřeba v této práci zmínit, je fakt že, oproti konceptu testů z polského, českého jazyka a literatury, test ze slovenského jazyka neobsahuje v rámci zadání bližší pokyny pro práci s testem, správný zápis či opravu odpovědí. Tyto pokyny jsou žákům sděleny v úvodním organizačním proslovu členem supervizního týmu, který je testování přítomen. Tyto informace jsou součástí dokumentu Pokyny pro administrátory žáků (Pokyny pre administrátorov žiakov), přičemž jsou tyto pokyny individuálně vypracovány také pro testování žáků se ZZ, SZN. Při záznamu odpovědí je kladen velký důraz na to, aby v záznamovém archu byla zaznamenána konečná odpověď žáka, přesto mají žáci v rámci záznamového archu své odpovědi změnit, jak u uzavřené, tak u otevřené formy odpovědí. Součástí pokynů je rovněž grafická nápověda toho, jakou formou zaznamenat správnou odpověď, jaké jsou možnosti změny odpovědí žáka.⁸⁹

⁸⁸ *Test zo slovenského jazyka a literatúry: Testovanie 9 2023*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].

⁸⁹ *Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením*. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].

Správny zápis:	A X	B X	C X	D X
Nesprávny zápis:	A X	B X	C X	D X
Oprava nesprávneho zápisu:	A	B X	C X	D X
Viacnásobná oprava nesprávneho zápisu: (iba s vedomím administrátora)	A	B	C	D

Obr. 9: Zápis uzavřených forem odpovědí, možnosti jeho opravy a změny odpovědi
 zdroj: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Testovanie 9, Pokyny pre administrátorov žiakov so ZZ

Správny zápis:		Nesprávny zápis:	
06.	Bra ti slava	06.	Bra ti slava
07.	prídavné meno	07.	prídavné meno
Oprava nesprávneho zápisu:			
06.	prídavné prídavné		
07.	prídavné meno prídavné meno		

Obr. 10: Zápis otevřených forem odpovědí, možnosti jeho opravy a změny odpovědi
 zdroj: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Testovanie 9, Pokyny pre administrátorov žiakov so ZZ

Další část testu obsahuje samotné **testové úlohy** (celkem 30 úloh). Konkrétně zvolený test z roku 2023 obsahuje 3 delší výchozí texty, kdy jeden z nich je doplněn o obrazovou část, jednu ukázkou lyricko-epického díla (K. J. Erben, Kytice - balada Vodník) a několik otázek bez výchozího textu, které mají za cíl prověřit teoretické znalosti žáků prostřednictvím jednotlivých na sebe nenavazujících úloh. Výchozí texty mají různý charakter, jedná se o texty rozdílných žánrů v rozmanité formě provedení. Z charakteru otázek u jednotlivých výchozích textů lze vyvodit, že jsou tyto zaměřeny především na prověření čtenářských schopností testovaných žáků, jejich způsobilost v oblasti kritického myšlení a analýzy informací.

Nejen pro žáky se SVP má konkrétně tento test jistá specifika, která mohou, ale nemusí být úskalím a překážkou pro tyto žáky při práci s testem. V úvodním textu (Ukážka 2) je větší část textu koncipována jako výčet historických dat spolu se stručnou charakteristikou události, které se týkají. Tato forma výchozího textu může být problematická především pro ty žáky, kteří se obtížně orientují v textu, nezvládají analýzu většího množství informací, rovněž velký počet letopočtů může vést ke zmatení a dezorientaci řešitele při vyhledávání odpovědí.

Ukážka 2

Kde bolo, tam bolo...

- 1891 – Na farme v Dánsku sa narodil Ole Kirk Christiansen, zakladateľ hračkárskej firmy Lego. Vyučil sa za tesára.
- 1916 – Christiansen kúpil drevoobrábaciú dielňu v meste Billund. Živil sa stavaním domov a vyrábaním nábytku.
- 1924 – Dvaja jeho synovia sa hrali v tesárskej dielni a nešťastnou zhodou okolností sa vznietili suché drevené hoblíny.

Dôležité míľniky spoločnosti Lego

- 1932 – Christiansen zakladá spoločnosť na výrobu tovaru na každodenné použitie, ako sú napríklad stoličky, stoly, posteľe a rôzne skrine.
- 1934 – V tomto roku vzniká úplne nová firma – Lego. Veľká hospodárska kríza totiž tesárskemu obchodu spôsobila takmer krach a Christiansen kvôli zníženiu nákladov vyrába už len drevené miniatúry svojich výrobkov, teda hračky.
- 1947 – Christiansen kupuje prvý lisovací stroj na plasty v Dánsku. Firma spúšťa výrobu a predaj plastových hračiek.
- 1949 – Lego začína vyrábať vzácny produkt – plastové stavebnice.
- 1955 – Firma ide prvýkrát za hranice domáceho trhu a rozširuje svoje pôsobenie aj do Švédska.
- 1959 – Podnik predáva svoje produkty už aj v Nemecku, Nórsku, vo Švajčiarsku a Veľkej Británii.
- 1960 – Lego zasiahol požiar, ktorý zničil väčšinu drevených hračiek. Podnik sa orientuje už len na plastové výrobky.
- 1966 – Na trh je uvedená úspešná modelová železnica.
- 1968 – V dánskom Billunde bol otvorený prvý Legoland. Nasledujú parky v Anglicku, USA a Nemecku.
- 1997 – Na trh uvádza svoju prvú počítačovú hru – Lego Island.
- 2009 – Lego je piatym najväčším svetovým výrobcom hračiek z hľadiska tržieb.
- 2012 – Záujem o hračky je taký veľký, že spoločnosť Lego nie je schopná pokryť všetok dopyt po svojich produktoch.

Obr. 11: Výchozí text č. 2 k úlohám 8 - 14 (Ukážka 2)

zdroj: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Testovanie 9, Test ze SJL 2023

V rámci úprav obsahu a formy tohoto textu pri koncipovaní testového zadania pro žáky se SVP by bylo vhodné upravit množství dat, omezit je jen na ty nejdůležitější, ke kterým se vztahují testové otázky, což by mohlo pomoci žákům se v textu lépe orientovat a analyzovat jej při hledání správných odpovědí. Pro žáky se zrakovým znevýhodněním či postižením by bylo vhodné zvolit větší velikost písma, širší řádkování a mezery v odstavcích či kontrast textu.

Za zajímavý považují výchozí text úlohy 28, kterým je úryvek z balady Vodník díla českého autora Karla Jaromíra Erbena. Ukázka je přeložena do slovenštiny, přesto je překvapující, že autoři testu použili dílo českého autora a nezvolili někoho ze slovenských tvůrců.

3.3.6 PŘÍPRAVNÉ A PODPŮRNÉ MATERIÁLY PRO ŽÁKY K TESTOVÁNÍ

V rámci podpory přípravy žáků na Testovanie 9 lze rozlišit několik typů materiálů, které jsou žákům k dispozici. Následující přehled je pouze částí materiálů a podkladů, které mohou žáci při své přípravě na testování využít a je zacílen pouze na přípravu k testování ze slovenského jazyka a literatury.

V odvětví tištěných studijních podkladů jsou na trhu již několik let dostupné pracovní sešity se vzorovými úlohami, se kterými se žáci mohou v testech setkat. Jedná se o publikaci slovenského nakladatelství RAABE, autorů Dr. Kataríny Hincové, Dr. Márii Nogové a Mgr. Tatitany Kočišové. Publikace je souborem 15 vzorových testů ze slovenského jazyka a literatury, každý test obsahuje několik výchozích textů, otázky prověřující čtenářské a jazykové schopnosti řešitelů, jejich teoretické znalosti ze slovenského jazyka a literatury, schopnosti analyzovat a zpracovávat informace. Žáci si díky tomu prověří, zopakují a upevní své znalosti a seznámí se s formou testů, které jim pak budou předloženy při ostrém testování. V závěru pracovního sešitu je vložen klíč správných řešení jednotlivých testů.⁹⁰ Publikace je dostupná v kamenných i online knihkupectvích a prodejnách studijních materiálů na Slovensku.

Obr. 12: Ukázka publikace Testovanie 9 zo slovenského jazyka a literatúry
zdroj: Raabe, Pracovné zošity/Učebnice

Z online materiálů, které mají žáci volně dostupné je třeba zmínit testy z minulých let, které mohou žáci při své přípravě využít. Tyto testy spolu se soupisem správných řešení jsou zdarma dostupné na webové stránce Národního ústavu certifikovaných měření vzdělávání (NÚCEM). Velkou výhodou takto dostupných testů je, že jsou bezplatné a opatřitelné v online podobě s možností jejich vytištění. Žáci tak mají možnost procvičit si několik sérií testů z předchozích let, seznámit se s nimi a naučit se s nimi pracovat. V rámci procvičování a upevňování svých teoretických znalostí a dovedností mohou slovenští žáci využít například

⁹⁰ Testovanie 9 zo slovenského jazyka a literatúry - testy pre 9. ročník ZŠ a 4. ročník osemročných gymnázií. Online. In: RAABE. C2017. Dostupné z: <https://www.raabe.sk/testovanie-9-zo-slovenskeho-jazyka-a-literatury-%E2%80%93-testy-pre-9.-rocnik-zs>. [cit. 2023-08-11].

online platformu *Vieme po slovensky* a *Vieme matiku*, webové stránky nabízející žákům široké spektrum úloh a procvičování. Platforma funguje na stejném principu jako její česká verze - *Umíme česky* a *Umíme matematiku*.

Všechny zmíněné materiály bezesporu slouží jako kvalitní podpora a podklad pro jejich přípravu na testování, ať už ve škole či v rámci jejich domácího studia. Velkou slabinou je fakt, že ze zmiňovaných zdrojů jsou dostupné pouze testy, které odpovídají testování žáků intaktních a nejsou tak upraveny po formální či obsahové stránce. Žáci se SVP si tak mohou testy vyzkoušet, nebudou však přesně odpovídat těm, se kterými se pravděpodobně setkají v rámci svého testování. Dalším nedostatkem je fakt, že přesto že pracovní sešit i testy z předchozích let obsahují klíče správných, jedná se pouze o výčet správných odpovědí a řešení otázek v testech a již neobsahují například návody a doporučení, jak při řešení jednotlivých typů testových zadání postupovat, na co si dát pozor nebo jak pracovat při testování s vlastní emoční a psychickou stabilitou žáka tak, aby proces testování zvládl nejen po stránce výkonu v testu.

V rámci přípravy žáků na testování v závěru základního vzdělávání mají polští žáci k dispozici brožuru Centrální zkušební komise (CKE) „*Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym*” (Jak se vypořádat se stresem u zkoušek). Pro české žáky je k dispozici strukturovaná podpora na webových stránkách Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT). O obojím je pojednáno v předcházejících částech této práce (pasáž 2.3.7 *Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym* a 1.3.7 *Přijímačky bez obav*). V rámci organizace a přípravy žáků slovenského testování se žádné podobné dokumenty či podporu nepodařilo dohledat.

4. VÝZKUMNÁ ČÁST

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ PODOBY A FORMY PŘECHODU ŽÁKŮ ZE ZÁKLADNÍHO NA STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Cílem práce bylo vytvořit určitý přehled o tom jakým způsobem, formou probíhá v České republice, Polsku a Slovensku přechod žáků ze základního na střední vzdělávání, a to především v pojetí zkoušek, které při tomto kroku žáci skládají, a následná komparace jednotlivých způsobů, forem a podob všech aspektů, které jsou v procesu přechodu ze základního na střední vzdělávání ve všech zemích přítomny.

Předchozí kapitoly této práce stručně shrnuly základní rysy a strukturu vzdělávacích systémů jednotlivých zemí, což je důležité především pro dokreslení představy o tom, za jakých podmínek a jakou formou je ve zmíněných zemích koncipován výchovně vzdělávací proces, hlavně v rámci základního vzdělávání (a následné formy přechodu na střední vzdělávání).

Před dalším srovnáváním je však potřeba si vyjasnit, že tato práce nemá za cíl hodnotit správnost, efektivitu či přínosnost jednotlivých sledovaných systémů v rámci zmíněných států. Každý výchovně vzdělávací systém je vysoce specifický a jeho obsah, forma či podoba odrážejí charakteristické rysy daného státu a jsou velkým obrazem jeho společnosti. Proto nelze přímo hodnotit, zda jsou dané pojetí nebo forma vhodné, efektivní či nikoli. V této kapitole jde především o srovnání, jehož cílem je shrnout poznatky zmiňované v předchozích pasážích této práce a ukázat, jaké jsou možnosti jiných forem pojetí a podoby procesu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání, s přihlédnutím ke zkouškám, které v rámci tohoto procesu žáci skládají.

Na základě výzkumného cíle byla definována hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou rozdíly, podobnosti a shody v podobě, formě přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v jednotlivých státech?

Vedlejší výzkumné otázky, které blíže konkretizují a doplňují otázku hlavní byly definovány následovně:

1. *Jak se liší pojetí, podoba a forma povinné školní docházky vzdělávacích systémů jednotlivých zemí?*
2. *Jak jednotlivé státy (jejich vzdělávací systémy) přistupují v rámci testování při přechodu ze základního na střední vzdělávání k žákům s SVP?*

3. *Jaké podpůrné, studijní materiály jsou žákům v rámci přípravy na testování napříč jednotlivými zeměmi nabídnuty?*

4. *Jak se v jednotlivých zemích liší podoba a forma testů z mateřského jazyka (českého jazyka a literatury, polského jazyka a slovenského jazyka a literatury)?*

Odpovědi na výzkumné otázky byly získány na základě výzkumné metody kvalitativní analýzy zkoumaných dokumentů. Především šlo o komparace dokumentace a legislativy ministerstev školství jednotlivých zemí (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo Edukacji i Nauki a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky), dokumentů a projektů center a organizací, které v jednotlivých zemích spolupracují nejen na tvorbě a organizaci testování při přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání - CERMAT, Centralna Komisja Egzaminacyjna - CKE a Národný inštitút vzdelávania a mládeže - NIVAM) a dalších. Dokumenty a zdroje byly v tištěné i elektronické podobě. Všechny dokumenty, prameny, zdroje byly podrobeny kritice a zhodnocení, stran typu, aktuálnosti, využitelnosti a kvality obsahu a zpracování a přínosnosti pro celou práci. Přestože v rámci každé srovnávané země byly zpracovávány typově podobné dokumenty (legislativní, metodické aj. dokumenty ve výchovně vzdělávacím procesu daných zemí, testová zadání, zhodnocující zprávy a další), umožnilo takto široké spektrum zdrojů dostatečnou pestrost informačních pramenů pro pokrytí potřeb této práce.

4.1 PRVNÍ VEDLEJŠÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jak se liší pojetí, podoba a forma povinné školní docházky vzdělávacích systémů jednotlivých zemí?

Vzdělávací proces v rámci etapy základního vzdělávání v České republice, Polsku a na Slovensku se zaměřuje na celkový, komplexní rozvoj žáků. Žáci se mají nejen učit novým věcem, úkolem této etapy výchovně vzdělávacího procesu je také emocionální, psychický nebo fyzický rozvoj žáků. Žáci tak získávají a rozvíjí si důležité znalosti a dovednosti, které jim pomohou čelit výzvám nejen ve škole, ale také v životě. Součástí vzdělávání ve všech srovnávaných systémech je také podpora vlastního názoru, hodnot a schopností žáků, což je klíčové nejen pro jejich další úspěšný rozvoj.

I přes mnoho společných rysů vykazují všechny vzdělávací systémy v etapě základního vzdělávání znatelné rozdíly. Srovnáme-li dobu trvání povinného vzdělávání v jednotlivých

státech zjistíme, že společným znakem všech systémů je povinný poslední rok docházky dítěte do MŠ v rámci předškolního vzdělávání. Zde však podobnost končí. V České republice trvá povinná školní docházka 9 let, a základní vzdělávání je rozděleno do dvou stupňů (1. stupeň - I. až V. ročník, 2. stupeň - VI. až IX. ročník). Další vzdělávání již pak není povinné. V Polsku je vzdělávání žáků a studentů povinné do 18 let věku dítěte. Po 8 letech povinné školní docházky na základní školu absolvují žáci další etapu povinného vzdělávání na středních školách či dalších vzdělávacích institucích. Toto období má žáky cíleněji připravit na výkon budoucího povolání či další studium v navazujících etapách vzdělávacího procesu. Podoba povinného vzdělávání na Slovensku tvoří pomyslný střed mezi oběma předchozími systémy. V rámci povinné školní docházky navštěvují žáci 9 let základní školu a následně povinně jeden rok v rámci středního vzdělávání. Na Slovensku, stejně jako v Polsku a České republice, je základní vzdělávání rozděleno do dvou stupňů o několika ročnících, jak je stručně shrnuto v následující tabulce:

	Česká republika	Polsko	Slovensko
povinná školní docházka (vzdělávání)	poslední ročník v MŠ	poslední ročník v MŠ	poslední ročník v MŠ
	základní vzd. - 9 let	základní vzd. - 8 let	základní vzd. - 9 let
	_____	další vzd. do 18 let věku	střední vzd. - 1 rok
stupně základního vzdělávání	1.stupeň (I. - V. r.)	1.stupeň (I. - III. r.)	1.stupeň (I. - IV. r.)
	2.stupeň (VI. - IX. r.)	2.stupeň (IV. - VIII. r.)	1.stupeň (V. - IX. r.)
střední (další) vzdělávání	nepovinné	povinné do 18 let	povinné 1 rok po ukončení základního vzdělávání

Tabulka 22: Přehled etap povinného vzdělávání a rozdělení stupňů základního vzdělávání

zdroj: vlastní

I přes patrné rozdíly v pojetí povinné školní docházky v rámci jednotlivých vzdělávacích systémů, například v délce povinné školní docházky na ZŠ aj., hrají základní (a střední) vzdělávání klíčovou roli v rozvoji dětí a mladistvých, poskytují jim základní znalosti, dovednosti a hodnoty potřebné pro úspěšný život.

4.2 DRUHÁ VEDLEJŠÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jak jednotlivé státy (jejich vzdělávací systémy) přistupují v rámci testování při přechodu ze základního na střední vzdělávání k žákům s SVP?

Jednou z klíčových oblastí výchovně vzdělávacího procesu nejen v České republice, Polsku a na Slovensku je kvalitní a funkční integrace a inkluze všech žáků ve vzdělávání. Tento postoj se odráží nejen v přístupu k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. V rámci zkušebního procesu jsou totiž individuální přístup a podmínky testování pro tyto žáky klíčové a hrají důležitou roli v procesu poskytování podpory žákům se speciálními vzdělávacími potřebami nejen během zkušebního procesu. Tato opatření umožňují žákům se SVP lépe zvládnout celý proces testování dle svých možností, schopností a dovedností, což podporuje jejich cestu k dosažení studijních úspěchů a jejich rozvoj ve vzdělávání. Vždy však platí, že si o podporu v testovacím procesu a úpravu podmínek testování musí zažádat zákonní zástupci žáka a tato je mu poskytnuta na základě doporučení a rozhodnutí diagnostického pracoviště, kde probíhá komplexní diagnostické šetření daného žáka, pro zjištění míry možné potřebné podpory, individuálních podmínek a úprav testování. Podpora není nikomu přiznána automaticky.

I přesto, že jsou definice a vymezení týkající se osoby žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci jednotlivých zemí různě pojaty, zejména z důvodů široké a velmi specifické terminologie této problematiky, lze obecně říci, že žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je myšlen žák zdravotně znevýhodněný či postižený, žák s kombinovaným postižením, vývojovou poruchou, žák s chronickým onemocněním, žák s poruchou chování, učení nebo žák ze sociálně znevýhodněného prostředí. Je důležité si uvědomit, že takto pojaté vymezení skrývá v jednotlivých oblastech ještě dílčí pojmy a kategorie, které označují, vymezují jednotlivé typy poruch, znevýhodnění aj. u testovaných žáků. Těmto žákům, jak bylo zmíněno v úvodu této podkapitoly, je nutné pro optimalizaci a individualizaci testovacího procesu, upravit jeho podmínky, formu, průběh. Návrh podoby individuální podpory jednotlivých žáků vychází z diagnostických šetření prováděných ve specializovaných poradnách, pracovištích (pedagogicko psychologických poradnách, speciálně pedagogických poradnách, preventivně-poradenských zařízeních aj.). Úloha samotné realizace jednotlivých podpůrných opatření v rámci testovacího procesu pak leží na ředitelích jednotlivých škol, kde se zkoušky konají.

Samotná úprava podmínek by se dala rozdělit do tří hlavních kategorií podle toho, jaké oblasti se úprava týká či jakou formou je v rámci ní podpora žákovi poskytována:

- úprava formulářů a testových zadání,
- úprava podmínek testování,
- změny ve složení supervizního týmu.

Do jednotlivých kategorií pak následně spadají dílčí formy a podoba podpory žáků. V zásadě lze říci, že tyto dílčí formy se v rámci jednotlivých srovnávaných systémů příliš neliší, jelikož všechny země se snaží žákům se specifickými vzdělávacími potřebami poskytnout maximální možnou míru podpory. Dílčí rozdíly můžeme spatřovat například v rozřazení jednotlivých typů podpory do hlavních kategorií. Tyto rozdíly lze však v tomto srovnání zanedbat, nejsou nijak významné, většinou vychází z terminologické různorodosti v rámci vymezení jednotlivých oblastí v jednotlivých vzdělávacích systémech států. Obecně by šlo tedy do jednotlivých kategorií rozdělit možné formy pomoci a podpory v rámci zkušebního procesu takto:

- úprava formulářů a testových zadání
 - úprava záznamových archů (možnost záznamu odpovědí přímo do testového zadání aj.),
 - grafická úprava testových zadání - především pro žáky se zrakovým postižením (úprava velikosti písma, změny kontrastu, zadání v Braillově písmu aj.),
 - úprava obsahu testových zadání (př. zkrácení, vynechání, modifikace určitých úloh, využití grafických prvků v zadáních, aj.),
- úprava podmínek testování
 - prodloužení časové dotace (dle doporučení z diagnostické zprávy)
 - využití kompenzačních pomůcek (různí se v závislosti na typu žákova znevýhodnění, postižení), př. čtecí okénka, slovníky, využití počítače, Pichtův psací stroj (pro žáky se zrakovým postižením), schválené výukové materiály (př. žákem vytvořené přehledy učiva aj.),
 - úprava testovací místnosti (prostředí) - změny světelných podmínek, individuální testovací místnost, relaxační koutek (př. jako součást testovací místnosti), úprava pracovního místa (př. polohovací stůl, židle), speciální rozložení testovacích míst v místnosti aj.

- změny v supervizním týmu
 - rozšíření supervizního týmu, který je přítomen jednotlivému testování o určitého odborníka v závislosti na potřebách a nastavené podpoře pro daného žáka
 - předčítatel/zapisovatel, speciální pedagog (v závislosti na druhu znevýhodnění/postižení, př. logoped, tyflopéd aj.), psycholog, sociální pracovník či vychovatel a další.

Nejčastěji spočívá podpora žáků při testování v navýšení časové dotace při zpracování testů. Navýšení času je rozdílné od jednotlivých testovaných předmětů, obecně lze ale říci, že časová dotace může být prodloužena o 25 - 100 % z původní časové dotace daného testu pro intaktní žáky (žáky bez přiznané podpory v navýšení časové dotace). Jelikož jde ale o opravdu nejčastěji zadávanou formu úpravy podmínek testování, prodloužení časové dotace se tak týká prakticky všech žáků, kterým jsou v rámci testování přiznány individuální úpravy podmínek zkušebního procesu.

Objektivně lze v závěru této pasáže říci, že se v rámci všech srovnávaných systémů jednotlivé státy snaží aktivně pracovat na kvalitním nastavení podpůrných opatření, individuálně koncipovaných pro každého žáka na základě jeho potřeb, možností, druhu omezení, dalších schopností aj. Nelze říci, zda je ten, který systém lepší či horší, efektivnější, vstřícnější vůči individuálním potřebám testovaných žáků. Jednak to není primárním cílem tohoto srovnávání, dalším důvodem je vysoká vlastní specifická a tím rozdílnost jednotlivých systémů, které přirozeně reflektují nastavení, podobu, nejen výchovně vzdělávacího systému daného státu.

4.3 TŘETÍ VEDLEJŠÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jsou žákům v rámci přípravy na testování napříč jednotlivými zeměmi nabídnuty podpůrné, studijní materiály?

Při přípravě na testování mají žáci širokou škálu možností využití studijních materiálů a dalších podpůrných prostředků. Díky různorodosti dostupných materiálů mají žáci šanci efektivněji se na zkoušky připravit, jak v oblasti rozšiřování a upevňování svých znalostí, tak v rámci své psychické přípravy na samotné testování či při procvičování. V současné digitální době je žákům také dostupné široké portfolio možností online platforem, webů aj., zaměřených na procvičování a opakování učiva v rámci testové přípravy. Tato forma podpory je dostupná žákům jak v České republice, tak v Polsku a na Slovensku. Žáci, jejich rodiče, učitelé však v rámci příprav mohou využít také tištěné materiály (metodické příručky, pracovní sešity, pracovní listy aj.). O těchto bylo pojednáno v rámci příslušných kapitol v předchozích částech této práce.

V rámci dostupných materiálů tvoří základní kámen přípravy žáků na testování testová zadání jednotlivých zkušebních předmětů z předchozích let. Tyto bývají dostupné především v online podobě, většinou na webových stránkách organizací, které testy tvoří a zadávají (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání - CERMAT, Centralna Komisja Egzaminacyjna - CKE, Národný inštitút vzdelávania a mládeže - NIVAM). Zde jsou testová zadání spolu s klíčem správných řešení volně dostupná ke stažení, žáci (jejich učitelé, rodiče) tak mají záruku, že se jedná o správné verze testů a jejich řešení, které mohou bez obav použít pro svou přípravu na proces zkoušek. Internetové platformy jednotlivých organizací však nejsou jediným místem, kde mohou žáci testová zadání najít. Testy spolu s řešeními jsou součástí spousty dalších platforem, které je žákům na svých stránkách poskytují v rámci přípravy a procvičování na zkoušky. Zadání také bývají často dostupná v tištěné vázané podobě, jako pracovní sešity, nejen v kamenných prodejnách. Takto široká dostupnost testových zadání umožňuje žákům seznámit se s přibližnou podobou testů, které se k nim v rámci vlastního testování dostanou. Mohou se tedy touto formou připravit nejen po stránce znalostní, ale také se detailněji seznámit s konceptem a podobou jednotlivých testů, což bezesporu přispívá k větší jistotě žáků při práci s testy v rámci oficiálního testování, jelikož se již nepotýkají s ničím úplně neznámým.

V otázce online zdrojů vhodných k procvičování a přípravě na zkoušky se v rámci této práce podařilo dohledat nejvíce českých odkazů. To ale neznamená, že polští a slovenští žáci nemají dostatečně široké možnosti využití online platform věnujících se procvičování školního učiva nejen v rámci přípravy na jednotlivé zkoušky. Hlavním účelem těchto platform je obvykle procvičování a upevňování školního učiva, prostřednictvím interaktivních her, cvičení či kvízů, které žákům zábavnou formou pomáhají pochopit, propojit a osvojit si učivo jednotlivých předmětů či jen jejich vybrané oblasti (určitý jev, problematiku).

Přestože nelze v rámci srovnávaných systémů jednoznačně říci, že ten nebo jiný poskytuje žákům v rámci přípravného procesu na zkoušky větší, lepší formu podpory nejen v rámci dostupnosti a kvality podpůrných, studijních materiálů, je jednoznačně potřeba vyzdvihnout polský podpůrný materiál “Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym” (Jak si poradit se stresem u zkoušek). Jde o oficiální podpůrný materiál vydávaný ve spolupráci s CKE, jehož hlavním znakem je to, že se netýká přípravy žáků na testování po stránce znalostní a dovednostní, ale cílí na psychickou podporu a stabilitu žáků. Tento materiál byl podrobně rozebrán v části 2.3.7 Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym. Celý zkušební proces, ať už jej v rámci českého systému nazveme přijímacím řízením na střední školy či výstupní zkouškou ze základního vzdělávání (ve slovenském a polském systému), je pro testované žáky velmi stresující a psychicky zátěžovou událostí. U většiny žáků jde patrně o první takto rozsáhlou vzdělávací zkoušku v jejich životě. Přestože určitá míra stresu a nervozity je u tak velké zkoušky normální, nemělo by se jednat o pasáž výchovně vzdělávacího procesu, která by žáky poznamenala negativními psychologickými dopady, způsobenými přílišným stresem, tlakem na úspěšnost žáků u zkoušek aj. Psychická příprava žáků na testování by tak neměla být odsouvána do pozadí. Proto je významnost zmiňovaného materiálu polské metodiky nezanedbatelná. Žáci, jejich učitelé, rodiče se díky tomuto materiálu mohou dozvědět mnoho užitečných informací - jak pracovat s vlastním stresem (stresovou zátěží u svých dětí, žáků) či stresovou situací v průběhu zkoušky, materiál také obsahuje tipy a doporučení na činnosti v jednotlivých fázích zkušebního procesu a mnoho dalšího, vše přímo z oficiálního zdroje, tvořeného týmem školených odborníků výchovně vzdělávacích center.

V rámci slovenského a českého systému se podobný oficiální materiál tohoto typu bohužel nepodařilo dohledat. To však nutně neznamená, že podobné materiály neexistují, či že se žákům, jejich učitelům, rodičům nedostává podobné podpory jinou formou.

4.4 ČTVRTÁ VEDLEJŠÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jak se v jednotlivých zemích liší podoba a forma testů z mateřského jazyka (českého jazyka a literatury, polského jazyka a slovenského jazyka a literatury)?

Pro lepší názornost byl v rámci předchozích kapitol stručně rozebrán test z národního jazyka, tedy z českého jazyka a literatury, slovenského jazyka a literatury a polského jazyka. Jak bylo zmiňováno v příslušných pasážích, nešlo o jazykový rozbor, po stránce obsahu jednotlivých úloh a testových zadání, ale spíše o analýzu v otázkách podoby a formy testových zadání, jednotlivých úloh a celkové koncepci testů s přihlédnutím k vlastním specifikům či úskalím jednotlivých testů nejen pro žáky se SVP.

Při porovnávání jednotlivých testů lze rozhodně říci, že se svou podobou a formou neliší nijak markantně. Základním společným rysem testových zadání je snaha o co nejkompexnější pojetí celého testu především v rámci prověřovaných oblastí znalostí, schopností a dovedností žáků. Tomu odpovídá také podoba dílčích testových úloh a zadání, bez ohledu na konkrétní vzdělávací systém. Stejně tak obsah učiva (a jeho náročnost), ze kterého jsou jednotlivé testy koncipovány, odpovídá shodně ve všech zemích úrovni vytyčené příslušnými kurikulárními (a legislativními) dokumenty pro ZV. Toto zaručuje, že se žáci při řešení testů setkají pouze s takovým učivem, které bylo probíráno v rámci jejich základního vzdělávání.

Pro další postup srovnávání je třeba říci, že existuje značné množství rovin a pohledů, kterými můžeme na jednotlivé testy nahlížet, je mnoho rysů a prvků, které lze společně srovnávat. V následující části této práce tak bude vzájemnému srovnání podrobena jen několik aspektů jednotlivých testových zadání. Předmětem srovnávání budou obecné informace o jednotlivých testech (časová náročnost, systém bodování) a typ (podoba a koncept) jednotlivých testových úloh s přihlédnutím k jejich jednotlivým specifikům a úskalím.

Pokud bychom chtěli jednotlivá testová zadání shrnout do několika obecných informací, šlo by patrně o zhodnocení časové náročnosti jednotlivých testů, bodovacích systémů a obecných typů úloh v testových zadáních.

	časová náročnost (základní)	max. počet bodů	počet testových úloh	typy úloh
Česká republika	60 minut	50 bodů	30	uzavřené úlohy, otevřená zadání
Polsko	120 minut	45 bodů	19	uzavřené úlohy, otevřená zadání, slohové úlohy
Slovensko	70 minut	správná odpověď/1 bod	30	uzavřené úlohy, otevřená zadání

Tabulka 23: Přehled základních informací o jednotlivých testech

zdroj: vlastní

Porovnáme-li jednotlivá data v této tabulce, spatřujeme několik zajímavých rozdílů. Opět zde narážíme na problém, z jaké strany srovnání začít, uchopit. V otázce rozsahu časové dotace mají bezesporu největší základní časovou dotaci na vypracování testu polští žáci a to i přesto, že je samotný test složen pouze z 19 úloh. Důvodem tak velké časové dotace je fakt, že součástí testu jsou také 2 slohové práce, které musí žáci v rámci řešení testu vytvořit. Co se týče bodového hodnocení, maximální počet bodů v polském testu je 45 (přičemž v rámci jednotlivých úloh mohou žáci dosáhnout jiného maximálního počtu bodů pro danou úlohu). Stejný systém bodování funguje také v rámci českého testu. Zde je však počet testových úloh větší, konkrétně 30 a řešitelé mohou získat maximálně 50 bodů. Na vypracování celého testu mají čeští žáci pouze 60 minut (v základní časové dotaci), test se však skládá pouze z otevřených a uzavřených úloh, žáci samostatně netvoří větší texty, tak jak je tomu v případě polské verze testu. Stejný typ úloh (tedy uzavřené a otevřené) se objevuje také ve slovenské verzi testu. Ten se rovněž skládá z 30 testových úloh, na jejichž vypracování mají slovenští žáci 70 minut v základní časové dotaci. Bodovací systém slovenského testu je oproti polské a české verzi odlišný. Za každou správnou odpověď získává řešitel 1 bod. Co je však v rámci bodovacích systémů stejné pro všechny srovnávané testy je fakt, že se žákům neodečítají body za špatné/chybějící odpovědi a testy samotné nemají bodovou hranici úspěšnosti. Počet

bodů, které tak žáci v jednotlivých testech získají určuje, na kolik bodů (procent) se jim podařilo daný test splnit a také, jak úspěšní byli díky svým výsledkům oproti jiným řešitelům (v rámci hromadné statistiky). Jak již bylo řečeno, výsledky jednotlivých testů slouží rovněž jako jedno z kritérií pro přijetí (či nepřijetí) ke zvolenému SV.

Přestože jsou jednotlivé testy, jak již bylo v rámci této práce několikrát zmíněno, koncipovány pro rozdílné vzdělávací systémy, jsou si co do podoby a konceptu testových úloh dosti podobné. Jak již bylo nastíněno v tabulce výše, všechny tři typy testů obsahují tzv. otevřené a uzavřené úlohy. V rámci uzavřených úloh žáci při řešení dané úlohy vybírají odpověď ze čtyř možností (A, B, C, D) nebo jde o úlohy rozřazovací (dichotomické), kde např. žáci volí, zda je daná odpověď správná (ANO) nebo nesprávná (NE). Naopak u otázek otevřených žáci např. samostatně koncipují krátkou odpověď, opisují pasáže ze zadání apod., nikdy se však nejedná o nijak dlouhé texty. Ve všech srovnávaných testech se také objevují úlohy zaměřené na práci s výchozími texty, které prověřují především čtenářské schopnosti a čtenářskou gramotnost žáků či kritické myšlení. Samotné výchozí texty se vztahují k jedné či více úlohám v rámci jednotlivých testových zadáních. Typy výchozích textů se různí jak svým rozsahem, tak například žánrem, tematickým zaměřením. Ve všech srovnávaných testech se však objevuje minimálně jeden lyrický text, nejčastěji úryvek básně, balady aj., kdy může, ale výlučně nemusí jít o dílo domácího autora. Stejně je to v případě zbylých textů, v testech se vyskytují pasáže, úryvky ze současných i starších literárních děl či zkrácené verze novinových či odborných článků, aj. Všechny texty bývají často upravovány (jde o úryvky či zkrácené verze textů) se kterými žáci pracují. Pokud tomu neodporuje obsah některého ze zadání, které se k daným úlohám vztahují, je u každého výchozího textu uveden zdroj, autor. Výchozí texty mohou mít v rámci jednotlivých testových úloh různých charakter, některé výchozí texty například slouží jako zdroj informací, se kterými mají žáci v rámci daných úloh pracovat s jinými texty žáci pracují po stránce gramatické ad..

Jak již bylo mnohokrát zmíněno, jsou všechny srovnávané testy koncipovány pro potřeby jednotlivých srovnávaných vzdělávacích systémů, a přestože v rámci každého z nich je možné upravit jak samotné testy, tak podobu a průběh testování dle individuálních potřeb, možností a míry podpory pro jednotlivé žáky, lze v rámci srovnávaných testů označit jistá problematická místa, úskalí v rámci typologie jednotlivých úloh, se kterými se při řešení testů mohou setkat nejen žáci se SVP. Obecně lze říci, že v rámci jednotlivých typů úloh, které byly popsány výše, v sobě každý skrývá určitá úskalí. Například u otázek, ke kterým se vztahuje výchozí text může být pro žáky problematické přeskakovat od jednotlivých úloh na výchozí

text a zpět. Jde o činnost náročnou na udržení pozornosti, zároveň čím rozsáhlejší, složitější výchozí text je, zvyšuje se možnost chybovosti při práci na jednotlivých úlohách. Překážkou při práci s výchozími texty, která může vypadat banálně, ale pro některé řešitele může jít o opravdový problém, může být také to, že jsou výchozí texty a jednotlivé úlohy, které se k nim vztahují rozděleny na více testových listů a žáci tak musí při práci s textem a otázkami stále listovat. Také další typy úloh v sobě pro řešitele skrývají mnoho úskalí. Kupříkladu úlohy s otevřeným zápisem odpovědi, kdy žák samostatně vytváří odpověď nebo úlohy, kdy žák přenáší určitý text (slova, pasáž textu) ze zadání do záznamového archu. Právě u těchto úloh může snadno dojít k nepřesnému zápisu odpovědi do záznamového archu. Toto můžeme ilustrovat na fiktivní situaci, kdy má řešitel za úkol dle zadaných podmínek vypsát z výchozího textu určitý počet slov. Žák ve výchozím textu slova správně vyhledá, avšak při jejich přenosu a zápisu do záznamového archu, může udělat chybu (gramatická chyba, špatná čitelnost aj.). Takže i přesto, že úlohu správně vyřešil, udělal v zápisu odpovědi chybu, jeho řešení tedy nemůže být kladně bodově ohodnoceno. Možným řešením v takovém případě je úprava podmínek testování (navýšení časové dotace, možnost zapisovat odpovědi přímo do zadání nebo na PC aj.).

Problémů a úskalí, které v sobě jednotlivé testy skrývají je mnoho. Dalo by se říci, že každé zadání v sobě skrývá tolik problémů a úskalí, kolik jich v něm řešitel dokáže najít. Jde totiž především o to, že ve stejném testu bude pro dva různé řešitele problémem něco jiného, každý posuzuje svůj test individuálně dle svých možností, schopností, potřeb. Takže i když lze obecně definovat určitá úskalí a problémy, které v sobě mohou jednotlivá zadání skrývat, záleží vždy na osobě řešitele a jeho pohledu na daný test. Jak již však bylo v rámci této práce mnohokrát zmíněno, celý proces testování (nejen v rámci zkoušek z národního jazyka) může být na základě doporučení příslušných orgánů, institucí (př. školských poradenských zařízení) upraven dle individuálních potřeb a možností testovaného žáka. Neznamená to, že tito žáci se již v rámci práce na testových úlohách nesetkají s žádnými problémy, jen budou mít díky upraveným individuálním podmínkám možnost lépe se s nimi vypořádat.

4.5 HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jaké jsou rozdíly, podobnosti a shody v podobě, formě přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v jednotlivých státech?

Přechod ze základní školy na střední školu představuje pro žáky významný milník v jejich životě. Je to doba plná nových výzev, možností a příležitostí, ale také doba doprovázená určitými obavami a nejistotami. V rámci každého vzdělávacího systému je klíčové, aby tento přechod žáci zvládli a pokračovali v dalším vzdělávání. V rámci srovnávaných států je hlavní rozdíl v tom, zda je střední vzdělávání součástí povinného vzdělávání či nikoliv. Jak vyplývá z tabulky v předchozí podkapitole (Tabulka 22: Přehled etap povinného vzdělávání a rozdělení stupňů základního vzdělávání), je střední vzdělávání povinné na Slovensku (1 rok povinného studia) a v Polsku (povinné další vzdělávání do 18 let věku). V České republice střední vzdělávání povinné není, ale žáci jsou v průběhu základního vzdělávání postupně více a více motivováni, aby po ukončení povinné školní docházky pokračovali v dalším studiu v rámci středního (či jiného) vzdělávání.

Podoba a forma přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání je v rámci jednotlivých zemí také velmi rozdílná. V následující pasáži budou shrnuty rozdíly, ale také společné znaky procesu, který provází žáky při přechodu ze základní na střední školy.

4.2.1 PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKA, ZKOUŠKA NA VÝSTUPU ZE ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Jedním ze základních společných rysů všech systémů je fakt, že ve většině případů doprovází přechod ze základního na střední vzdělávání přijímací řízení vypisované středními školami, v rámci kterého je zohledňováno mnoho aspektů, které společně tvoří komplexní proces hodnocení a srovnání výkonů, znalostí a dovedností jednotlivých žáků. Přijímací řízení je obvykle doprovázeno zkouškami, které mají za cíl prověřit a objektivně zhodnotit míru znalostí, schopností a dovedností žáků, před vstupem na střední vzdělávání, respektive v závěru základního vzdělávání. V každém z porovnávaných systémů tvoří výsledky zkoušek (jejich jednotlivých testů) nezanedbatelnou část kritérií pro přijetí k dalšímu zvolenému vzdělávání. V každé zemi mají zkoušky vlastní specifické rysy, podobu, koncept, průběh, ale také množství společných znaků.

Ve všech třech srovnávaných státech jsou zkoušky (jejich podoba, obsah, forma, ad.) povětšinou zadávány a tvořeny v rámci centrálního systému, napojeného na řídicí orgány a instituce zaštiťující v dané zemi výchovu a vzdělávání (především jednotlivá ministerstva

školsví aj.). V Polsku je centrálním zadavatelem Centrální zkušební komise (Centralna Komisja Egzaminacyjna), na Slovensku pak Národního institut vzdelávání a mládeže NIVAM (Národný inštitút vzdelávania a mládeže), v České republice jsou testy zadávány Centrem pro zjišťování výsledků vzdelávání (dříve Centrum pro reformu maturitní zkoušky - CERMAT).

Pro další postup porovnávání je třeba ujasnit si několik základních rozdílů v rámci problematiky testování (také v rámci přijímacích zkoušek). Tím patrně nejzákladnějším rozdílem je fakt, že v rámci polského a slovenského systému je užití termínu přijímací zkouška (tak, jak je tomu v rámci systému českého) nepřesné. V rámci obou zmiňovaných systémů je totiž potřeba hovořit o zkoušce na výstupu ze základní školy (základního vzdělávání). Přestože by se mohlo zdát, že jde pouze o terminologickou otázku věci, je tento rozdíl zcela klíčový. Zkouška, kterou absolvují polští a slovenští žáci, tvoří hlavní část zakončení a výstup výchovně vzdělávacího procesu na základní škole. Primárním cílem těchto zkoušek je v první řadě zjištění míry, úrovně schopností, znalostí a dovedností všech žáků na výstupu ze základního vzdělávání. Zároveň však výsledky zkoušky tvoří velkou část kritéria přijímacího řízení ke SV. Lze tedy říci, že se jedná jak o závěrečnou zkoušku základního vzdělávání, tak současně o určitou formu zkoušky přijímací. K tomuto se váže další zásadní rozdíl. V rámci polského a slovenského systému skládají zkoušku všichni žáci posledních ročníků základních škol (až na individuální výjimky aj.), bez ohledu na to, jakým dalším způsobem bude pokračovat jejich další vzdělávání. V České republice je naproti tomu testování primárně pojímáno jako přijímací zkouška ke střednímu vzdělávání. I zde opět vzniká jeden ze zásadních rozdílů. V rámci českého výchovně vzdělávacího procesu totiž přijímací zkoušky ke střednímu vzdělávání skládají pouze ti žáci, kteří se po ukončení ZV hlásí na střední školy, jejichž kritériem v rámci přijímacího řízení je právě absolvování jednotné přijímací zkoušky. V tom případě například žáci, kteří hodlají po ukončení základní školy pokračovat ve studiu učebních oborů s výučním listem (např. na odborných učilištích), jednotný test v rámci přijímacích zkoušek neskládají, jelikož tento není kritériem pro přijetí (či nepřijetí) na tento typ škol. Testování v rámci JPZ v České republice tak podstupuje jen určitá skupina žáků. V otázkách využitelnosti takto získaných dat nelze rozhodně hovořit o tom, že by se jednalo o bezvýznamná zjištění o stavu znalostí, schopností, dovedností žáků na konci ZV, je však třeba podotknout, že tyto neposkytují komplexní obraz o situaci všech žáků na výstupu ze základního vzdělávání. Jak už ale bylo zmíněno, není toto primárním účelem zkoušky. V České republice tak zkouška v rámci přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání nemá s ukončením základního vzdělávání fakticky žádnou spojitost, příprava na ni je však

důležitou součástí závěru základního vzdělávání (především v rámci VIII. a IX. ročníků) a obsah zkoušek reflektuje učivo (kurikulum) ZV.

Také vlastní obsah, forma, podoba zkoušek jsou v rámci jednotlivých systémů rozdílné. Nejmarkantnější rozdíl je v počtu a koncepci testovaných předmětů. V rámci každé zkoušky, bez ohledu na srovnávaný stát, skládají žáci test z matematiky a národního jazyka (z důvodu větší národnostní diverzity ve školách na Slovensku pak také z maďarského či ukrajinského jazyka, pokud jsou tyto na daných školách hlavním vyučovacím jazykem). Zkouška ze slovenštiny, jako národního jazyka, je však pro všechny žáky povinná. Bezespору největší počet testů skládají žáci v Polsku. Zde je celý koncept testování pojat opravdu komplexně, součástí zkoušek je test z cizího jazyka a dalšího povinně volitelného předmětu. Pro svou náročnost jsou všechny zkoušky (v rámci všech srovnávaných systémů) rozloženy do více testových dní. V České republice a na Slovensku trvá testování 2 dny, v Polsku 3 dny.

	Česká republika	Polsko	Slovensko
místo konání zkoušky	SŠ, na kterou se žák hlásí	žákova domovská ZŠ	žákova domovská ZŠ
rozsah zkoušek / dny	2 dny	3 dny	2 dny
testované předměty	MAT, ČJL	PL, CzJ, MAT, PVP (Bi, Fy, Ze, Ch, D)	MAT, SLJ/MJL/UJL

Tabulka 24: Srovnání základních charakteristik jednotlivých zkoušek

zdroj: vlastní

Vysvětlivky ke zkratkám v tabulce:

MAT - matematika

ČJL - český jazyk a literatura

PL - polský jazyk

CzJ - cizí jazyk

PVP - povinně volitelný předmět (Bi - biologie, Fy - fyzika, Ze - zeměpis, Ch - chemie, D - dějepis)

SJL - slovenský jazyk a literatura

MJL - maďarský jazyk a literatura

UJL - ukrajinský jazyk a literatura.

I přes rozdíly v rozsahu zkušebních předmětů vychází vždy obsah jednotlivých testů z příslušných kurikulárních dokumentů v rámci výchovně vzdělávací politiky daného státu (pro tyto testy jde o kurikulární dokumenty na úrovni základního vzdělávání). Toto zaručuje, že se žáci v testech setkají pouze s tím učivem, které bylo součástí výuky na základních školách. Zároveň jsou jednotlivé testy, testová zadání, témata koncipována tak, aby prověřila co nejširší spektrum znalostí, schopností a dovedností žáků, které nabyli při vzdělávání na ZŠ.

DISKUSE A ZÁVĚR

Celá práce se zabývala srovnáním podoby a formy přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v České republice, Polsku a na Slovensku, s cílem zformovat jakýsi přehled toho, jakým stylem probíhá zmiňovaný proces přechodu ze ZV na SV se všemi aspekty, které jej tvoří. Teoretická část se zabývala popisem a komparací dokumentů z oblasti výchovy a vzdělávání ve všech srovnávaných systémech (legislativní dokumenty, metodické pokyny ve vzdělávání, testy aj.), byla stručně rozebrána struktura vzdělávacích systémů jednotlivých států a podoby jednotlivých etap výchovně vzdělávacího procesu s detailnějším rozebráním problematiky přechodu mezi základním a středním vzděláváním, konkrétně více zaměřené na testovací proces, který toto období provází. Ve výzkumné části byly definovány výzkumné otázky, na něž byly odpovědi nalezeny na základě kvalitativní analýzy, konkrétně srovnávací analýzy dokumentů. Jak již bylo zmíněno, šlo především o dokumenty týkající se výchovně vzdělávacího procesu v jednotlivých zemích, legislativní dokumenty, metodické příručky a zdroje nejen ministerstev školství jednotlivých států, ale také center a organizací, které se v daných zemích podílejí nejen na organizaci, přípravě a realizaci procesu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání.

V rámci výzkumu v této práci byly ve sledovaných oblastech zjištěny mezi jednotlivými zeměmi jak rozdíly, tak podobnosti a shody. Jednou ze sledovaných oblastí, jež byla definována jednou z výzkumných podotázek, byla podoba a forma povinné školní docházky v jednotlivých státech. Bylo zjištěno, že ve všech zemích shodně je povinný jeden (poslední) rok docházky do MŠ v rámci předškolního vzdělávání. Dále následuje různě dlouhá doba povinné školní docházky, přičemž v České republice je povinných pouze 9 let v rámci základního vzdělávání, na Slovensku je to rovněž 9 let na ZŠ, ovšem plus jeden rok v rámci středního vzdělávání. Nejdelší povinná školní docházka je v Polsku, kdy je povinnost vzdělávání dána do 18 let věku dítěte (na SŠ nebo v rámci další přípravy na povolání).

Další z otázek, kterými se tato práce zabývá, se týká přístupu jednotlivých vzdělávacích systémů k žákům se SVP v rámci testování. Zde bylo zjištěno, že i přes dílčí rozdíly, které vznikají nejen z důvodu různě pojaté terminologie problematiky žáků se SVP v jednotlivých systémech, všechny analyzované systémy zaujímají postoj směřující k inkluzi a integraci všech žáků tak, aby jim byla poskytnuta dostatečná podpora k dosažení optimálních výsledků v rámci jejich schopností, znalostí a dovedností. Podoba podpory je v jednotlivých zemích velmi podobná, obecně spočívá v úpravě forem a podmínek testování, úpravě testových

zadání a změnách (rozšíření) supervizního týmu odborníků, který je testování běžně přítomen. V rámci přípravy na proces testování (při přechodu ze ZV na SV) jsou žákům v jednotlivých zemích poskytnuty podpůrné materiály a zdroje, čím se zabývá další výzkumná podotázka této práce. Bylo zjištěno, že ve všech zemích mají žáci (jejich učitelé a rodiče) k dispozici široké spektrum materiálů a zdrojů, které mohou využít nejen při přípravě na testování. Ve všech zemích je testování organizováno oficiální organizací (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání - CERMAT, Centralna Komisja Egzaminacyjna - CKE, Národný inštitút vzdelávania a mládeže - NIVAM) a testování má podobu didaktických testů z předem daných předmětů a učiva (rozsah učiva odpovídá obsahu ZV). Tyto testy i s řešením (a také verze z předchozích let), jsou dostupné (nejen) na webových stránkách výše zmiňovaných organizací a tvoří jeden ze základních pramenů pro přípravu žáků na testování. Dále jsou žákům dostupné tištěné i elektronické příručky, pracovní listy nebo online cvičení, které mohou ke své přípravě využít. Opět lze říci, že jsou si v této otázce všechny srovnávané systémy podobné, rozdíly vyplývají především z toho, jak jednotlivé materiály reflektují potřeby daných systémů.

Při testování, které absolvuje při přechodu ze základního na střední vzdělávání většina žáků ve všech třech srovnávaných státech, skládají žáci ve všech zemích test z mateřského jazyka (českého jazyka a literatury, polského jazyka a slovenského jazyka a literatury). Obecná podoba a forma těchto testů, jejich rozdíly a podobnosti byly rozebrány v poslední výzkumné podotázce. Souhrnně lze říci, že všechny analyzované didaktické testy mají podobný charakter a cíl - co nejkompaktněji zjistit znalosti, schopnosti a dovednosti žáků na poli národního jazyka na úrovni učiva základního vzdělávání. Dalším shodným rysem je fakt, že výsledky testů (nejen z mateřského jazyka, ale také dalších testovaných předmětů) slouží jako jedno z kritérií zohledňovaných v rámci přijímacího řízení ke SV. Úskalím je v rámci této výzkumné otázky množství úhlů, ze kterých se lze na analýzu těchto testů pohlížet, což bylo více rozvedeno právě v podkapitole této podotázky.

Hlavní výzkumná otázka pak shrnuje celkový pohled na podobu a formu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání v jednotlivých státech s přihlédnutím k testování, které tento proces provází. Práci na této výzkumné otázce (ale také na celé této práci) bylo zjištěno, že jsou si v tomto všechny sledované systémy velmi podobné. Ve svých odlišnostech pak jednotlivé systémy reflektují nejen specifika dané země a jejího výchovně vzdělávacího systému, ale také její kulturní, geopolitickou či sociálně ekonomickou situaci, což jsou jen dílčí faktory, které mají na tuto problematiku vliv a jejichž detailnější analýza a zpracování by

mohly být předmětem dalšího zkoumání. Je však třeba říci, že všechny tři státy, které byly v této práci srovnávány, mají mnoho společných rysů (tyto vychází například z podobných historických kořenů, či podobného kulturně společenského základu ad.). Co je však potřeba zmínit, jako jeden ze stěžejních a především zajímavých rozdílů, je fakt, že v rámci polského systému, oproti systému českému a slovenskému, podstupují testování v rámci přechodu ze ZV na SV všichni žáci posledního ročníku základních škol. Díky tomuto jsou výsledky testování v polském systému nejkompexnější, jelikož jsou do testování zahrnuti všichni žáci definované skupiny. Oproti tomu v českém a slovenském systému absolvují ve zmiňovaném procesu testy pouze ti žáci, kteří se hlásí na střední školy, u nichž je jedním z přijímacích kritérií také přijímací zkouška, ostatní žáci se testování neúčastní. Významnost tohoto rozdílu spočívá především v tom, že výsledky a data získaná v rámci testování v polském systému jsou komplexnější a tvoří tak lepší, obsažnější pohled a podklad nejen pro analýzu efektivity základního vzdělávání dané země. Český a slovenský systém je naproti tomu o část dat ochuzen, jelikož se, jak bylo zmíněno, testování neúčastní všichni žáci. Zde tedy můžeme vidět prostor pro inspiraci polským systémem, kdy tento evidentně poskytuje širší škálu možností pojetí dílčích aspektů podoby a formy přechodu žáků mezi základním a středním vzděláváním a je také zdrojem většího množství dat, které jsou cennými informacemi o funkčnosti, nastavení a dalších aspektech daného vzdělávacího systému.

Závěrem je ovšem nutno říci, že ve všech srovnávaných zemích jsou systémy nastaveny tak, aby v rámci výchovně vzdělávacího procesu byly všem žákům bez rozdílu poskytovány rovné možnosti a přístupy ve vzdělávání. Respektující a individuální přístup, reflektující nejen osobnost, potřeby, schopnosti, dovednosti a možnosti žáků. Všechny tři sledované systémy mají po kritickém zhodnocení analyzovaných oblastí své silné i slabší stránky, všude je prostor pro zlepšení, aktualizaci, úpravu. Zdrojem inspirace pro možné změny si mohou být jednotlivé systémy zároveň, neboť jako bylo ukázáno, jsou si i přes odlišnosti dané specifiky konkrétní země, v mnoha oblastech podobné. Toto lze vnímat jako jednoznačné pozitivum, avšak je potřeba stále aktualizovat svůj pohled na danou problematiku a při čerpání poznatků a dat z jiných systému si dostatečně ověřit všechny aspekty, které mohly ovlivnit charakter získaných dat. Mohlo by se tak stát, že by se poznatky ze srovnávaného systému nedaly kvalitně aplikovat v systému novém. I přes tato praktická rizika lze však význam dat získaných komparací jednotlivých systémů ve sledovaných oblastech hodnotit jako přínosný, kdy několik částí této práce může být základem pro další výzkum. Například hlubší rozbor a analýza efektivity a přínosu jednotlivých forem procesu přechodu ze základního na střední

vzdělávání s možností definovat inovativní teoretický model podoby tohoto procesu v rámci českého vzdělávání, inspirovaný právě polským a slovenským systémem.

V rámci dílčí diskuze je potřeba zmínit materiál vydaný polským ministerstvem školství a CKE - “Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym” (Jak si poradit se stresem u zkoušek), který pomáhá polské žáky provázet dobou před zkouškami, při a po nich. Jde o praktické, obsažné, ale stručné shrnutí doporučení, pokynů a tipů pro testované žáky, jak se chovat, co dělat a jak pracovat sami se sebou v bezprostředním období zkoušek (Egzamin osmóklasisty). Materiál výstižně shrnuje zmiňované aspekty, které tvoří a provázejí proces testování a více je o tomto materiálu pojednáno v podkapitole 2.3.7 Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym. Tato příručka byla volnou, dílčí inspirací pro vznik brožury Přijímačky pro všechny, která vznikla na základě této diplomové práce, vychází z její myšlenky a je přiložena jako Příloha č. 1.

Brožura “Přijímačky pro všechny”, je materiál, jehož cílem je poskytnout žákům 8. a 9. ročníků ZŠ, jejich rodičům a učitelům jakýsi souhrnný přehled o celém procesu přechodu žáků ze základního na střední vzdělávání nejen v pojetí přípravy na samotné testování. Brožura je rozdělena do několika pomyslných částí, které na sebe plynule navazují. Snahou je stručně a efektivně popsat celý proces, kterým žáci 9. ročníků základních škol prochází, pokud se hlásí na střední školu, kde je součástí přijímacího řízení také přijímací zkouška. Materiál nabízí stručné, ale obsažné informace, doporučení a tipy o různých aspektech celého procesu, jako jsou například výběr střední školy a podání přihlášky či samotná příprava na testování. Samostatná část pak pojednává o psychologických aspektech celého procesu a jejich vlivu na psychiku, emoce a prožívání žáků. Nabízí rady a tipy, jak pracovat s vlastním stresem, či s jakými překážkami tohoto charakteru se mohou žáci v celém procesu potkat a jaké mají možnost k jejich řešení. Brožura žákům nabízí interaktivní prostředí, které není jen souhrnným výčtem informací a doporučení, ale obsahuje také několik úkolů, výzev, které na žáky čekají a jejichž splnění, práce na nich jim může pomoci lépe se v celé problematice zorientovat. Materiál rovněž obsahuje pasáže “Okénko pro rodiče” a “Okénko pro rodiče žáků se SVP”, které jsou jako jediné určené primárně rodičům žáků a jsou opravdu stručným shrnutím celé situace, kterou teď spolu se svými dětmi prochází a obsahují několik tipů, jak si v té, které situaci spojené s celým procesem, poradit. Brožura, stejně jako práce samotná, je funkční jednotkou, přestože některé pasáže by v průběhu času bylo potřeba aktualizovat, sledovat nové postupy a trendy (především v otázce podoby přijímacích zkoušek či formy podávání přihlášek aj.). Nabízí rovněž možnosti dalšího rozpracování jednotlivých témat,

například další podpůrný materiál podobného typu, zaměřený čistě na průběh samotného testování nebo na hlubší rozpracování problematiky výběru střední školy. Možnosti další práce v této oblasti jsou opravdu široké.

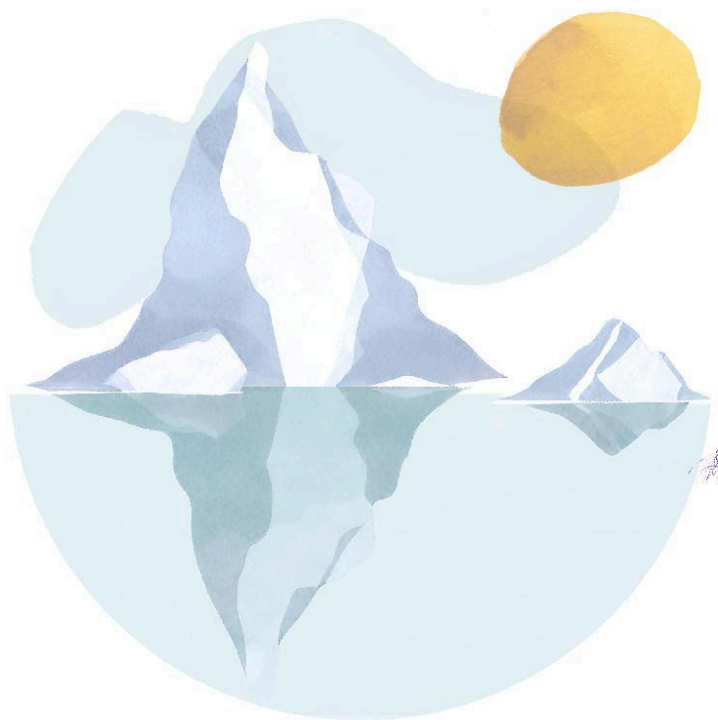
Lze však v souhrnném celku říci, že práce a brožura tvoří materiál využitelný jak po stránce praktické, tak ve smyslu zdroje teoretických dat a poznatků a otevírají nové možnosti dalšího zkoumání a práce v oblasti dané problematiky. Na základě konceptu této práce by rovněž mohla být vytvořena podobná komparace pro další dva sousední státy ČR - Německa a Rakouska. Sonda podobného typu do těchto vzdělávacích systémů a následné srovnání všech 5 států v rámci zpracovávané problematiky, by mohlo nabídnout zajímavé výsledky a možnosti inspirace pro návrh možných inovací jednotlivých systémů.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Brožura - Přijímačky pro všechny, co se hodí vědět o procesu přijímacích zkoušek
2. Didaktický test z českého jazyka a lit. pro čtyřleté obory, 1. řádný termín 2023
3. Didaktický test z polského jazyka a lit., Egzamin ósmoklasisty Język polski 2023
4. Didaktický test ze slovenského jazyka a lit., Test zo slovenského jazyka a literatúry Testovanie 9 2023

Přijímačky pro všechny

co se hodí vědět o procesu přijímacích zkoušek

Poděkování

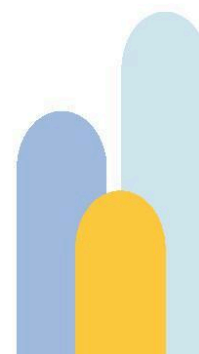
Za metodické vedení, odborné konzultace a neutuchající podporu děkuji PhDr. Jitce Petrové, Ph.D. Za odborné konzultace a nekončící důvěru děkuji Mgr. Michaele Raškové a Monice Matějkové.

autor: Bc. Natálie Říhová

rok vydání: ©2024

místo vydání: Olomouc

Vytvořeno jako součást diplomové práce.

Manuál

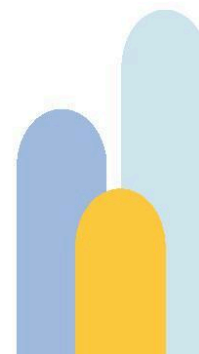
Milý čtenáři,

do rukou se vám dostala brožura, ve které se snažím shrnout celý proces přijímacího řízení, všechny jeho nástrahy a úskalí, která mohou každého deváťáka (osmáka) potkat na cestě k přijímacím zkouškám na střední školu. Brožura ale rozhodně není jen pro žáky devátých tříd, odpovědi na své otázky zde určitě najdou také ti, kteří sice sami přijímací zkoušky skládat nebudou, ale podílí se na přípravě těch, které to právě čeká. Zdravím tím všechny rodiče, učitele, kamarády - prostě všechny, kteří svým deváťákům pomáhají a jsou jim oporou v časech přijímacích zkoušek.

Tato brožura ale nebude jen o znalostní přípravě na přijímací zkoušky, projdeme si také emoční (psychickou) stránku přijímaček. V brožuře najdete hodně užitečných rad, tipů a doporučení, které vám pomohou projít celým procesem přijímacích zkoušek s větší lehkostí (jak alespoň doufám). Také v ní objevíte několik “úkolů”, které vždy souvisí s tématem v dané kapitole. Nikdo vás nenutí do jejich vypracování, jen vám nabízím možnost s brožurou aktivně spolupracovat a nebýt jen čtenářem. To mě vede k dalšímu doporučení - tato brožura je teď vaše, buďte tedy tvůrci jejího obsahu a podoby. Jistě si v průběhu čtení všimnete, že některé pasáže textů jsou **zvýrazněné**. Považuji je za důležité, zajímavé - rozhodně jsem ale neoznačila vše. Takže zvýrazňovač nebo jinou psací pomůcku do ruky a můžete si začít podtrhávat to, co zaujme vás.

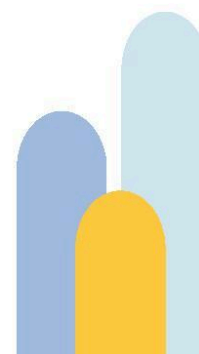
Pevně doufám, že vám bude brožura užitečná. Přijímací zkoušky jsou náročná záležitost, ale nemusíte se bát. Nejste na to sami (jak se dozvíte v této brožuře). A pokud vás třeba trápí myšlenky na to, že jste se ještě nezačali připravovat - pokud dáte téhle brožuře šanci a přečtete si víc než tento úvod, pak už to je váš první krok v přípravě na přijímací zkoušky.

Tak hodně štěstí!

Obsah

● Přijímačky - to nejsou jen testy	2
● Přijímačky - kdy to vlastně začíná	3
● Výběr SŠ a podání přihlášek	6
● Příprava na testy	9
● Dny D a doba dlouhého čekání	14
● Výsledky jsou na světě	16
● Přijímačky pod hladinou	18
● Doba plná emocí	20
● Emoce kam se podíváš	24
● Jak si pomoci	25
● Nikdo nemůže říct, že pro to udělal víc	34
● Okénko pro rodiče	35
● Okénko pro rodiče žáků se SVP	36
● Použité zdroje a literatura	37

Přijímačky - to nejsou jen testy

Čekají mě přijímačky...

Když někdo řekne: “Čekají mě přijímačky na střední.” tak si asi většinou představíme čas strávený nad výběrem škol a podáváním přihlášek, testy z češtiny a matematiky a nakonec čekání na výsledky, jak to celé dopadlo. To ale rozhodně není všechno. Celý proces přijímaček toho v sobě schovává mnohem více, jako ten ledovec pod hladinou.

Pod hladinou

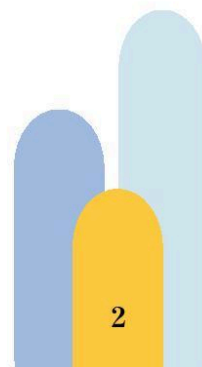
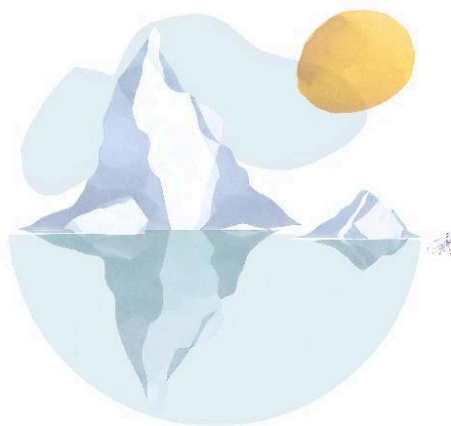
A co vlastně tvoří tu “neviditelnou” součást přijímacích zkoušek?

Přijímačky jsou samy o sobě dost náročné. Pro někoho jde možná o první tak velkou zkoušku. Vybrat správnou školu, včas podat přihlášky, připravit se na testy a ještě být dobrý ve škole, to je na jednoho člověka opravdu hodně. A právě tady se dostáváme pod hladinu, k části ledovce, kterou už nikdo zvenčí nevidí (ale víte, že tam pořád je).

Sem patří všechno, o čem se možná mluví méně, než o známkách a přípravě na testy. Patří sem stres, obavy z neúspěchu, tlak okolí, potřeba podat co nejlepší výkon, nerozhodnost ve výběru školy a spoustu dalšího... Část pod hladinou je vlastně u každého člověka jiná, každý má jiné sny, cíle, obavy, možnosti - takže každý bude mít pod hladinou svého ledovce něco jiného.

V téhle brožuře se seznámíme s tím, jak asi vypadá celý proces přípravy na přijímací zkoušky a co vlastně obnáší. Také si ukážeme několik tipů a rad, jak si zorganizovat přípravu na přijímací zkoušky a v neposlední řadě se budeme věnovat tomu, jak pracovat se stresem a obavami, které přirozeně celé období přijímaček provází.

Takhle nějak může vypadat ledovec přijímacích zkoušek. Zkuste ho doplnit tak, aby to byl jen váš ledovec.

Přijímačky - kdy to vlastně začíná

Může se zdát, že celé přijímačky se mohou smršknout na období, kdy se musí stihnout podat přihláška na SŠ, naučit se na přijímací testy a ty pak co nejlépe napsat (a pak už jen čekáte). Nic není dál od pravdy. Zkusíme si nastínit, jak asi vypadá (a hlavně kdy začíná) celý proces příprav na přijímací zkoušky na SŠ.

8. ročník ZŠ (*vyplatí se zapracovat na známkách*)

- k přijímačkám se počítají známky z vysvědčení z 1., 2. pololetí 8. třídy (*pozor, záleží na tom, jestli se hlásíte na obor, kde je také talentová zkouška nebo ne*)
- za své známky dostanete určitý počet bodů, který se nakonec přičte k těm, které získáte v přijímačkových testech

9. ročník ZŠ (*hodně dlouhá cílová rovinka*)

- k přijímačkám se počítají známky z vysvědčení z 1. pololetí
- v průběhu celého školního roku se toho v rámci přijímaček stane hodně, třeba...

výběr SŠ a podání přihlášek

- výběr SŠ není nic jednoduchého a rozhodně je dobré si na to nechat dostatečný čas
- můžete podat 3 přihlášky, vše prostřednictvím online systému DiPSy
- je důležité hlídat si termíny, do kdy je možné přihlášky podávat

příprava na testy

- rozhodně je důležité začít včas s přípravou na přijímací testy z češtiny a matematiky (takzvané CERMAT testy)
- je určitě dobré si zkusit řešit staré testy z předchozích let (*dostupné na webových stránkách Cermatu*)
- přípravě na přijímací testy se určitě budete věnovat také ve škole (*věřte mi, že přijímačky jsou v 9. třídě tématem číslo 1*)

dny D a doba dlouhého čekání

- testování u přijímaček je rozděleno do 2 dnů a probíhá většinou v první půlce března (*náhradní termíny pak bývají v dubnu*)
- výsledky jsou obvykle zveřejněny v první půlce května (*najdete je na webových stránkách škol, na které se hlásíte*)

A teď vy! Zkuste si udělat chvíli času a v klidu si **rozvrhnout** podobnou časovou osu, třeba podobnou té na předchozí stránce.

K jednotlivým etapám si napište **přesné informace** (deadline podání přihlášek, termíny zkoušek ...), které se vás aktuálně týkají.

Vytvoříte si tak **přehled celého období, až do samotných přijímaček**. Pomůže vám to lépe se zorientovat v jaké fázi příprav jste, co už máte za sebou a co vás naopak čeká.

Nevíte, kde přesně najít všechny důležité termíny a data? Mám tady pro vás několik užitečných odkazů, kde se dozvíte vše důležité nejen ohledně termínů přijímacích zkoušek.

1. web CERMAT (neboli Centra pro zjišťování výsledků ve vzdělávání)

- na webu Cermatu najdete v sekci **JPZ (Jednotná přijímací zkouška)** nejaktuálnější informace ohledně jednotlivých termínů zkoušek
- kromě toho tam najdete informace o podmínkách podání přihlášek nebo o průběhu jednotlivých zkoušek a další
- **výhodou webu je jeho přehlednost** - dobře se v něm orientuje, na jednom místě najdete všechny důležité termíny a základní informace

2. web MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky)

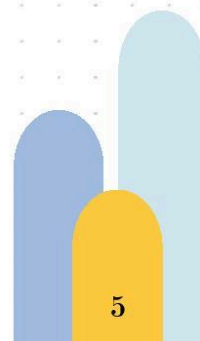
- všechny myslitelné tiskopisy, právní předpisy nebo různé materiály najdete na webu MŠMT v sekci **Střední vzdělávání > Přijímání do středního vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři**
- web MŠMT může působit nepřehledně (může se vám v něm špatně hledat), na druhou stranu zde najdete veškeré materiály, které se k přijímacím zkouškám vztahují

3. Nemusíte hledat jen na internetu. Informace nejen o termínech, které si v rámci přijímaček musíte hlídat, vám určitě pomůže najít (nebo možná rovnou řekne) někdo z učitelů na vaší škole.

Zkuste zajít za:

- svým třídním učitelem,
- výchovným poradcem,
- jiným vyučujícím (věřím, že když by on sám nebyl tou správnou osobou, doporučí vám, na koho se obrátit).

Tady je prostor pro vaši časovou osu. Tak do toho!

Výběr SŠ a podání přihlášek

Důležitým a hlavně náročným krokem je výběr SŠ, na které se chcete hlásit. Není to nic jednoduchého. Je úplně v pořádku, pokud si nejste jistí a nemůžete se pořád rozhodnout, na jaké školy podat přihlášku. Je to normální a prošla si tím spousta lidí před vámi (a spoustu dalších to ještě čeká).

I když je nakonec výběr SŠ na vás (a vašich rodičích), mám pro vás pár tipů, které vám třeba pomohou se v procesu volby SŠ lépe orientovat.

1. Jděte na www.atlasskolstvi.cz

- zorientujte se v tom, jaké máte možnosti (jaké existují obory, studijní zaměření aj.)
- Atlas školství vám umožní **vyhledávat školy podle různých kritérií**:
 - umístění školy (kraj, okres),
 - studijní obory,
 - zaměření studia a další.

2. Sepište si své možnosti

- při výběru školy je důležité uvědomit si, **jaké máme své vlastní možnosti**
- **měli byste si zvolit takové zaměření studia, které vás bude bavit, něco vám přinese**
- zkuste si odpovědět na následující otázky:
 - Co mě baví, zajímá? Jaké jsou mé schopnosti, dovednosti?
 - V čem jsem dobrá/ý? (A pozor, nemyslí se jen předměty ve škole!)
 - Jaké předměty (zaměření učiva) mě ve škole baví/rozumím jim a jdou mi?
 - V čem bych se chtěl/a dále vzdělávat? (v jakém směru, oboru)
 - Vím, co bych chtěl/a po SŠ dělat? (další studium, práce)
 - Mohl/a bych bydlet na internátu? Mohl/a bych dojíždět?
 - Bylo by studium nějak finančně náročné?
- určitě je fajn, když si nad všechny tyto otázky sednete třeba se svými rodiči (možná společně vymyslíte hodně zajímavých možností)

Určitě také doporučuji **DOD (dny otevřených dveří)**.

Je to příležitost, jak si školu prohlédnout.

Často při DOD pomáhají starší studenti, můžete se na školu zeptat přímo jich.

3. Podávání přihlášek

- podání přihlášek na SŠ je důležitý okamžik (*a je dobré jej nepropásnout!*)
- rozhodně si pohlídejte termíny (*ale o tom byla řeč už v kapitole s časovou osou*)
- v současné době se můžete hlásit na 3 školy (*můžete podat až 3 přihlášky*)
- při podávání přihlášek si pak **určujete priority v rámci zvolených škol**
 - to znamená, že určíte, na kterou z vybraných škol chcete jít “nejvíc” (a které už nejsou vaší úplnou prioritou)
- **přihlášku pak můžete podat 3 způsoby:**
 - **elektronicky** - online podání přihlášky
 - **podáním výpisu** - všechny potřebné informace a dokumenty vyplníte online a vytisknete si osobní výpis, který podáte na všechny školy, kam se hlásíte
 - **podáním tiskopisů** - pěkně postaru vyplníte papírové přihlášky a se všemi potřebnými dokumenty doručíte na vybrané školy
- s podáváním přihlášek vám nově pomůže **online systém DiPSy**
- **pokud si nevíte rady, zkuste se podívat třeba na tohoto průvodce**

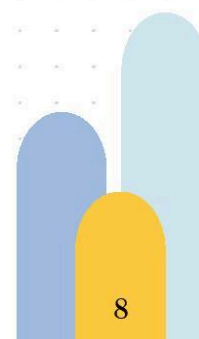
Ať už přesně víte, na jaké školy se chcete hlásit, nebo si pořád nejste jistí, je opravdu důležité, abyste nezapomněli na několik věcí:

- zaměření studia na SŠ neurčuje, jakým směrem se musíte vydat po zbytek života (*Třeba já sama jsem chodila na střední chemickou průmyslovku a teď studuji učitelství občanky a speciální pedagogiku a chemii se profesně asi nikdy věnovat nebudu.*)
- nikde není napsané, že nemůžete v průběhu studia změnit SŠ (*je důležité, aby vás studium bavilo a něco vám přinášelo, nebudete první ani poslední, kdo přestupoval na jinou školu/obor*)
- při výběru školy je dobré se poradit s rodiči, pamatujte ale, že není vaším úkolem plnit všechny jejich představy a sny (*škola by měla bavit a zajímat především vás samotné*)

Pokud ještě nevíte, na jaké školy se chcete hlásit, zkuste si teď najít chvíli času, vezměte něco na psaní a zkuste si tady sepsat všechny své možnosti, které při výběru SŠ máte. Můžou vám k tomu pomoci návodné otázky z předchozí kapitoly.

Pokud už víte, kam budete podávat přihlášky, můžete volný prostor na stránce využít k vytvoření přehledu základních informací o zvolených školách a studijních oborech.

Příprava na testy

Jak jsme si říkali (a jak určitě víte) jsou součástí přijímaček testy z matematiky a češtiny (českého jazyka a literatury). Je rozhodně dobré nenechat procvičování a opakování před testováním náhodě a začít se v čas připravovat.

Je důležité si uvědomit, že **každý se připravuje podle svých možností a schopností**. Někdo začíná několik měsíců dopředu, jinému stačí kratší čas. To ale neznamená, že si tady nemůžeme ukázat pár tipů a doporučení, jak se na testy připravit.

1. Co určitě víte

Není to tak, že by před vámi na začátku přípravy na testy stálo něco neznámého. Pojďme si shrnout, **co o přijímacích testech určitě víme**:

- budete psát testy 2 z matematiky a 2 českého jazyka a literatury
- na test z matiky máte 70 minut, na test z češtiny 60 minut
(pokud ovšem nemáte v rámci doporučení poradny navýšenou časovou dotaci)
- u testů máte povoleny pouze psací a rýsovací potřeby
(pokud nemáte výjimku v rámci doporučení z poradny)
- test z češtiny má 30 testových úloh
- test z matiky má 16 testových úloh
(kromě početních úloh vás určitě čeká i nějaká geometrie)

2. Vytvořte si plán

Dobrý plán je základ. **V čas se zamyslete, kolik času a energie chcete (a můžete) přípravě na testy věnovat**. A také jakou formou se chcete připravovat. Až si budete sestavovat svůj rozvrh přípravy, zkuste si odpovědět na tyto otázky:

- **Jakému ze zkušebních předmětů bych měl/a věnovat při přípravě více času?**
 - tady hodně záleží na tom, jak vám daný předmět jde, jak jste si v něm jistí
- **Budu se připravovat sám/sama nebo budu navštěvovat nějaký kurz, doučování?**
 - na testy se můžete připravovat samostatně (s rodinou, spolužáky) nebo navštěvovat nějaký kurz nebo doučování
 - dnes si můžete vybrat z široké nabídky online přípravných kurzů
 - některé SŠ (ale i ZŠ) také organizují vlastní přípravné kurzy
- **Kolik času můžu/chci věnovat přípravě?**
 - nějaký čas byste nad přípravou určitě strávit měli
 - rozhodněte (třeba s rodiči) jak začleníte čas na přípravu do svého (rodinného) režimu

3. Kde najdu materiály?

Asi každého, kdo se začíná připravovat na testy, napadne: “**Co se mám učit?!**” (a hlavně z čeho). Nemusíte zoufat, existuje celá řada materiálů, které můžete při své přípravě použít. Procvičovat dílčí učivo vám zase pomohou různé online platformy a weby (a i o těch si řekneme).

Takže jaké jsou vlastně možnosti:

- **staré testy z předchozích let**
 - testy nejjednodušeji najdete na webu Cermat
 - určitě se podívejte na staré verze testů (*váš test určitě nebude stejný, určitě ale bude mít podobnou formu, podobu jednotlivých zadání a vy nebudete překvapení*)
- **pracovní sešity, učebnice k procvičování**
 - širokou škálu pracovních sešitů zaměřených na procvičování učiva k přijímacím zkouškám najdete jak v knihkupectvích, tak na internetu
- **online procvičování**
 - pokud máte často mobil v ruce zkuste čas strávený projížděním sociálních sítí vyměnit za čas, který věnujete procvičování
 - můžete si tak zopakovat a upevnit to učivo, které se na testech může objevit, ale vám dělá problém
 - webů, aplikací a platforem, se kterými můžete procvičovat je opravdu hodně...

Škola s nadhledem

Umíme česky

Škola po škole

- **video návody, tutoriály a další**
 - k přípravě vám mohou pomoci také různé návody a tutoriály
 - najdete je například na YouTube nebo Instagramu
 - můžete tak narazit na videa výpočtů modelových příkladů z matematiky

4. Přijímačky na nečisto

Už jste slyšeli o **přijímacích zkouškách na nečisto**? Jak už název napovídá, jde o přijímačky, ale ne o ty opravdové.

Zkuste se porozhlédnout, jestli nějaká škola ve vašem okolí (střední nebo základní) neporádá v rámci přípravných kurzů přijímačky na nečisto. Pokud ano, rozhodně do toho jděte a přijímačky na nečisto si vyzkoušejte.

Průběh “nepravých” přijímaček je stejný, jako u těch řádných. Zkusíte si tak, jaké to je pracovat na testech v kolektivu cizích lidí, třeba také v neznámém prostředí. Zjistíte tak, jak asi budou probíhat oficiální přijímací testy a co můžete čekat.

Vždycky si ale pamatujte, že **ať se vám u přijímaček na nečisto povede jakkoliv, neurčuje to, jaký podáte výkon, jaké budou vaše výsledky v oficiálních testech.**

I když se to nezdá, své udělají při řádném termínu testování třeba stres nebo adrenalin. Je jasné, že se budete cítit jinak u přípravného a jinak řádného termínu zkoušek.

Už jsme o tom mluvili, ale je dobré si to znovu připomenout.

Nenechávejte přípravu a procvičování na přijímací testy na poslední chvíli.

Možná se vám pořád nechce začít nebo prostě nevíte jak. Pokud nevíte, zkuste se poradit s někým starším (rodiči, učitelem) nebo se zeptejte kamarádů, jak se připravují oni. Určitě ale nemá smysl začátek procvičování odkládat (i když z toho třeba nemáte příjemný pocit). Uvidíte, že až začnete, postupně se do toho dostanete a půjde vám to.

Pokud víte, že vám jeden z předmětů jde hůř, věnujte jeho procvičování více času a úsilí. Neodsouvejte jej stranou jen proto, že vám třeba nejde nebo jej zrovna nemusíte.

Jak jste na tom s přípravou na přijímací testy vy? Už jste začali nebo se na procvičování teprve chystáte. Ať už jste v jakékoliv fázi, nikdy neuškodí udělat si plán příprav (třeba podobný, jaký jsme si na předchozích stránkách představili).

- *Budete se připravovat sami nebo vám rodiče zaplatí kurz, doučování (pokud ano, kde - kdy - s kým)?*
- *Jaké materiály budete při procvičování používat (kde je seženete)?*
- *Na jaké učivo se budete chtít při procvičování zaměřit?*
- *Zkusíte si přijímačky na nečisto? Pokud ano, které školy ve vašem okolí je nabízí.*

Mohlo by to třeba vypadat nějak takto...

matika

- jde mi hůř :((a mám z ní větší strach)
- delší příprava
 - staré cermatáky
 - najít s našima dobré doučko (možná moje pančelka z matiky...?)
- co si musím hodně procvičit
 - vzorečky obvod/obsah ...
 - rýsování (hlavně 3D)
 - slovní úlohy !!!
 - převody jednotek :(

čeština

- tady si věřím :)
- průběžné procvičování a opáčko
 - staré cermatáky
 - domluvit se na společném učení s Magdou ze třídy
- trénovat věty vedlejší a práci s textem !

! Najít s našima školy, kde můžu zkusit přijímačky nanečisto.

A jaký bude váš plán příprav na přijímačky?

Dny D a doba dlouhého čekání

Je právě první polovina března a vy už přesně víte kde a kdy se budou vaše přijímačky konat. Přihlášky jsou dávno podané a vy už jen počítáte dny, než to vypukne. Pojďme si ukázat, jak mohou vypadat dny těsně před zkouškami, dny samotného testování a doba čekání na výsledky.

Pár dní do zkoušek *(třeba 3)*

- **měli byste finišovat s procvičováním**
 - procvičujte si třeba už jenom ty úlohy, které vám dělají problémy
 - rozhodně už nemá smysl nic přehánět (právě naopak)
- **udělejte si plán na zkouškové dny**
 - zjistěte si, jakým způsobem se oba dny dostanete na zkoušky (*Kdy vám pojede bus a jak dlouho to je ze zastávky do školy.*)
 - ověřte si, že máte všechny povolené pomůcky a jestli fungují (*Není nic horšího než shánět správnou (a píšící) propisku nebo úhloměr na poslední chvíli...*)

Zkouškové dny *(Je normální být ve stresu, ale jde to zvládnout.)*

- **rozhodně už se neučte!!!**
- večer před testováním si **sbalte věci**, které si budete brát s sebou a **nachystejte oblečení**, ve kterém budete chtít jít (*Je fajn vzít si něco pohodlného, ale tepláky, které nosíte na doma, by to být nemusely.*)
- oba dny **jděte včas spát**
- ráno si nechte dostatek času a z domu odcházejte včas - **je lepší dorazit na zkoušky s předstihem**
- po testech si zkuste **odpočinout** - vyčistit si hlavu
 - dělejte to, co vás baví a u čeho můžete relaxovat
 - velmi dobré je zařadit **fyzickou aktivitu** (procházka, cvičení,...)

Dlouhé čekání...

- výsledky přijímaček bývají zveřejňovány v první půlce května
- **je zbytečné přemýšlet, co jste mohli udělat jinak** - teď už to nezměníte a nemá smysl se tím trápit
- věnujte se tomu, na co v období příprav nebyl čas (koníčky, kamarádi,...)

Je dobré mít přehled o tom, co je třeba si vzít na přijímačky, co si nachystat. Aby vám nic důležitého neuteklo, zkuste si sestavit takový To-Do list na vaše zkoušky. Sepište si, co si budete chtít vzít s sebou, co třeba musíte případně ještě pořídit.

- psací/rýsovací potřeby
- doklady,...

Připsat můžete i informace o tom, jak se budete na zkoušky přepravovat:

- spoj (odjezd/příjezd)
- trasa od zastávky ke škole,...

Výsledky jsou na světě

Uteklo to, je první půlka května a vy už víte, jak dopadly vaše přijímací zkoušky. Sice tím skončila doba čekání a nejistoty, neznamená to však, že se každý ze svých výsledků raduje.

Pokud se vám přijímačky povedly a vy jste se dostali na školu, ve kterou jste doufali - gratulují! Ti, kteří se na své zvolené školy nedostali se nemusí bát. Není to konec ani žádná obrovská katastrofa.

Ať už se vám přijímačky povedly, nebo až tak úplně ne, ukážeme si teď spolu pár možností, jak postupovat dál.

Dostal/a jsem se na všechny školy, co teď?

První, co je třeba říci - GRATULACE! Teď si musíte vybrat na jakou školu nakonec nastoupíte. Pokyny, jak postupovat mívají SŠ uveřejněny na svých webových stránkách (často v sekci “Přijímací zkoušky” nebo “Pro uchazeče” apod.

Přijímačky nedopadly a já jsem se nikam nedostal/a...

I tahle verze je možná a věřte mi, že v tom nejste sami (a nejste první ani poslední). Možná jste teď našťvaní nebo smutní, ale pamatujte, že i tahle situace má řešení.

- na školu/y, kam jste se nedostali, zkuste **podat odvolání** (respektive vaši rodiče)
 - nikde není napsáno, že vás do školy na odvolání přijmou, nezapomínejte taky na to, že ne každý, kdo se na vaši zvolenou školu dostal, tam bude chtít jít
 - to, že se jiní žáci vzdají své možnosti na přijetí na vaši vybranou školu rozhodně s pořadím přijatých trochu zamíchá
- pokud nevyjde ani odvolání, nepanikařte - spousta SŠ bude vypisovat **druhá kola přijímacích zkoušek**
 - může se stát, že se ve druhém kole na SŠ dostanete, ale nebude to TA ŠKOLA, na kterou jste chtěli (*A zase, není důvod k panice.*)
 - nikde není napsáno, že další rok nemůžete zkusit na svou vysněnou školu přestoupit

Ať už dopadly vaše přijímačky jakkoliv, vždycky si pamatujte že:

- výsledek žádné školní zkoušky neurčuje, jací jste lidé, osobnosti
- neúspěch u zkoušky neznamená, že nic neumíte

Ať byl výsledek vašich přijímacích zkoušek jakýkoliv, zkuste si teď zrekapitulovat, jak jste dopadli a určete si další postup. Můžete se zaměřit například na toto:

- Sepište si, co aktuálně potřebujete udělat (podle toho, jak dopadly zkoušky)
 - potvrdit nástup na školu
 - podat odvolání vůči nepřijetí
 - vyhledat informace o 2. kole přijímaček (najít další školy, na které byste se mohli hlásit - opět se nebojte, další rok můžete zkusit přestoupit jinam)
- Naplánujte si čas pro sebe
 - ať už to všechno dopadlo jakkoliv, zasloužíte si oddech
 - zkuste si vymyslet činnosti, které vám pomůžou zrelaxovat
 - dopřejte své mysli, duši, tělu regeneraci po tak náročném období

Přijímačky pod hladinou

V předchozích kapitolách jsme si řekli snad všechno o tom, co vás může na přijímačkách potkat. Ukázali jsme si pár tipů a doporučení jak v jednotlivých fázích příprav na přijímačky postupovat, například kde najít potřebné informace o průběhu zkoušek nebo jak si rozvrhnout plán příprav na přijímačky.

Také jsme si ale na začátku říkali něco o ledovci, pamatujete? Šlo o to, že z ledovce vidíme většinou jen malou část, která čouhá nad vodu, a ten obrovský zbytek je schovaný pod hladinou. A není vidět! Podobné je to s tím, co jsme si o přijímačkách zatím řekli. Podívali jsme se jen na špičku ledovce, teď je na čase ponořit se pod hladinu a prozkoumat jeho zbytek.

Špičku ledovce tvoří většinou “praktické věci” týkající se přijímaček a jde o věci, o kterých se běžně mluví a řeší se...

pohlídat si termíny

každý připomíná, že “Už se to blíží.”

být pořád dobrý/á ve škole

padat dobrý výkon na testech

připravovat se na testy

najít dobrou SŠ

Ve zbytku ledovce je všechno, co také provází přijímací zkoušky, ale zase tolik se o tom nemluví a hlavně, často jde o věci, které nejsou hned viditelné. Jde například o pocity, které vás mohou v průběhu celého procesu přípravy na přijímačky provázet. Jsou to pochybnosti, otázky nebo nejistoty...

Bojím se, že se nestihnu učit do školy a ještě se připravovat na přijímačky.

Co když se na žádnou školu nedostanu?

Všichni si myslí, že to zvládnou, ale já mám strach, že ne.

Nemůžu se rozhodnout, kam podat přihlášku a všichni na mě tlačí, ať už se rozhodnu...

Občas mě přepadne pocit, že nic neumím a přijímačky neudělám. Je mi z toho vždycky na nic.

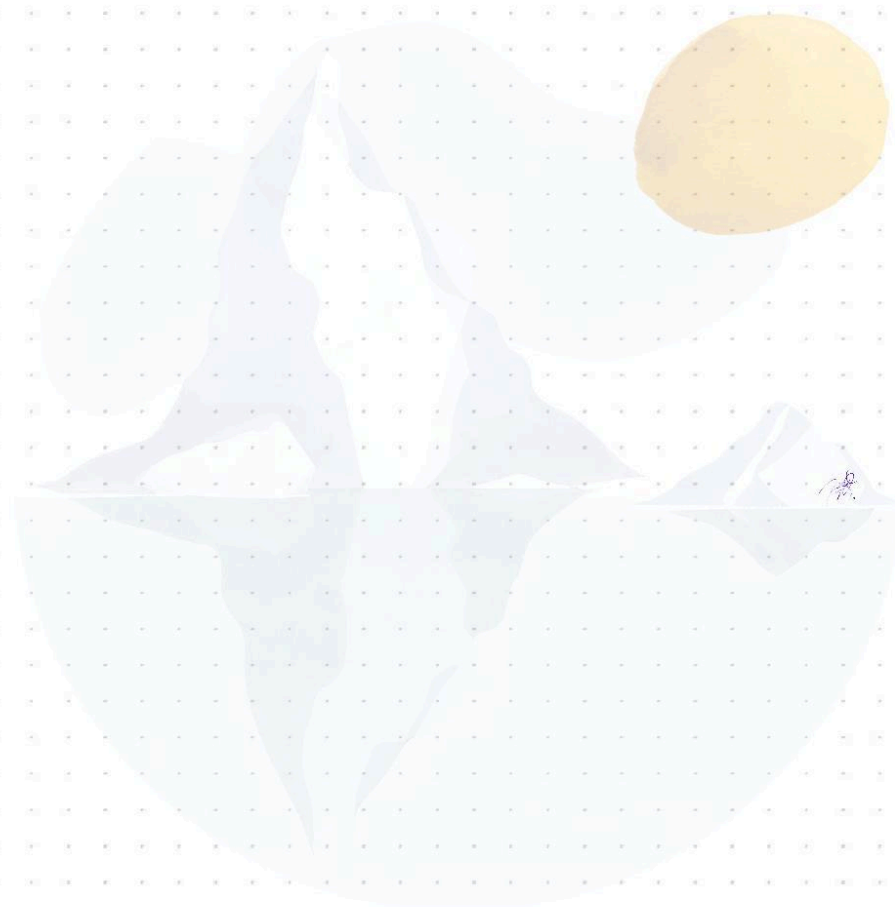
Než se pustíme do většího průzkumu toho, co se schovává ve spodní části ledovce, musíme si uvědomit, že každý z nás prožívá různé situace po svém. Každý má své strachy, obavy, každého trápí něco jiného.

My si zkusíme ukázat několik obecných věcí, se kterými se můžete při přijímačkách potkat, a rozhodně patří do té spodní části ledovce.

Zkuste si nakreslit vlastní ledovec přijímacích zkoušek. Zamyslete se, co pro vás přijímačky znamenají...

- co si představíte, když se řekne přijímací zkoušky
- jaké máte pocity z blížících se přijímaček
- co od přijímaček čekáte
- co na celý proces přijímaček říká vaše okolí, jak vnímáte jeho názory

Určitě ale vymyslíte spoustu dalších věcí. Je to váš ledovec, na to nezapomínejte.

Emoce kam se podíváš

Připomeneme si to znovu - ano, **celý proces přijímacích zkoušek je velmi náročným obdobím**, které může vyvolat spoustu různých emocí, se kterými je potřeba pracovat. Je třeba si uvědomit, že každý z nás je osobnost, každý prožíváme věci po svém, máme různé pocity a nálady. My si zde představíme několik příkladů emocí (pozitivních i negativních), se kterými se můžete v průběhu přijímaček setkat, a také tipy a doporučení, jak s emocemi pracovat.

S čím vším můžeme pracovat

Naše emoce nejsou jen sbírkou různých pocitů. Doprovází je také různé fyziologické (tělesné) projevy a přesně s tím se dá v rámci zvládání emocí pracovat.

Fyziologické projevy (*reakce našeho těla*)

- zrychlený dech/tep
- návaly horka/chladu
- svalové napětí, třas nebo bolest “něčeho” (břicho, hlava, zuby,...)
- patří sem také poruchy spánku nebo pocity únavy a vyčerpání
- mohou mít podobu zdravotních problémů (kožní, zažívací, aj.)

Pocity a emoce

- může to vypadat zvláštně, ale v rámci nějaké emoce je běžné cítit více věcí zároveň
- například pokud je člověk ve stresu (stresové situaci) může společně s tím zažívat pocity nervozity, strachu a zároveň také naději nebo pocit motivace
 - *stresová situace: čeká vás referát před třídou*
 - *dílčí pocity: **nervozita** z vystupování před třídou, **strach** z neúspěchu, **naděje** (budete to mít za chvíli za sebou), **motivace** (chcete podat výkon a uspět)*
- vidíte, že v rámci jedné emoce můžeme mít více pocitů a právě s těmi se dá pracovat (o tom bude řeč za chvíli)

Vždycky si pamatujte, že není ostuda nebo špatný krok říct si kdykoliv o pomoc, pokud budete mít pocit, že sami už nevíte co dělat dál.

Stres

- reakce organismu třeba na nějakou výzvu nebo překážku
- možné projevy - napětí ve svalech, zrychlený dech, bušení nebo pocení
- **krátkodobý stres**
 - přechodná reakce na aktuální podnět (*zaspíte a teď spěcháte do školy*)
 - může mít na člověka i pozitivní vliv
- **dlouhodobý stres**
 - trvá podstatně déle než krátkodobý stres
 - může být provázený pocity úzkosti, vyčerpání, vyhoření, problémy se spánkem aj.

Strach a úzkost

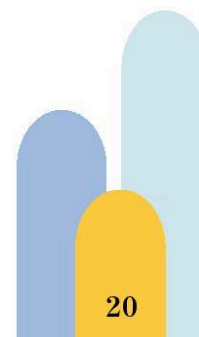
- mají podobné projevy, ale odlišné příčiny
- **strach** z *pavouků*, *strach z neúspěchu*, *strach z veřejného vystupování*,...
 - reakce na něco konkrétního (událost, situace, myšlenka, věc,...)
 - může ho doprovázet svalové napětí, pocení, zrychlený dech/tep aj.
- **úzkost**
 - je emocionální reakce spojená s nejistotou a obavami z možných událostí, situací (může “přijít” bez zjevného důvodu, příčiny)

Nervozita

- většinou spojená s očekáváním nějaké aktuální (budoucí) situace, události
- může být spojená se zrychleným dechem, pocitem napětí, pocením aj.
- stejně jako stres nemusí být nervozita nutně negativní

Frustrace

- např. když se nám nedaří dosahovat svých cílů, překonávat překážky aj.
- provázeno spoustou emocí - nespokojenost, podráždění, pocit samoty (nedostatek podpory okolí), pocity neúspěchu (zmaru) aj.

Naděje

- pomáhá člověku uvěřit ve zdárný konec jeho snažení (dosažení cíle)
- naději je potřeba jít naproti svým úsilím a snažením

Radost

- může vycházet z různých situací, podnětů, setkání s někým aj.
- mezi fyziologické projevy patří celkové uvolnění, úsměv, příval energie
- pocit radosti lze podpořit pozitivními myšlenkami a chováním (prožíváním)

Hrdost a uspokojení

- pokud se o něco snažíme a věnujeme tomu čas, energii, úsilí a můžeme sledovat svůj pokrok, cítíme často hrdost nad svým výkonem, uspokojení z dosažených výsledků

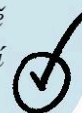
Rozhodně jsme si tady neuvedli všechny emoce, se kterými se můžete v průběhu přijímaček potkat.

Uvědomme si, že je normální cítit více emocí současně, je běžné, že se vaše emoce proměňují, je v pořádku svým emocím podlehnout. Ale je také důležité se svými emocemi pracovat a nenechat se jimi úplně strhnout.

Řekli jsme si, s jakými emocemi se můžete nejen v průběhu přijímaček potkat. Také jsme ale zmínili, jak je důležité s nimi umět pracovat. **Někdy pomůže si své pocity, emoce, obavy,... vypsát na papír.** Možná vám takový přehled pomůže zorientovat se v tom, co cítíte, nebo díky tomu dokážete určit, co vám dělá problémy, co vás brzdí v dalším postupu k dosažení svých cílů. Při tvoření se netrapte s tím, že neznáte přesné pojmy nebo definice. Zkuste vše popsat vlastními slovy (pokud slova nestačí, zkuste obrázek :).

Přehled emocí by mohl vypadat třeba takto, ale váš přehled může být úplně jiný. Odráží vaše emoce, vaši situaci, vás samotné a na něco takového není šablona

Pozitivní

věřím si na testech z češtiny, tam je to doma :)

táta mi pomáhá s přípravou na matematiku a chválí mě za každý pokrok, mám z toho radost

pravidelně se připravuju, mám dobrý pocit z toho, že pro svůj úspěch u přijímaček něco dělám

babička je hrdá, že se hlásím na střední, motivuje mě, že je na mě hrdá

Negativní

mám velký strach z přijímaček z matematiky, tam si moc nevěřím :(

všichni okolo mi říkají, že to přece dám, bojím se, že je zklamám

někdy mám pocit, že je všechno jenom špatně a nemůže se to nijak zlepšit

někdy nemůžu spát, protože musím myslet na to, co bude, jestli to nedám...

občas mě přepadne takový svíravý pocit po těle, hůř se mi dýchá, cítím se hodně nejistá a chvíli trvá, než se uklidním

A teď vy. **Pamatujte, že se za své emoce nikdy nemusíte stydět.** Je normální je mít, projevovat je. Není ale dobré nechat se jimi úplně ovládat. K tomu pomůže analýza (zkoumání, rozbor) vlastních emocí. Třeba vám to, že si sepišete na papír co zrovna cítíte, čeho se bojíte, v co doufáte, pomůže se v sobě lépe zorientovat a pochopit svou situaci.

Jak si pomoci

V této kapitole si ukážeme, jak můžete pracovat se svými emocemi, pocity nebo tělesnými reakcemi, o kterých jsme si říkali v předchozích kapitolách. Než se ale budeme bavit o konkrétních příkladech, tipech a radách je potřeba si ujasnit několik věcí.

● Kapitola se sice jmenuje “Jak si pomoci” - to ale neznamená, že jste na to sami.

Nikdy není špatně říct si o pomoc, sdílet své pocity, dojmy, strachy a obavy s někým dalším. Je dobré, pokud máte ve svém okolí někoho známého, komu věříte a můžete se mu svěřit.

Můžete se také obrátit na odborníky - připomínám, že to není ostuda. Naopak, přiznat si, že potřebuji pomoci se svou situací, problémem, chce odvahy.

● **Všechny tipy a rady, které si zde představíme, je potřeba si vyzkoušet.** Ne každému může vyhovovat všechno, je dobré zjistit, co vyhovuje právě vám, co vám pomáhá. Pokud se vám podaří najít techniky, které vám fungují, je třeba je dále trénovat, například pokud jde o dechová cvičení.

Také si pamatujte, že nemusíte nakonec využít vše, není účelem dělat všechno, raději si opravdu vyberte to, co vám pomáhá (i kdyby to byly jen 2 maličkosti, všechno se počítá).

● Je třeba si uvědomit, že tipy a rady, které si představíme můžete použít jak při akutním problému (např. dechové cvičení na zmírnění dopadu stresové situace), tak je také můžete zapojit do svého života a využívat je dlouhodobě. Můžete si tak vytvořit návyky, které budete aktivně používat ve svém životě.

Možností, jak pracovat se svými emocemi, jak si pomoci v náročných situacích, je celá řada. Můžete se také zeptat svých spolužáků, kamarádů, jestli mají také nějaké postupy, jak se sebou pracovat a třeba jejich tipy vyzkoušet. Pamatujte si ale, že to, co vyhovuje a funguje jednomu, nemusí vyhovovat druhému.

1. Talismany

Může se to zdát nedůležité, ale takový talisman nebo nějaký rituál může při zvládání náročné situace pomoci. Může jít o něco, co vám dodá klid, povzbudí vás nebo dodá odvahy.

- **talisman**

- jde většinou o nějaký předmět, který je pro vás důležitý
- pokud je talisman malý, je fajn vzít si ho na příjímáčky s sebou
- pokud budete potřebovat, můžete se na něj podívat, dotknout se ho
- *Třeba já jsem na příjímáčky měla přívěsek se slonem, který mi půjčila teta.*

2. Síla vůní

Vůně (pachy) v nás dokáží vyvolat různé pocity, emoce. A právě toho jde využít. Prostřednictvím vůní můžeme podpořit navození příjemných pocitů, uklidnění organismu nebo naopak jeho “nastartování” a osvěžení.

A kde takové vůně “hledat” a jak je použít? Může jít třeba o váš oblíbený parfém, krém,... který vám voní. Tady je pak použití jednoduché.

Máte ale možnost použít taky **přírodní esenciální oleje** (z rostlinných silic)

- působí na fyzickou i psychickou stránku organismu
- mezi základní (obvyklé) esenciální oleje patří např. oleje z:
 - *levandule lékařské - tlumí úzkosti, nervové vypětí, pomáhá s nespavostí*
 - *pomerančovníku čínskému - povzbuzuje mysl, zmírňuje neklid a napětí*
 - *rozmarýnu lékařského - zbavuje úzkosti, posiluje odolnost vůči stresu*
 - *heřmánku pravého - pomáhá při nespavosti, zmírňuje pocity rozčílení*
- esenciálních olejů s vhodnými účinky je celá řada, je potřeba hledat, který vám bude vyhovovat
- oleje můžete aplikovat různými způsoby:
 - inhalace (s pomocí aromalampy)
 - koupel, masáž
 - nebo můžete zkusit cestovní vonné tyčinky, které můžete nosit s sebou a přivonět si, kdykoliv je potřeba
- éterických olejů je celá řada, je dobré si před jejich použitím zjistit více informací nebo se poradit v lékárně nebo obchodě s bylinkami/zdravou výživou)

(př.

26

3. Práce s dechem

U většiny emocí, o kterých jsme si zde říkali, byl jako jeden z projevů zmiňován zrychlený dech. Dechové obtíže jsou častým projevem různých emocí (dobrých i špatných). Pomocí různých technik a cvičení však můžete svůj dech ovládat, zklidnit a pomoci si tak najít ztracenou rovnováhu.

Výhodou dechových cvičení je, že je můžete dělat prakticky kdekoliv a kdykoliv. Jak jsme si už ale řekli, je důležité si jednotlivé cviky vyzkoušet, zjistit, co vám vyhovuje a co na vás funguje. Také pamatujte, že je třeba cviky pravidelně trénovat, aby vám mohly opravdu pomoci.

Soustředění

- dechová cvičení jsou hodně o **soustředění**
- pokud se vám budou myšlenky občas toulat, nevadí - pokud si uvědomíte, že se nesoustředíte na to, na co při cvičení máte, prostě se jen v myšlenkách vraťte zpátky

Dýchání do břicha - hluboké dýchání

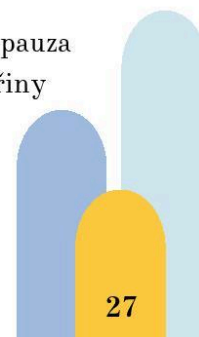
- optimální je, pokud se nadechujete nosem a dýcháte tzv. do břicha
- nadechněte se nosem tak, aby se vám zvedalo břicho - vydechnete pusou (břicho se při tom splaskává)
- při tomto dýchání se lépe využívá kapacita plic, dochází k postupnému uvolnění svalů (napětí)

Máš minutu? *pro zmírnění drobné paniky a napětí, pomoc při zmírnění stresu*

- položte ruce na stůl a zavřete oči - 1 minutu se soustřeďte na svůj dech (nebo na ruce na desce stolu, ale dech je lepší)
- snažte se dýchat nosem a do břicha - vydechnete pusou (hluboké dýchání)
- tohle minutové zastavení vám pomůže uklidnit tok myšlenek a vrátit se “zpátky na zem”, vaše tělo se postupně uvolní a napětí aspoň trochu poleví

Kontrolovaný dech *pro zmírnění záchvatu úzkosti či při panické atace*

- zadržte dech na 3 vteřiny - hluboce vydechněte na 6 vteřin - půl vteřiny pauza
- dlouhý nádech nosem na 3 vteřiny - napnou tělo a zadržet dech na 3 vteřiny
- pomalý dlouhý výdech na 6 vteřin (postupně uvolněte svaly, tělo)

4. Analýza pocitů

Řekli jsme si, že v rámci jedné emoce můžeme mít více různých pocitů. Umět své pocity pojmenovat, rozlišovat je vám může pomoci lépe s nimi pracovat a zvládat je.

A k čemu je to vlastně dobré? Bývá složité přijít na řešení nějaké náročné emoce (emoční situace) jako celku. Proto je dobré umět si velkou, náročnou, emoci rozložit na dílčí pocity, se kterými můžete dále snadněji pracovat (prostě přicházet na řešení dílčích menších problémů bývá jednodušší, než řešit jeden velký, ve kterém se špatně orientuje).

Pokud jsme v nějaké náročné situaci nebo se třeba bojíme něčeho v budoucnu, většinou si představujeme, co všechno se může (nemůže) stát. Tyhle představy mohou být zveličelé, možností, které se mohou reálně stát, bývá podstatně méně. Proto je dobré rozdělit si velký problém na části.

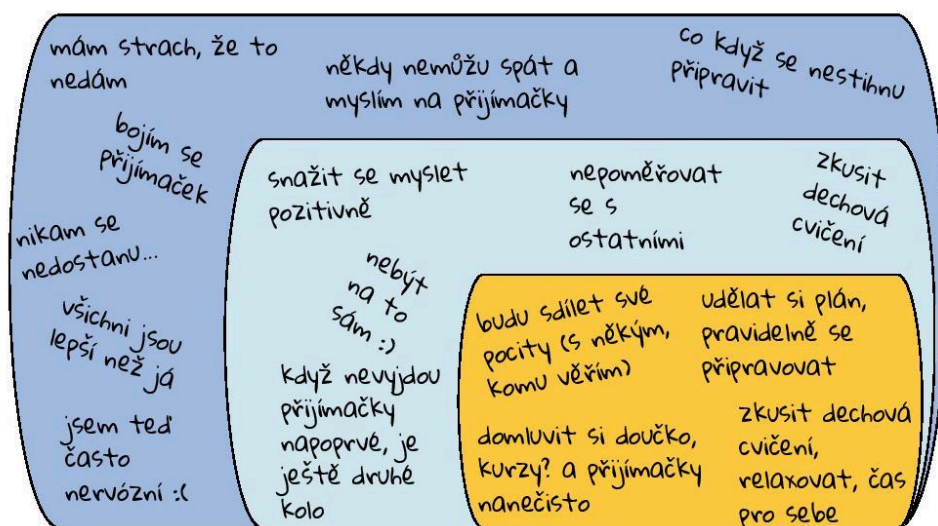
1. Rozdělit si problém, situace, emoci,...

- čeho se obávám (co mě trápí, dělá mi problém,...)
- co se reálně může stát (mají obavy nějaké reálné řešení?)
- co se opravdu stane (co opravdu udělám, můžu udělat)

2. Do každé části napište vše, co vás napadá a souvisí s tím, co aktuálně řešíte.

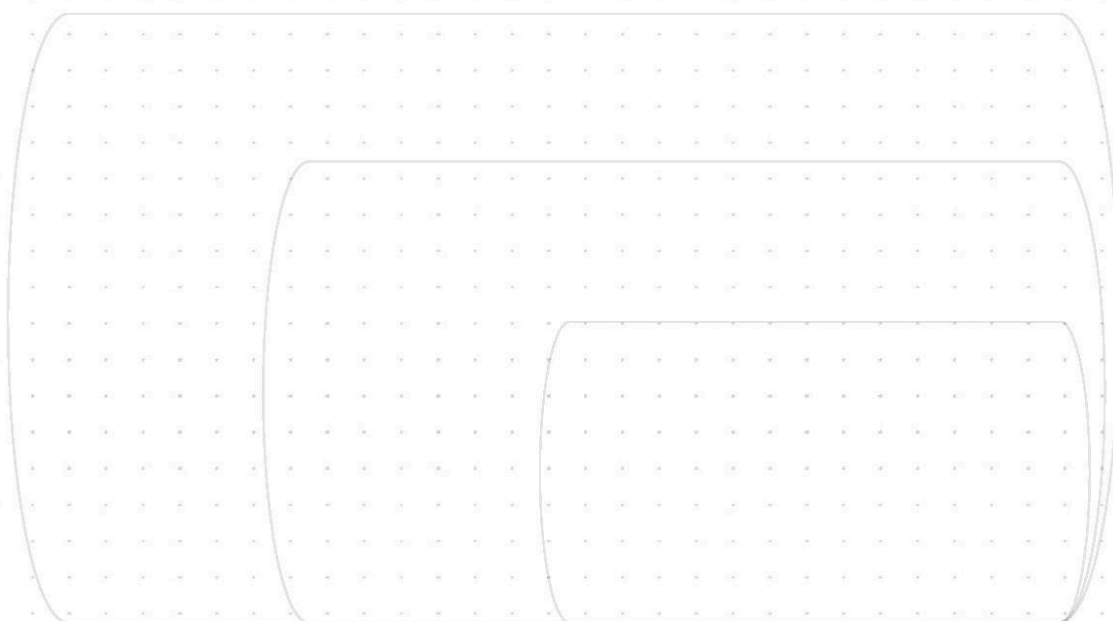
3. Podívejte se na to, co jste si napsali. Zkuste zapřemýšlet, jestli (případně jak) jdou jednotlivé problémy, situace řešit. (Třeba pomocí některého z nápadů, které jsme si představili a ještě představíme.)

Nejlépe si to ale ukážeme na příkladu:

A teď vy. Zkuste si také rozložit (analyzovat) nějaký problém, situaci, emoci, se kterou se aktuálně potýkáte. Možná vám pomůže rozepsat si vše na papír, třeba přijdete na nová řešení nebo vám takové rozepsání (a rozkouskování) velkého problému pomůže získat klid a jistotu, která vám pomůže jej zdárně překonat, vyřešit.

Můžete zvolit stejnou formu, jakou jsme si ukázali na předchozí stránce nebo zkuste něco vlastního, hlavně vám to musí vyhovovat.

5. Pozitivní motivace

Určitě to znáte, člověku se lépe pracuje, pokud před sebou vidí nějaký cíl, metu, které chce dosáhnout. Je fajn, pokud se vám do práce nejen k na přípravě na přijímačky chce samo od sebe, ale každému se někdy hodí nějaká podpora, motivace do další práce, postupu. Motivace může mít různé podoby, například může jít o **system odměn**, o kterém si teď řekneme.

Odměna je něco, co získáme po dosažení, splnění nějakého úkolu, cíle,... Na odměnu se můžete těšit, je to něco, co vás čeká v cíli, něco konkrétního, na co se těšíte. Jakou podobu má odměna mít, je na vás, rozhodně by to ale mělo být něco, co máte rádi a co vám udělá radost.

My si ukážeme několik příkladů, jak mohou takové odměny vypadat:

- **průběžné odměny** - př. po splnění dílčího úkolu
 - *Za každý zpracovaný Cermaták si dám tatrunku. (jinou oblíbenou sladkost)*
 - *Cestou z doučování se skočím podívat do oblíbeného knihkupectví.*
 - *Jedno odpoledne v týdnu budu mít jen pro sebe, své přátele, koníčky...*
- **hlavní (cílová) odměna** - na konci přijímaček
 - může jít o něco výjimečného, na co se budete v závěru přijímaček těšit
 - *př. rodinná večeře v oblíbené restauraci, výlet, nějaký drobný dárek,...*
- odměna může mít různou podobu, opravdu záleží jen na vás
 - poslech oblíbené hudby, čtení knížky
 - aktivita, která vás potěší, uklidní, dodá energii
 - oblíbené jídlo, pití (čaj, sladkost, ovoce,...)

Motivací a současně odměnou vám také mohou být **vlastní pokroky**. Pokud se na přijímačky připravujete, jistě má vaše příprava nějaký vývoj, posun. Fakt, že se vám daří lépe řešit testové úlohy, že jste si zlepšili celkový čas testu nebo že jste si jistější v nějakém tématu (učivu), které vám před tím nešlo, vás může motivovat k další práci, k dalšímu postupu k cílové rovině.

Je pravda, že tahle podoba motivace je trochu “nehmotná”, ale určitě jste už v životě zažili radost ze svého pokroku, úspěchu. Myslím, že je to pocit, který se neomrzí, ne?

Zkuste se teď zamyslet a sepsat si, jaké odměny by na vás asi mohly “fungovat”. Co by vás jako potěšilo, zamyslete se nad možností nějaké velké (finální) odměny na konci přijímaček (na tomhle se můžete domluvit třeba s celou rodinou a oslavit tak závěr přijímacích zkoušek společně). Tak či tak je fajn mít někde napsané, co na vás platí, co vás těší a co vás dokáže motivovat k tomu jít dál. Třeba, když na vás někdy přijde krize, se takový soupis bude hodit.

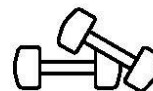
6. Myslete na životosprávu

Zdravá strava, pitný režim, dostatek pohybu a zároveň také oddechu a relaxace. Prostě vyvážený životní styl - to je něco, na co v období přípravy na přijímačky není dobré zapomenout.

Ano, asi vám nějaký ten čas, který byste jinak věnovali nějakému koníčku, sportu či zábavě, sebere učení a příprava na přijímací testy. Je ale důležité “neobětovat” všechnen čas jen přípravě a procvičování a nezapomenout na sebe.

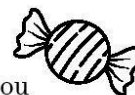
• dostatek pohybu

- pravidelný pohyb vám pomůže udržet se v kondici fyzicky i psychicky
- nemusí jít nutně o sport (*ne každý je sportovní typ*)
- můžete jít na procházku (klidně krátkou, ale intenzivní - rychlé tempo), zatančit si na oblíbenou hudbu nebo se protáhnout

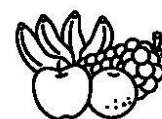
• vyrazte ven

- čerstvý vzduch a pobyt venku dělají zázraky
- ideální je spojit pobyt venku s nějakou pohybovou aktivitou
- pokud máte možnost a je dobré počasí, můžete se venku třeba učit (*i to se počítá, navíc je příjemná změna, vzít si učení někam do parku, na zahradu, ale klidně třeba na balkon, pokud žijete ve městě*)

• vyvážená strava a pitný režim

- obojí má opět vliv jak na vaše fyzické, tak psychické zdraví
- snažte se jít pestrě a pravidelně (*tím myslím - nezapomínejte se najíst a napít jen proto, že “není čas, protože se učím” - je čas, vážně*)
- obecně platí, že bychom měli jíst zdravě, to ale neznamená, že je špatně dát si taky něco dobrého, méně zdravého

• žádná umělá energie

- vyvarujte se ale energetických nápojů nebo jiných povzbuzujících nápojů, potravin, doplňků
- i když vám v danou chvíli dodají energii, dlouhodobě pro vás a vaše tělo nemají žádný přínos (naopak, škodí!)
- zkuste alternativu třeba v podobě nějakého čaje, přírodní tinktury, vitamínových doplňků (určitě je ale dobré poradit se při výběru s odborníkem, př. v lékárně, prodejně zdravé výživy,...)

7. Nejste na to sami

Při přípravě na přijímačky můžete využít různá doučování, kurzy, zkusit přijímačky nanečisto. Tohle všechno vám pomůže se připravit na testy co nejlépe po stránce znalostní. Už jsme si ale několikrát ukázali, že příprava na přijímačky není jen o testech.

Teď se zaměříme na pomoc, kterou můžete vyhledat, pokud už toho na vás bude prostě moc. Nikdy není pozdě a ani špatně, když si řeknete o pomoc, vyhledáte ji. A kam se můžete obrátit?

• Odborná pomoc

- obrátit se na odborníka (psychologa, psychoterapeuta, psychiatra) není nic špatného - právě naopak
- pokud má vaše škola školního psychologa, zkuste se poradit s ním
- o možnostech dětských psychologů pak vás (vaše rodiče) může informovat váš dětský lékař

• Odborníci online

- v současnosti můžete odbornou psychologickou pomoc vyhledat i online, na internetu
- **Online terapie Hedepy** - online platforma sdružující několik desítek terapeutů, jednotlivá sezení probíhají online (z pohodlí vašeho domova)
- **Online terapie a aplikace Nepanikař** - aplikace vám pomůže s aktuální situací (problémem), pomůže vám zaznamenávat vaše rozpoložení (psychický stav, rovnováhu), najdete tady různé tipy na cvičení a aktivity pro zlepšení duševní pohody, i zde se můžete spojit s odborníky a řešit své problémy individuálně

• Krizové linky

- kontaktovat krizovou linku, pokud jste v úzkých a nevíte co dál, není žádná ostuda (*naopak, takový krok chce odvalu*)
- většina linek nabízí jak telefonickou, tak online podporu pro své klienty (chat a mail poradny)
- **Linka bezpečí - děti a mládež:** 116 111 (zdarma, nonstop)
- **Linka bezpečí - rodiče a škola:** 116 000 (zdarma, nonstop)
- **Bílý kruh bezpečí:** 116 006
- **Dětské krizové centrum:** 241 484 149, 777 715 215 (zdarma, nonstop)

Nikdo nemůže říct, že pro to udělal víc.

Dostali jsme se na konec. Všechno kolem přijímaček se pomalu ale jistě může stávat vzpomínkou a minulostí. Stejně tak je u konce naše brožura, ve které jsme si shrnuli základní informace o celém procesu přípravy na přijímačky i o samotných přijímacích zkouškách. Probrali jsme také psychickou, emoční stránku přijímacích zkoušek - ukázali jsme si několik příkladů různých emocí (dobrých i špatných), se kterými se můžete setkat nejen u přijímaček a také to, jak si můžete s emocemi poradit (ovlivnit je, pracovat s nimi, pojmenovávat je).

Možná jste nevyužili všechny rady a tipy, nebo máte na některé věci, které v brožuře uvádím, jiný názor. Přesto se vám snad alespoň v něčem hodila a nezůstala jen nevyužitě ležet někde v šuplíku psacího stolu. Taky doufám, že je teď brožura popsaná vašimi poznámkami, dokreslená nějakými obrázky, prostě že je vaše a vy jste si ji po dobu, co vám byla k užitku dotvořili podle sebe. Doplnili o poznámky, návrhy, nápady, ale třeba také o své obavy, strachy nebo přání, které jste do ní zanesli.

Co teď s brožurou uděláte je jen na vás. Ať se rozhodnete jakkoliv, chci vám říct tohle - ať už vaše přijímačky dopadly jakkoliv, gratuluji vám. Nevzdali jste to a teď máte za sebou patrně největší zkoušku za vaše dosavadní studium. Přijímačky nejsou lehká věc, naopak jsou velmi náročné. Takže gratulaci si zaslouží každý, kdo se jich účastnil. Vložili jste do přípravy své úsilí, udělali své maximum - pak nikdo nemůže říct, že pro to udělal víc.

A ještě poslední věc, patrně ta nejdůležitější. Vzpomeňte si, že jsme mnohokrát mluvili o tom, že není chyba říci si kdykoliv o pomoc, umět si přiznat, že je toho na vás moc. Tohle si prosím zkuste zapamatovat. Vyhledat pomoc v tíživé situaci, v ohrožení, při psychických problémech chce odvahu. Není to hanba, není to špatně a nikdo nemá právo vás za to soudit nebo vám to vytýkat. Duševní zdraví je stejně důležité, jako to fyzické. Tak jako je normální jít k lékaři, pokud vás třeba trápí problémy se zažíváním, tak je úplně normální a v pořádku vyhledat odbornou pomoc, pokud vám není dobře na duši.

A teď už je to na vás, přeji hodně štěstí a spokojenost v dalším životě.

Natálie Říhová

Okénko pro rodiče

Vážení rodiče, ale nejen vy - oslovení a následující text patří všem, kteří spolu se svými deváťáky (ale také třeba osmáky) prožívají celé období přijímacích zkoušek, celý ten proces.

Vážení, jste důležitým článkem celého procesu a i když tato brožura celou dobu mluvila hlavně k vašim dětem, i Vy si v ní jistě najdete nějaké rady a doporučení, které Vám pomohou proplout celým tím náročným obdobím s větším pohodlím, jednodušeji. Protože, nic si nezastříme, stejně jako je celé období náročné pro vaše děti, tak je náročné i pro Vás. Je jasné, že sdělíte se svými dětmi jejich obavy, starosti, otázky - i Vám záleží na tom, jak Vaše děti u zkoušek dopadnou, jestli se dostanou na své zvolené školy... Celé toto období bývá prostě po všech stránkách náročné pro všechny.

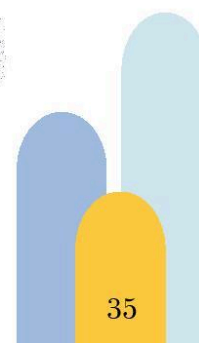
A proto, vážení rodiče, vážení čtenáři - rady a tipy, které jsem sepsala (především v části o duševním zdraví a emocích) platí nejen pro Vaše děti, ale také pro Vás.

I Vy se můžete cítit zahlcení, plní emocí, unavení... Tak, jako byste v takovém případě hledali odbornou pomoc pro své dítě, vyhledejte ji i pro sebe. Opět, nejde o projev slabosti, méněcennosti - naopak.

Milí rodiče, závěrem Vám patří velký dík. Dík za to, že jste spolu se svými dětmi prošli celým procesem přijímacích zkoušek. Dík za pevné nervy a odvahu.

Díky, že jste to nevzdali a spolu se svými dětmi dotáhli celou akci do konce. I pro Vás to byla jistým způsobem zkouška a ať už přijímačky Vašich dětí dopadly jakkoliv, gratulujte si. Zvládli jste to. A stejně, jako jsem Vaším dětem doporučovala oslavit to, to samé doporučuji i Vám. Najděte si čas pro sebe, na relaxaci a oddech, zasloužíte si to.

S veškerou úctou,
Natálie Říhová

35

Okénko pro rodiče žáků s SVP

Vážení rodiče, nepropadejte panice, pokud má Vaše dítě speciální vzdělávací potřeby, není to totiž důvod, aby se nemohlo hlásit na SŠ s jednotnou přijímací zkouškou.

V prvé řadě je třeba si říci, že Vás (a Vaše děti) čeká náročné a ne zrovna krátké období. Dobrou zprávou ale je, že na to nejste sami a že opravdu není důvod, aby Vaše dítě nemohlo přijímačky zkusit (jako ostatní). Navíc máte možnost požádat o úpravu podmínek testování, což může také pomoci, ale o tom za okamžik.

Jak jsme řekli, nejste na to sami - první věc, která Vám a Vaším dětem může pomoci, je tato brožura. Vše, co je v ní napsáno, platí jak pro děti se SVP, tak pro děti intaktní. Stejně tak můžete tuto brožuru s klidným dát k dispozici svým dětem. Možná jim s některými pasážemi budete muset více pomoci, stejně jako v mnoha dílčích krocích, které provázejí celý proces přijímacích zkoušek (výběr školy, podání přihlášek ad.) a věnovat jim v tomto období více pozornosti a cílené péče.

Na co se zaměřit

- platí vše, co je napsáno v této brožuře - **nepodceňte přípravu**, zkuste analyzovat silné/slabé stránky Vašeho dítěte v rámci přijímaček, pracujte s psychickou přípravou,...
- u Vás však platí, že je potřeba své úsilí znásobit (je mi jasné, že i za běžného provozu děláte své maximum, ale tady se nacházíme v opravdu ojedinělém období, které je nové pro Vás i Vaše děti)
- zaměřte se na **psychickou a klidovou přípravu** dítěte - tedy na správnou volbu a následný trénink relaxačních a uklidňujících technik, optimální práci Vašeho dítěte se stresem a další
- zaměřte se také na **nácvik práce s časem** - nejen prostřednictvím psaní cvičných testů (je také důležité trénovat schopnost přeskočit obtížnou úlohu, nechat si dostatek času na kontrolu/vrácení se k některým úlohám aj.)

V rámci skládání přijímacích zkoušek (psaní testů), máte možnost dosáhnout/požádat o úpravu podmínek testování v rámci oficiálních možností podpory při zkouškách, garantovaných MŠMT.

Jakou formou požádat o úpravu podmínek testování?

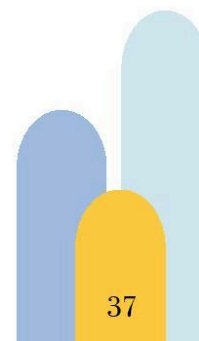
- zde platí čím dříve, tím lépe - jelikož se jedná o celkem komplexní proces, do kterého je zapojeno mnoho účastníků, začněte s celým procesem včas
- **spolupracujte se školou** - pokud se domníváte, že Vaše dítě bude potřebovat podporu při skládání testů, obraťte se v prvním kroku na ŠPP (školní poradenské pracoviště) Vaší ZŠ (např. na speciálního pedagoga nebo výchovného poradce)
- **vyšetření v poradně** - dalším krokem je vyšetření a diagnostika Vašeho dítěte v Pedagogicko-psychologické poradně/Speciálně pedagogickém centru, na základě tohoto vyšetření obdržíte komplexní zprávu s návrhem opatření a úprav podoby testování Vašeho dítěte v rámci přijímacích zkoušek
- **podání přihlášky** - při podávání přihlášky nezapomeňte nahrát/dodat také doporučení (zprávu) z poradny (nový el. systém by Vás měl k těmto krokům sám navést), realizaci úprav podmínek testování má totiž na starosti škola, kde žák přijímačky skládá, proto je třeba dát vědět o této skutečnosti dopředu

Možnosti podpory/úprav podoby a formy podmínek testování

- je nutné připomenout, že o nastavení podpory a úprav rozhoduje zpráva/doporučení z poradny
- **navýšení časového limitu** - žák intaktní má na vypracování testů 60 minut (ČJL) a 70 minut (MAT), prodloužení doby se pohybuje od 25 - 100 % původního časového limitu
- **použití kompenzačních pomůcek** - druh a počet pomůcek je opět určen zprávou z poradny
- **úprava zkušebního místa** - žáci se SVP by měli konat zkoušky vždy odděleně od žáků intaktních
- **využití služeb další osoby** - předčítatel, zapisovatel, tlumočnické služby ad.
- **alternativní zápis odpovědí** - za pomoci asistenta, pomocí Pichtova psacího stroje (pro žáky s vadou zraku), zápis do testového zadání, přes počítač
- **úprava zkušební dokumentace** - úprava formy/velikosti písma, zadání v Braillově písmu, úprava obsahu testových zadání ad.

Vážení rodiče,

jak jsme si řekli, čeká Vás dlouhá a náročná cesta (nebudeme si lhát). Stejně, jako je to nová situace pro Vaše děti, je nová i pro Vás. Nezapomeňte proto také na sebe. **Dopřejte si dostatečný prostor**, odpočítejte si a relaxujte. Není účel nastavit tempo a z něj neustupovat. Uštvaný rodič (a dítě) není účelem! Věřím, že to všechno zvládnete, držím Vám palce.

Použité zdroje a literatura

Atlas přírodní medicíny. In: Atlas přírodní medicíny. Bookmedia, 2019, 101-125, 151-188. ISBN 978-80-88213-69-7.

Dechová cvičení. Online. Nevypusť duši. 2021. Dostupné z: <https://nevypustdusi.cz/2021/01/13/dechova-cviceni/>. [cit. 2024-02-29].

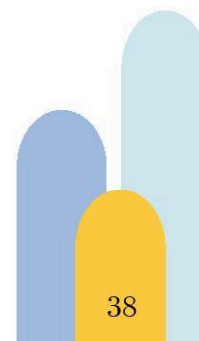
Jak se připravit na přijímací zkoušky radí Miluše Vondráková. Online. Tutor. 2019. Dostupné z: <https://www.tutor.cz/blog/jak-se-pripravit-na-prijimaci-zkousky/>. [cit. 2024-02-29].

Krátkodobý stres u přijímaček – tipy, jak na něj. Online. Kam po devítce. 2023. Dostupné z: <https://kampodevitce.cz/kratkodoby-stres-u-prijimacek-tipy-jak-na-nej/>. [cit. 2024-02-29].

Přijímací zkoušky zatěžují zbytečným stresem. Je potřeba je změnit. Online. Řízení školy. 2023. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/prijimaci-zkousky-zatezuj-zbytecnym-stresem-je-potreba-je-zmenit.a-17659.html>. [cit. 2024-02-29].

Vlastní diplomová práce

Uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.cermat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni/uchazeci-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>. [cit. 2024-03-27].

Poznámky

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 9

C9PAD23C0T01

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

1 Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je uveden na záznamovém archu.**
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body.**
- **Odpovědi píšete do záznamového archu.**
- Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

2 Pravidla správného zápisu odpovědí

- Odpovědi zaznamenávejte **modře nebo černě** píšící propisovací tužkou, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně.**
- **Hodnoceny budou pouze odpovědi uvedené v záznamovém archu.**

2.1 Pokyny k uzavřeným úlohám

- U všech úloh/podúloh **je právě jedna odpověď správná.**
- Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v příslušném bílém poli záznamového archu, a to přesně z rohu do rohu dle obrázku.

A B C D
4

- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, pečlivě zabarvete původně zakřížkované pole a zvolenou odpověď vyznačte křížkem do nového pole.

A B C D
4

- Jakýkoli jiný způsob záznamu odpovědí a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

2.2 Pokyny k otevřeným úlohám

- Odpovědi **píšete čitelně** do vyznačených bílých polí.

16

- Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice.
- Při psaní odpovědí rozlišujte **velká a malá písmena.**
- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole. Vaše odpověď nesmí přesáhnout hranice vyznačeného pole.
- Za chybu se považuje jak jakákoli nesprávná, tak chybějící správná dílčí odpověď. Maximální dosažitelné bodové hodnocení za úlohu se sníží o započítané chyby.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

Předmětem autorských práv Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání

1 bod

1 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Zapomětlivost a roztržitost našeho dědy nám způsobili nejedno překvapení.
- B) Zapomětlivost a roztržitost našeho dědy nám způsobily nejedno překvapení.
- C) Zapomnětlivost a roztržitost našeho dědy nám způsobili nejedno překvapení.
- D) Zapomnětlivost a roztržitost našeho dědy nám způsobily nejedno překvapení.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–5

TEXT 1

(1) Jarmilo, ach běda, kde je Hynek,
usnul nad kyticí konvalinek.
Já jsem také sníval ve svém dětství,
chtěl jsem se dát tehdy na letectví:
nad zábradlím rozviklaných schůdků
propadal jsem tesknici a smutku,
bezradný ve věčném nepokoji
hledíval jsem za **bílými stroji**.
Štítíl jsem se orosené plísně
v oknech domků vzhlízejících přísně,
rozhledna však, rozkročena k jaru,
jako kdyby hrála na kytaru,
slyšela můj pláč a moje vzdechy,
když jsem míjel postříbřené střechy.

Vysvětlivka: Loreta – pražská kaple

(2) Těžko nevzpomínat bez zármutku
města dětských lásek, naivních smutků,
žil jsem s jeho světly, s jeho květy,
lampář zhasil světla u Lorety.
A já prchal po kamenném svahu,
ztráceje chvílemi rovnováhu;
svatý, jehož socha stála na úbočí,
neviděl mě, měl zavřené oči.

(J. Seifert, Rozhledna na Petříně, upraveno)

TEXT 2

V poezii se setkáváme s tím, že něco, co je v běžném životě neživé, je **personifikováno** (personifikace = zosobnění). Např. ve větě *Slunce se na mě smálo* nebo v souvětí *Připadalo mi, že mě slunce hladí po tváři* je personifikováno slunce.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) V textu je popisován konec první dětské lásky.
- B) V textu je zmíněna socha nejmenovaného světce.
- C) V textu je zmíněna kytice, kterou Hynek věnoval Jarmile.
- D) V textu je popisován smutek muže, který zhasíná lampy u Lorety.

1 bod

3 Které z následujících tvrzení o první části TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.)

- A) V této části textu je personifikována plíseň.
- B) V této části textu jsou personifikovány střechy.
- C) V této části textu je personifikována rozhledna.
- D) V této části textu jsou personifikovány schůdky.

1 bod

4 **Tvrzení č. 1:** Slovní spojení *bílé stroje* v TEXTU 1 použil Hynek.

Tvrzení č. 2: Slovní spojení *bílé stroje* v TEXTU 1 nejspíše označuje letadla.

Odpovídá alespoň některé z výše uvedených tvrzení TEXTU 1?

(Posuzované slovní spojení je v TEXTU 1 vyznačeno tučně.)

- A) ne, žádné z těchto tvrzení
- B) ano, každé z těchto tvrzení
- C) ano, avšak pouze tvrzení č. 1
- D) ano, avšak pouze tvrzení č. 2

1 bod

5 **Které z následujících tvrzení o slovesném tvaru podtrženém v TEXTU 1 je pravdivé?**

- A) Tvar *ztráceje* v textu vyjadřuje děj následující po jiném ději – dotyčný prchal a chvíli poté začal ztrácet rovnováhu.
- B) Tvar *ztráceje* v textu vyjadřuje děj následující po jiném ději – dotyčný zhasil světla a chvíli poté začal ztrácet rovnováhu.
- C) Tvar *ztráceje* v textu vyjadřuje děj současně probíhající s jiným dějem – dotyčný prchal a zároveň občas ztrácel rovnováhu.
- D) Tvar *ztráceje* v textu vyjadřuje děj současně probíhající s jiným dějem – dotyčný zhasil světla a zároveň občas ztrácel rovnováhu.

max. 3 body

6 **Přiřadte k jednotlivým větám (6.1–6.3) odpovídající tvrzení (A–E).**

(Větné členy mohou být ve větách uvedeny v libovolném pořadí. Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 6.1 Někdo sestře poslal milostný dopis. _____
- 6.2 Učebnice angličtiny dostanou žáci později. _____
- 6.3 Příchozí ochotně podepsali prezenční listiny. _____

- A) Věta obsahuje podmět, přísudek, přívlastek shodný a dva předměty.
- B) Věta obsahuje podmět, přísudek, přívlastek neshodný a dva předměty.
- C) Věta obsahuje podmět, přísudek, dva přívlastky shodné a příslovečné určení.
- D) Věta obsahuje podmět, přísudek, přívlastek shodný, předmět a příslovečné určení.
- E) Věta obsahuje podmět, přísudek, přívlastek neshodný, předmět a příslovečné určení.

max. 2 body

7 **Ke každé z následujících podúloh (7.1 a 7.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem.**

- 7.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného jednoslabičné, je příbuzné se slovem ŘÍKAT, skloňuje se podle vzoru KOST a neobsahuje předponu.
- 7.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem ROVNAT, skloňuje se podle vzoru STAVENÍ a obsahuje předponu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8–12

(1) Sidra a Tak kráčely muzeem rovnou ke kurátorčině pracovně. Když však došly na místo, čekalo je **nemilé** překvapení. Na obrazovce nad kanceláří blikala zpráva: *Šla jsem již domů. Vaše požadavky budou vyřízeny ve vedlejší kanceláři.* „Zatraceně!“ rozmrzele konstatovala Tak a **nesměle** zaklepala na sousední dveře. Vzápětí ovšem ztuhla. Ve dveřích stál totiž Aeluon.

(2) „Jsem kurátor Joje. Jak vám můžu pomoci?“ zeptal se jich a tváře se mu přitom zbarvily zvědavou hnědou.

Následně Tak udělala něco, co je pro rasu Aeluonů neobvyklé – odpověděla slovy místo barvami: „Omlouvám se, ale nedávno jsem mluvila s kurátorkou Thixis o svém výzkumu. Potřebuju povolení prozkoumat určité exponáty.“ Normálně by fakt, že příslušník Aeluonů promluví před někým z jiné rasy nahlas, byl považován za vstřícné gesto vůči cizinci, v tomto případě vůči Sidře. Ovšem to, že Tak zcela vynechala vizuální odpověď, vypadalo podivně, *****. Sidra ale věděla, že lhaní barvami je pro Aeluony opravdu **náročné**.

„**Jistě**, Thixis mě o tom informovala,“ přikývl kurátor, „předpokládám, že obě jste součástí výzkumného týmu. Nebylo vás ale původně víc?“

„Ostatním není dobře,“ zalhala Sidra a její dráhy přitom vděčně pomyslely na profesora Dega, s jehož pomocí zvládla vymazat svůj protokol upřímnosti. Vyděšená Tak se zatím soustředila na ovládání svých chromatoforů: nesměl ji prozradit ani náznak nervózní červeně.

Joje se zadíval na Tak a poněkud netaktně podotkl: „Ani vy nevypadáte zcela zdravě.“

„Kolegyni otekl po koktejlu jazyk,“ zachraňovala situaci Sidra a umělé srdce jí bilo jako o závod, „musela si vzít léky a od té doby je trochu mimo.“

„No dobrá, nebudu vás už zdržovat,“ zakončil rozhovor kurátor, „dokumenty máte v pořádku, takže příslušné exponáty můžete prozkoumat.“ A zavřel dveře kanceláře.

„Sakra! Myslíš, že zjistil, že nejsme výzkumnice, ale chystáme se krást?“ zašeptala Tak.

Vysvětlivky: *kurátor* – správce sbírek, např. v muzeu; *chromatofor* – buňka obsahující barvivo

(B. Chambersová, *Dvě místa na slunci*, upraveno)

max. 2 body

8 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
8.1 Thixis zanechala na dveřích Jojeho kanceláře vzkaz adresovaný Sidře a Tak.	☐	☐
8.2 Joje si všiml, že následkem požití léků se zdravotní stav Tak v průběhu setkání zhoršil.	☐	☐
8.3 Joje v závěru setkání odhalil, že mu Sidra a Tak lžou, a nabyl proto přesvědčení, že jsou zlodějky.	☐	☐
8.4 Sidra nesla s nelibostí, že kvůli vymazanému protokolu upřímnosti musí na Jojeho otázky odpovídat nepravdivě.	☐	☐

max. 2 body

9 Vypište z první části výchozího textu dvě zájmena.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného zájmena, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

1 bod

10 Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (*****) ve výchozím textu, aby dané souvětí bylo gramaticky správné a zároveň se v něm uplatnil stupňovací poměr?

- A) ne-li až nezdvořile
- B) tudíž až nezdvořilé
- C) ne-li dost nezdvořilé
- D) tudíž dost nezdvořile

1 bod

11 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež nelze v kontextu výchozího textu považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) nemilé – milé
- B) nesměle – směle
- C) náročné – nenáročné
- D) jistě – nejistě

1 bod

12 **Tvrzení:** V druhé části výchozího textu prostřednictvím přímé řeči hovoří ●●●●.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (●●●●) ve výše uvedeném tvrzení, aby toto tvrzení bylo pravdivé?

- A) celkem tři příslušníci stejné rasy
- B) celkem čtyři příslušníci stejné rasy
- C) celkem tři postavy, z nichž dvě jsou příslušníci stejné rasy
- D) celkem čtyři postavy, z nichž tři jsou příslušníci stejné rasy

max. 2 body

13 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
13.1 Jakmile přibyl na stěnu první lištu, prohlásil, že je unavený a musí si trochu oddechnout.	☐	☐
13.2 Po dnešní dlouhé pěší túře rodiče rozhodli, že se zítra na vrchol hory necháme vyvézt lanovkou.	☐	☐
13.3 Milošovy vtípy tentokrát nerozesmály ani jeho přátele, kteří většinou uvítali každý jeho rozpustilý kousek.	☐	☐
13.4 Městští zastupitelé na podnět skupiny místních obyvatel schválili, že budovy v areálu staré zástavby budou modernizovány.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 14

Dítěti ***** být středem pozornosti může nástup do 1. třídy činit problémy. Během času
••••• ve škole se však zpravidla naučí dát prostor i svým vrstevníkům.

max. 2 body

14

14.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *zvyklý*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

14.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *prožitý*, který patří na druhé vynechané místo (•••••) ve výchozím textu.

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky správný.)

3 body

15 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) „Někoho z práce?“ vyzvíдалa má sestra Maeve. Sandy se na chvíli zamyslela: „To asi ne. Kde máš bráchu?“

B) Když otec přivedl Andreu do Holandské vily poprvé, naše hospodyně Sandy přišla k sestře do pokoje a oznámila: „Otec tu má návštěvu a rád by vás s ní seznámil.“

C) „Abych měl soukromí,“ odpověděl jsem, ačkoliv jsem ve svých osmi letech neměl ponětí, co to vlastně soukromí je. Líbilo se mi to slovo – a taky pocit, že když za sebou zatáhnu závěsy, ocitnu se ve vlastním malém světě.

D) Měl jsem vyzkoušeno, že v téhle pozici dohlédnu mezerou mezi sloupky zábradlí až do salonku. Viděl jsem, že před krbem stojí můj otec a hovoří s neznámou ženou. To mi zatím stačilo. Vrátil jsem se proto potichu do pokoje.

E) Host v přízemí byl ale každopádně záhada, která mě lákala. Táta neměl přátele, rozhodně ne takové, kteří by nás navštěvovali v sobotu večer. Vylezl jsem proto ze své skrýše u okna, opatrně jsem vyšel na chodbu a lehl si na koberec nad schody.

F) „U okna,“ prozradila Maeve. Sandy roztáhla závěsy, za nimiž se skrýval široký parapet upravený k sezení, a zeptala se mě: „Proč se tu schováváš?“

(A. Patchettová, Holandská vila, upraveno)

15.1 _____

15.2 _____

15.3 _____

15.4 _____

15.5 _____

15.6 _____

max. 2 body

16 Vypište z každé z následujících vět (16.1 a 16.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

16.1 Záván horského větru byl v tom mimořádně horkém odpoledni opravdu osvěžující.

16.2 Mohli by dnešní lidé vůbec žít bez moderní techniky a dalších vymožeností?

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

Papírového robota vyrobíme ze 6 krabic. Na plochy, které budou přilepené k sobě, použijeme oboustrannou lepicí pásku. Na hlavu robota z krychlové krabice nalepíme ruličku od toaletního papíru představující anténu. Když máme vybrané všechny krabice, stačí je slepit. Nahoru přilepíme hotovou hlavu. Poté na největší kvádrovou krabici, z níž bude tělo robota, přilepíme dvě podlouhlé krabice (nohy) a dvě úzké krabice (ruce).

1 bod

17 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Tento popis pracovního postupu vykazuje nedostatky, například některé kroky na sebe logicky nenavazují.
- B) Jde o líčení (tj. subjektivně zbarvený popis) vykazující nedostatky, například některé kroky na sebe logicky nenavazují.
- C) Tento popis pracovního postupu vykazuje nedostatky: jednotlivé kroky na sebe sice logicky navazují, chybí však přesné rozměry krabic.
- D) Jde o líčení (tj. subjektivně zbarvený popis) vykazující nedostatky: jednotlivé kroky na sebe sice logicky navazují, chybí však přesné rozměry krabic.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Minulý týden se davy lidí vydaly do pražských Holešovic, kde se konal již 27. ročník veletrhu Svět knihy. Tato čtyřdenní událost je nejvýznamějším svátkem literatury v České republice. Celé akci, na niž jako obvykle přijaly pozvání výrazné literární osobnosti, vévodily knižní novinky z Itálie.

V rámci autorských čtení se návštěvníci mohli seznámit s různými spisovateli. Jednou z letošních hvězd byla kanadská autorka napínavých detektivek. Její oddaní fanoušci ji nadšeně vítali. Knižní veletrh, s nímž je zpjatý bohatý doprovodný program, se však nezaměřuje jen na dospělé. Zajímavými aktivitami se organizátoři snaží dosáhnout toho, aby se stále nesnižovaly počty dětských čtenářů. Čtení přece pozitivně ovlivňuje jak představivost, tak širší slovní zásoby.

Letošní veletrh návštěvníkům tradičně nabídl smysluplně strávený čas, další ročník přivítá velké i malé knihomoli na jaře příštího roku.

max. 4 body

18 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Podtržené výrazy jsou zapsány správně.

Ohebná slova zapište bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užitá v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 19–23

TEXT 1

(1) Skotská krajina je poseta tajemnými stavbami s atypickou konstrukcí: jsou postaveny výhradně z plochých neopracovaných kamenů a bez použití malty. Tyto záhadné věže se nazývají brochy. Na některých se čas nepodepsal, z jiných zbyly jen ruiny.

Brochy, které se dochovaly celé, jsou vysoké zhruba 13 metrů a z dálky svým tvarem připomínají dětské bábovičky. Vnitřní průměr těchto brochů se u země pohybuje mezi 10 a 15 metry a směrem vzhůru se zmenšuje. Věže mají dvojité obvodové zdi: v mezeře mezi vnější a vnitřní zdí se zpravidla nacházely schody, jež vedly z nádvoří do vyšších pater.

Je prokázáno, že první brochy byly na území Skotska postaveny v 6. století př. n. l. O tom, kdo a za jakým účelem je postavil, však vědci vedou dlouhá léta diskuse. *****, zatím totiž nebyly všechny rozvaliny z dané oblasti prozkoumány.

(2) Pohled na mapu odhalí, že brochy často stojí na strategických místech, navíc bývají chráněny přírodními překážkami, např. strmými útesy. Mohly tedy plnit funkci obranných pevností. Tato hypotéza má ale háček – věže rozhodně nebyly nedobytné. Nepřítel by snadno kamennou stěnu zdolal, absence oken či ochozů na střeše totiž neumožňovala aktivní obranu.

(3) Vzhledem k uspořádání interiéru se tedy nabízí možnost, že brochy sloužily jako běžná obydlí (patrně pro vysoce postavené jedince), což by potvrzovaly i nalezené fragmenty keramiky. V jedné věži mohlo žít odhadem až dvacet lidí včetně služebnictva. Na nádvoří v přízemí byl zřejmě ustájen **dobytek**, v patrech se nacházely obytné prostory a skladiště potravin. Protože brochy neměly okna, jediným zdrojem světla byl oheň.

Brochy se z neznámých důvodů přestaly stavět kolem roku 100 n. l., obydlené však zůstaly ještě v následujících staletích. Ačkoli se zatím nepodařilo objasnit všechny záhady kamenných věží, jedno je jisté – jde o výjimečný architektonický počín.

(www.stoplusjednicka.cz; www.dotyk.cz, upraveno)

TEXT 2

Ve větě typu A lze zcela jednoznačně určit podmět, např. *Hádku vyvolal stres.*

Ve větě typu B nelze zcela jednoznačně určit podmět, např. *Spor vyvolal stres* (Vznikl spor kvůli stresu, nebo vznikl stres kvůli sporu?).

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
19.1 První broch byl na území Skotska postaven před více než 2 500 lety.	☐	☐
19.2 Vnitřní průměr dochovaného brochů je v nejvyšším místě této stavby menší než 15 metrů.	☐	☐
19.3 Všech dvacet členů komunity, která obývala broch, v tehdejší společnosti zastávalo vysoké funkce.	☐	☐
19.4 V mezeře mezi vnější a vnitřní obvodovou zdí brochů byly obvykle schody, po nichž bylo možné se dostat z nádvoří do vyšších pater.	☐	☐

1 bod

20 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) v TEXTU 1?

- A) Známý dosud není ani přesný počet postavených věží
- B) Známá doposud není ani poloha žádná z postavených věží
- C) Známá doposud není ani přibližná podoba staveb zvaných broch
- D) Známý dosud není ani způsob opracovávání kamenů při stavbě brochů

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o dvou větách podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) Obě tyto věty jsou typu A.
- B) Obě tyto věty jsou typu B.
- C) Věta z druhé části textu je typu A, věta ze třetí části textu je typu B.
- D) Věta z druhé části textu je typu B, věta ze třetí části textu je typu A.

1 bod

22 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) V textu je zmíněna hypotéza, že brochy bylo možné dobýt, její pravdivost je však následně zpochybněna.
- B) V textu je zmíněna hypotéza, že brochy mohly sloužit jako obranné pevnosti, její pravdivost je však následně zpochybněna.
- C) V textu je zmíněna hypotéza, že brochy nebylo možné dobýt, a její pravdivost je doložena konkrétními příklady, např. absencí oken.
- D) V textu je zmíněna hypotéza, že brochy mohly sloužit jako obranné pevnosti, a její pravdivost je doložena konkrétními příklady, např. absencí oken.

1 bod

23 Které z následujících tvrzení o slově *dobytek* tučně vyznačeném v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Toto slovo je vždy citově zabarvené, tedy jak v TEXTU 1, tak ve větě *Ten mladý právník je ale dobytek*.
- B) Toto slovo není nikdy citově zabarvené, tedy ani v TEXTU 1, ani ve větě *Ten mladý právník je ale dobytek*.
- C) Toto slovo není v TEXTU 1 citově zabarvené, ale ve větě *Ten mladý právník je ale dobytek* citově zabarvené je.
- D) Toto slovo je citově zabarvené v TEXTU 1, ale ve větě *Ten mladý právník je ale dobytek* citově zabarvené není.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

Jízda do práce a zpět Víťovi každý den zabrala dvě hodiny. Našel si proto nové místo ve firmě KZO, sídlící jen 15 minut od jeho domu. Záhy se však tato firma přestěhovala do jiného města. Když se Víťa sešel se sousedkou Terezou, postěžoval si jí: „Tomu se říká dostat se z bláta do louže. Teď každý den zase trávím dojížděním dvě hodiny!“

1 bod

24 Které z následujících tvrzení vystihuje situaci popsanou ve výchozím textu?

- A) Víťa popletl ustálené slovní spojení *dostat se z bláta pod okap*, jímž chtěl vyjádřit nespokojenost se svou situací.
- B) Víťa pomocí ustáleného slovního spojení vyjádřil nespokojenost s tím, že se jeho situace navzdory očekávání nezlepšila.
- C) Víťa popletl ustálené slovní spojení *dostat se z bláta pod okap*, jímž chtěl vyjádřit nespokojenost s neseriózním jednáním firmy KZO.
- D) Víťa pomocí ustáleného slovního spojení vyjádřil nespokojenost s tím, že firma KZO za své neseriózní jednání odmítá nést odpovědnost.

9

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–28

(1) Ještě v polovině 19. století bylo hlavní úklidovou pomůckou koště. Na sklonku století se sice objevily první úklidové stroje poháněné motorem, příliš účinné však nebyly. Nečistoty totiž nenasávaly, ale jen odfoukávaly.

Za vynálezce vysavače je považován Hubert Booth. Výsledkem jeho experimentů bylo koňmi tažené zařízení o velikosti drožky, které sestrojil a roku 1901 si nechal patentovat. Boothův vysávací kočár zastavil před domem, pracovník firmy nastartoval spalovací motor zabudovaný ve stroji a poté pomocí dlouhé hadice vysál prach z domácnosti. I přes rámus při vysávání, na nějž si mnozí Londýňané stěžovali, byl o Boothovy úklidové služby zájem. Demonstrace jeho vysavače dokonce proběhla i před královskou rodinou.

(2) Dalším průkopníkem v dějinách moderního vysávání byl školník James Spangler. Coby astmatik se při úklidu neustále potýkal s problémy zapříčiněnými zviřeným prachem. Roku 1907 konečně objevil řešení: vynalezl první přenosný vysavač. Patent na tento převratný vynález o rok později prodal Williamu Hooverovi, zakladateli americké firmy vyrábějící domácí spotřebiče.

Za pár let pronikly přenosné vysavače i do Evropy, a to když se na trhu objevil na svou dobu obdivuhodně lehký model LUX 1, který vyrobila společnost Electrolux. Pro vysavač se rázem **vžil** název lux a od té doby se už nevysává, ale luxuje.

(www.idnes.cz; epochaplus.cz, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Model LUX 1, výrobek společnosti Electrolux, byl uveden na trh v minulém století.	☐	☐
25.2 Během procesu vysávání Boothovo zařízení fungovalo výhradně na koňský pohon.	☐	☐
25.3 Patent na Spanglerův přenosný vysavač koupil v roce 1908 zakladatel jedné americké firmy.	☐	☐
25.4 Velká hlučnost Boothova vysávacího zařízení vyvolala demonstraci nespokojených občanů Londýna.	☐	☐

max. 3 body

26 Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užitá v 6. pádě.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o slovese tučně vyznačeném ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Sloveso **vžil se** má v textu význam *soužitím se přizpůsobil*, a pokud ho nahradíme slovesem *ujal se*, význam textu zůstane zachován.
- B) Sloveso **vžil se** má v textu význam *stal se obvyklým*, a pokud ho nahradíme slovesem *ujal se*, význam textu zůstane zachován.
- C) Sloveso **vžil se** má v textu význam *soužitím se přizpůsobil*, a pokud ho nahradíme slovesem *vcítil se*, význam textu zůstane zachován.
- D) Sloveso **vžil se** má v textu význam *stal se obvyklým*, a pokud ho nahradíme slovesem *vcítil se*, význam textu zůstane zachován.

1 bod

28 Které z následujících tvrzení o zájmenu podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *drožky*.
- B) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *zařízení*.
- C) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *drožky*.
- D) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *zařízení*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 29

Kryštof nakonec musel prodat, navíc dost pod cennou, zlatou medaili z mistrovství světa.

1 bod

29 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- A) Výchozí text je zapsán pravopisně správně.
- B) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *nakonec* má být *na konec*.
- C) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *cennou* má být *cenou*.
- D) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *medaili* má být *medaily*.

max. 4 body

30 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (30.1–30.4) odpovídající souvětí (A–F).

(Spisovnost/nespisovnost posuzujte z hlediska současné češtiny. Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 30.1 Oba podtržené tvary jsou v daném souvětí nespisovné, první podtržený tvar však může být v jiném kontextu spisovný. _____
 - 30.2 Oba podtržené tvary jsou v daném souvětí nespisovné, druhý podtržený tvar však může být v jiném kontextu spisovný. _____
 - 30.3 První podtržený tvar je spisovný, druhý podtržený tvar je v daném souvětí nespisovný, avšak v jiném kontextu může být spisovný. _____
 - 30.4 Druhý podtržený tvar je spisovný, první podtržený tvar je v daném souvětí nespisovný, avšak v jiném kontextu může být spisovný. _____
- A) Musíte ty auta přeparkovat, právě totiž začli čistit ulici.
 - B) S chutí bych ti vypla počítač, kdybys nemusel dělat referát.
 - C) Pivní tácky pod nohama židle zajistily, že se už tak neviklala.
 - D) Nájemní smlouvu si radši vytisk dvakrát, aby neměl žádný potíže.
 - E) Zeptal se kamaráda ze školy, jaké pravidla platí pro běžecké závody.
 - F) Poděkování patří záchranářům, kteří pomohli oboum zraněným mužům.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.

WYPEŁNIA UCZEŃ

KOD UCZNIKA

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to

O-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.

Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin ósmoklasisty

Język polski

DATA: **23 maja 2023 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **120 minut**

Arkusz zawiera teksty liczące
więcej niż 250 wyrazów.

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy na kolejno ponumerowanych **24 stronach** jest wydrukowanych **19 zadań**.
2. Sprawdź, czy do arkusza jest dołączona karta odpowiedzi.
3. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
4. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod, numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
5. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania. Wykonuj zadania zgodnie z poleceniami.
6. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie używaj korektora.
8. Rozwiązania zadań: **1–3, 6–9, 12, 13** oraz **17**, zaznacz na karcie odpowiedzi zgodnie z informacjami zamieszczonymi na następnej stronie. W każdym zadaniu poprawna jest zawsze **tylko jedna** odpowiedź.
9. Rozwiązania zadań: **4, 5, 10, 11, 14–16, 18** oraz **19**, zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach w arkuszu egzaminacyjnym. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w zadaniu polecono inaczej.
10. Ewentualne poprawki w odpowiedziach zapisz zgodnie z informacjami zamieszczonymi na następnej stronie.
11. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
12. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Powodzenia!

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

Uprawnienia
ucznia do:

nieprzenoszenia odpowiedzi
na kartę odpowiedzi

dostosowania
zasad oceniania.

OPOP-**100**-2305

Zapoznaj się z poniższymi informacjami

1. Jak na karcie odpowiedzi zaznaczyć poprawną odpowiedź oraz pomyłkę w zadaniach zamkniętych?

Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.

Poprawna odpowiedź w zadaniu	Układ możliwych odpowiedzi na karcie odpowiedzi	Sposób zaznaczenia <u>poprawnej</u> odpowiedzi	Sposób zaznaczenia <u>pomyłki</u> i poprawnej odpowiedzi
C	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D	☐ A ☐ B ☒ C ☐ D	☒ A ☐ B ☒ C ☐ D
AD	☐ AC ☐ AD ☐ BC ☐ BD	☐ AC ☒ AD ☐ BC ☐ BD	☐ AC ☒ AD ☐ BC ☒ BD
FP	☐ PP ☐ PF ☐ FP ☐ FF	☐ PP ☐ PF ☒ FP ☐ FF	☐ PP ☒ PF ☒ FP ☐ FF

2. Jak zaznaczyć pomyłkę i zapisać poprawną odpowiedź w zadaniach otwartych?

Jeśli się pomylisz, zapisując odpowiedź w zadaniu otwartym, pomyłkę przekreśl i napisz poprawną odpowiedź

nad niepoprawnym fragmentem

stuszenie
Uważam, że bohater postąpił ~~dobrze~~.

lub obok niego

Uważam, że bohater postąpił ~~dobrze~~ stuszenie

**Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2022/2023
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Klasy VII i VIII

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*

Aleksander Fredro, *Zemsta*

Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*

Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona*, *Śmierć Pułkownika*, *Świtezianka*, *Dziady* część II,
Pan Tadeusz (całość)

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, *Latamiek*

Juliusz Słowacki, *Balladyna*

**Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również
można się odwołać**

Klasy VII i VIII

Jan Kochanowski, treny I, V

Ignacy Krasicki, *Żona modna*

Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*

Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*

Sławomir Mrożek, *Artysta*

Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na kolejnych stronach.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Juliusz Słowacki
BALLADYNA

Akt V, SCENA IV

*Sala królewska w Gnieźnie¹ – tron w głębi – KANCLERZ państwa. WAWEL
dziejopis. – PAŻ. – DWÓR. – SĘDZIOWIE*

KANCLERZ

Wszystko gotowe na przyjęcie pana.
Zasiądźcie teraz ławy po urządzie²,
Przy samym tronie wodzowie i sędzie,
Szafarze zboża, dolewacze dzbana.
Niech wszystkich razem nowy król powita.

wchodzi GONIEC

GONIEC

Świetny urządzie, wieść przynoszę ważną,
Nasz król, pan nowy – kobieta.

KANCLERZ

Kobieta!

WSZYSCY

Królem kobieta!

KANCLERZ

Niech będzie odważną [...].

GONIEC drugi wchodzi

GONIEC

Prześwietny urządzie!

Królowa weszła już do bram stolicy.

KANCLERZ

Każcie, niech wszystkie serca na dzwonicy
Biją dzień cały, tak jak serca ludu.

PIERWSZY Z PANÓW

Wieszczbiarz³ nie może wytłumaczyć cudu,
Co się ukazał dzisiaj narodowi.
Lud niespokojny.
[...]

ściemnia się jak przed burzą

JEDEN Z PANÓW
Co to? ciemność smutna

Na tron upadła i nam na oblicza:
Jak zaćmionego słońca tajemnicza
Zieloność – bladzi staniemy przed panią.

KILKU

Okropna ciemność.

wchodzi STRAŻNIK wieży

STRAŻNIK
Nad blaszaną banią

Królewskich zamków, skąd w niebo wytryska
Igła złożona, okropne chmurzyska
Wkoło się czarnym owinęły wiankiem
I coraz grubsze już wiszą nad gankiem,
Gdzie ustawiona muzyka króleska⁴.
A cała nieba równina niebieska,
Jakby się z jednej urągała chmury.
[...]

OKRZYKI
za sceną

Niech żyje królowa!

*BALLADYNA wchodzi w królewskim ubiorze, w koronie. KOSTRYN w zbroi.
LUD*

KANCLERZ

Pani! niech będzie poświęcona głowa,
Co nam przynosi koronę Popielów⁵.
Witaj i panuj tak mądrze i szczerze,
Ażebyś z Bogiem do najświętszych celów
Lud prowadziła. [...]
Daj łaskę winnym – daj łaknącym chleba,
A wszystkim niechaj rządzi sprawiedliwość.

BALLADYNA
z tronu

Cóż mam uczynić?

KANCLERZ
Praw naszych gorliwość

O dobro ludu stanowi od dawna,
Że król, nim siądzie do pierwszego stołu,
Nim da spoczynek strudzonemu czołu,

Które uciska w dzień korona sławna:
Wprzód na ławie sędowniczej siada,
I rozwiązuje kryminalne sprawy.

BALLADYNA

Niech się tak stanie, jak wasze ustawy
Każą...

Kostryn chwieje się i pada

JEDEN Z PANÓW
Co to jest? wódz blednie i pada?

BALLADYNA
przystępując do leżącego Kostryna

Co to się znaczy... słabo ci?

KOSTRYN
Umieram.

BALLADYNA

Panie mój! drogi!

KOSTRYN
Precz! jędo trująca!

Zrzućcie ją z tronu – ja pierwszy otwieram
Grobowiec ciemny dla ludzi tysiąca,
Co będą żyli pod nią...
[...]

BALLADYNA
do siebie

Już przeszłość zamknięta
W grobach... Ja sama panią tajemnicy.
głośno

Każcie wojennym brańcom⁶ rozkuć pęta,
Zastawić stoły na rynkach stolicy
I dawać co dnia dla żebraków strawę.

KANCLERZ

Wdzięczność i sława tobie.

BALLADYNA
Ja o sławę

Nie dbam, a wyższa teraz nad sąd ludu,
Będę, czym dawno byłabym, zrodzona

Strona 6 z 24

OPOP-100-2305

Pod inną gwiazdą. Życie pełne trudu
 Na dwie połowy przecięła korona.
 [...] Wyście mnie nie znali
 Taką, jak byłam – niech więc lud nie śledzi
 Przeszłości mojej. Wiecie, com wyznała,
 A resztę wyznam księdzu na spowiedzi. [...]
 Teraz, kanclerzu, wywołaj przede mnie
 Zbrodniów⁷ – na pierwszym siedzę trybunale.
 Jeśli fałsz wydam, niechaj będzie ze mnie
 Gniazdo robaków! Niech się ogniem spalę!
 Ani mię ujmie dobroć, ani trwoga,
 Ani odwiodą ludzie, ani czarty.
 Przysięgam sobie samej, w oczach Boga,
 Być sprawiedliwą.

KANCLERZ
 Woźni!

WOŻNI
 Sąd otwarty.

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, Wrocław 1986.

¹ Gnezno – Gniezno.

² Po urzędzie – tu: zgodnie z zajmowanym stanowiskiem.

³ Wieszczbiarz – (daw.) człowiek przepowiadający przyszłość.

⁴ Króleska – królewska.

⁵ Korona Popielów – korona należąca do Popiela, legendarnego władcy Polski.

⁶ Brańcom – jeńcom wojennym.

⁷ Zbrodniów – tu: zbrodniarzy.

[509 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Balladyny* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Informacja o tym, że królem została kobieta, wzbudziła emocje wśród zebranych.	P	F
Wydarzeniu na zamku towarzyszą niepokojące zjawiska w przyrodzie.	P	F

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIE ZADANIA 1. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Balladyny* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących głównej bohaterki. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Balladyna ujawnia zgromadzonym fakty ze swojej przeszłości.	P	F
Balladyna zamierza rządzić zgodnie z obowiązującym prawem.	P	F

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie tak, aby było zgodne z treścią przytoczonego fragmentu *Balladyny*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W sali królewskiej w Gnieźnie

- A. kanclerz namawia królową do wydawania surowych wyroków.
- B. Balladyna zakazuje strażnikom rozdawania jedzenia ubogim.
- C. Kostrzyn przestrzega zebranych przed okrutnymi rządami Balladyny.
- D. zgromadzeni poddani proszą królową o stracenie jeńców wojennych.

Zadanie 4. (0–2)

Odwołując się do przytoczonego fragmentu i całego utworu Juliusza Słowackiego, ułóż podane niżej wydarzenia związane z losami Balladyny zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery B, C, D, E w kratki we właściwej kolejności, rozpoczynając od wydarzenia najwcześniejszego.

- A. Otrucie współnika i objęcie tronu.
- B. Udział w konkursie i pozbycie się siostry.
- C. Ślub z Kirkorem i przeprowadzka do zamku.
- D. Zabicie Grabca i przywłaszczenie korony Lecha.
- E. Pożegnanie męża i rozpoczęcie znajomości z Kostrynem.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA ZADAŃ 2. I 3. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, do jakiej tajemnicy nawiązuje Balladyna w słowach: *Już przeszłość zamknięta / W grobach... Ja sama panią tajemnicy*. W odpowiedzi odwołaj się do znajomości całego utworu Juliusza Słowackiego.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

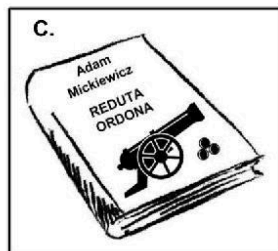
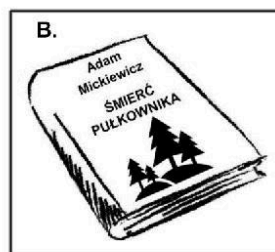
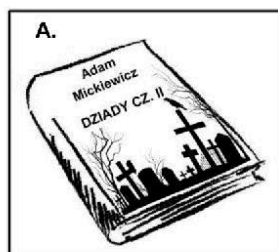
Odwołując się do znajomości całego utworu *Balladyna*, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cechą charakterystyczną świata przedstawionego w utworze *Balladyna* jest

- A. czas akcji nieprzekraczający jednej doby.
- B. łączenie elementów realistycznych i fantastycznych.
- C. brak związku przyczynowo-skutkowego między wydarzeniami.
- D. umiejscowienie rozgrywających się wydarzeń w jednym miejscu.

Zadanie 7. (0–1)

Który z podanych utworów Adama Mickiewicza należy do tego samego rodzaju literackiego co *Balladyna*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA ZADAŃ 6. I 7. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 8. (0–1)

Na lekcji języka polskiego uczniowie mieli za zadanie przygotować karty do gry z najważniejszymi informacjami dotyczącymi Balladyny. Autor jednej z kart nie zadbał jednak o poprawność interpunkcyjną. Wybierz zdanie, w którym interpunkcja jest niepoprawna.

BALLADYNA

Siła: 5
Moc: 4

Los: 3
Złoto
Życie: 4

A. Córka Wdowy była prózną i leniwą dziewczyną, która niechętnie pomagała w domu.

B. Siostra Aliny działała impulsywnie i nie zastanawiała się nad konsekwencjami swoich czynów.

C. Tytułowa bohaterka była bardzo ambitna, dlatego dążyła do realizacji celu za wszelką cenę.

D. Żona Kirkora zapewniała męża o swoim uczuciu ale tak naprawdę wcale go nie kochała.

www.magaiamiecz.eu
www.encyklopediateatru.pl

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj definicję wyrazu *cel* ze słownika języka polskiego.

1. «to, do czego się dąży»
2. «miejsce, do którego się zmierza»
3. «przedmiot lub osoba, których dotyczą zamierzone działania»

Na podstawie: www.sjp.pwn.pl.

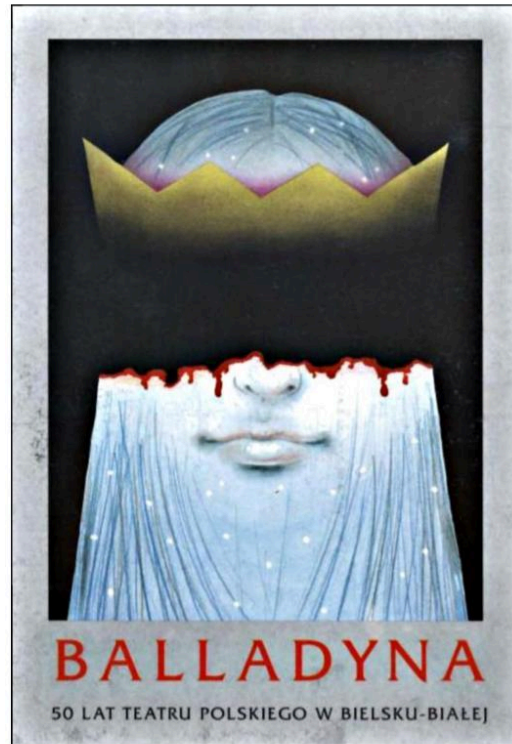
W którym z podanych zdań użyto wyrazu *cel* w znaczeniu 3.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Długo spierali się o to, jak szybko dotrzeć do celu.
- B. Artykuł we wczorajszej prasie stał się celem ich żartów.
- C. Naszym celem jest sukces, o którym długo będzie się mówiło.
- D. Celem ich podróży było zabytkowe miasteczko na południu kraju.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA ZADAŃ 8. I 9. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 10. (0-2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat do spektaklu teatralnego *Balladyna*.

www.e-teatr.pl

Autor plakatu za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację utworu Juliusza Słowackiego. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście *Balladyny*.

Element graficzny 1.:

Wyjaśnienie:

.....
.....
.....
.....

Element graficzny 2.:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Jolanta Maria Berent
ODBLOKUJ SWÓJ TALENT

Uważasz, że masz jakiś talent? Wykorzystujesz go? Pozwalasz, żeby cię napędzał? Tak naprawdę na jednym talencie się nie kończy. Zdaniem autorów testu Gallupa¹ masz ich znacznie więcej! Może rzeczywiście nie potrafisz rysować, nie grasz na żadnym instrumencie, śpiewając, nie zawsze trafiasz w nutę, a w kuchni sprawdzasz się najlepiej przy robieniu herbaty, ale na pewno masz inne zalety, które za talent można uznać.

Ponieważ słowo „talent” łączone jest zwykle ze zdolnościami artystycznymi lub z jakąś praktyczną umiejętnością, często uznajemy, że jesteśmy raczej umiarkowanie utalentowani. Owszem, coś potrafimy, coś nam „wychodzi”, coś lubimy... Ale talent? To dar, który spływa na wybranych! A gdyby przyjąć, że każdy został nim obdarzony?

Talentów jest sporo. Dokładnie 34. Przynajmniej tak twierdzą badacze Instytutu Gallupa, którzy przez dziesięciolecia przeświecali ludzkie cechy, by wyłowić te najcenniejsze. Czy wpadłbyś na to, że talentem jest bliskość? Albo rozważa, odpowiedzialność? Dla badaczy talent to „powtarzający się wzorzec zachowania, myślenia i odczuwania, który może znaleźć praktyczne zastosowanie”. Innymi słowy: sposób, w jaki stawiasz czoło określonym sytuacjom, prawdziwy motor twoich działań. Coś, co łatwo przychodzi, po co chętnie sięgasz i co przynosi ponadprzeciętne rezultaty. Może twój dar to „rywalizacja” (chętnie mierzysz się z innymi), „bezsstronność” (z łatwością rozwiązujesz konflikty), a może „optymizm” (twoja szklanka jest zawsze w połowie pełna).

Jak przejawiają się Gallupowskie talenty na co dzień? Weźmy na przykład „elastyczność”. Człowiek z wysokim poziomem tej cechy postrzega przyszłość nieco inaczej niż pozostali. Ona jest po prostu bliżej. Kiedy słyszy: „chodź na zebranie, robimy plany na trzy lata”, ma ochotę uciekać. On zajmuje się tym, co ma przed nosem. Nie znosi harmonogramów, uporządkowanych schematów działania, ścisłych procedur. Reaguje na to, co wydarza się teraz. Z kolei ktoś z talentem „uczenie się” czerpie wielką przyjemność ze zdobywania wiedzy. Dla niego proces nauki nie ma końca. Wciąż eksperymentuje, sprawdza, zgłębia.

Nie da się jednak ukryć, że każdy talent może też mieć ciemną stronę. Weźmy „naprawianie”. Jeśli masz ten talent, prawdopodobnie jesteś postrzegany jako osoba, która potrafi rozwiązać każdy problem. Tacy ludzie ulepszają, odnawiają, wskrzeszają. Mają

rentgen w oczach – widzą, co nie działa, i wiedzą, jak to zmienić. Wszystko świetnie, póki nie zaczną naprawiać innych...

Odkrycie własnych talentów bywa energetyzującym doświadczeniem. Ważne, by zrozumieć ich istotę. Odkryć, które są zaniedbane i niedocenione, i znaleźć sposób na ich odblokowanie. Badacze zauważają, że talenty nie są dane nam raz na całe życie. Można je rozwijać i świadomie kształtować. Ważne więc, by skupiać się na swoich mocnych stronach, ale też – by włączać do codziennego życia nowe sposoby działania i reagowania. Stanie się ono wtedy ciekawsze, bogatsze. Talent bez naszego wsparcia może przecież zamieść. Ale to już wiemy od dawna – z pewnej przypowieści².

Na podstawie: Jolanta Maria Berent, *Odkorkuj swój talent. Według Instytutu Gallupa jest ich aż 34*,
www.focus.pl.

¹ Test Gallupa – test, który umożliwia ocenę natężenia cech zwanych talentami.

² Z pewnej przypowieści – nawiązanie do biblijnej przypowieści o talentach; zgodnie z jej przesłaniem każdy człowiek otrzymuje jakiś dar albo jakąś umiejętność, które powinien pomnożyć, czyli rozwinąć.

[470 wyrazów]

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało spójne streszczenie tekstu *Odblokuj swój talent*.

Jolanta Maria Berent w przytoczonym tekście podejmuje temat

.....

Autorka zwraca uwagę na

.....

Zauważa ponadto

.....

i przekonuje, że

.....

Zadanie 12. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń, odwołując się do tekstu Jolanty Marii Berent. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że posiadane talenty inspirują ludzi do działania.	P	F
Z tekstu wynika, że tylko nieliczne osoby są obdarzone talentami.	P	F

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIE ZADANIA 12. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 13. (0-1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które można znaleźć odpowiedź w 5. akapicie tekstu Jolanty Marii Berent. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Jak badacze definiują talent?
- B. W jaki sposób można odkryć swoje talenty?
- C. Czy posiadane talenty mogą mieć jakieś minusy?
- D. Jak pielęgnowanie talentów wpływa na nasze życie?

Zadanie 14. (0-2)

Czy treść poniższego rysunku jest zgodna z wymową tekstu *Odblokuj swój talent?*

W uzasadnieniu sformułuj argument odnoszący się zarówno do tekstu Jolanty Marii Berent, jak i do rysunku.

Na podstawie: www.demotywatory.pl

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIE ZADANIA 13. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Wybierz jedną z tych trzech zakładek. Podaj bohatera lektury obowiązkowej, który wykazał się cechą wskazaną na wybranej przez Ciebie zakładce, oraz tytuł tej lektury.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury potwierdzającą Twoje stanowisko.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Nazwa cechy:

Bohater:

Tytuł lektury obowiązkowej:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *W kuchni sprawdzasz się najlepiej przy robieniu herbaty* podkreślony wyraz to przysłówek w stopniu

A	B
---	---

. Zgodnie z zasadami poprawności ortograficznej partykułę *nie* z wyrazem *najlepiej* należy zapisać

C	D
---	---

.

A. wyższym
B. najwyższym

C. łącznie
D. rozdzielnie

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIE ZADANIA 17. NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 18. (0-3)

Zredaguj zaproszenie na premierę filmu zatytułowanego *Łowcy talentów*. Zachęć do udziału w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Zaproszenie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że to, jakimi jesteśmy ludźmi, zależy od nas samych? Napisz **rozprawkę**, w której przedstawisz swoje stanowisko. W uzasadnieniu odwołaj się do lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Napisz **opowiadanie** o Twoim spotkaniu z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej. Wasza wspólna przygoda przekona Cię, że swój cel osiąga ten, kto wytrwale do niego dąży. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.

WYPRACOWANIE

na temat nr

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Meno:

Priezvisko:

T9
2023

TESTOVÁ
FORMA

A

Test zo slovenského jazyka a literatúry

Testovanie 9 2023

KÓD
TESTU

2111

Milé žiačky, milí žiaci,

máte pred sebou test zo slovenského jazyka a literatúry.

Test obsahuje 3 ukážky a 30 testových úloh:

- 20 úloh s výberom jednej správnej odpovede zo štyroch možností A, B, C, D,
- 10 úloh s tvorbou krátkej odpovede.

Svoje odpovede zapisujte priamo do testu. Do odpovedového hárka zapisujte odpovede až vtedy, keď ste presvedčení, že ich už nebudete meniť.

Píšte čitateľne, rozlišujte malé a veľké písmená a abecedy. Odpovedajte vždy presne na zadanie úlohy. Ak je v zadaní úlohy inštrukcia „vypíš“, tak odpoveď musí byť pravopisne aj gramaticky správne zapísaná.

Hodnotenú budú len odpovede správne zapísané v odpovedovom hárku. Každá správna odpoveď bude hodnotená 1 bodom.

Pracujte sústredene a každú úlohu si pozorne prečítajte.

Na vypracovanie testu máte 70 minút.

Prajeme vám veľa úspechov.

Ukážka 1

Aké sú zdroje a vplyvy odpadu v moriach?

Narastajúce množstvo odpadu končí vo svetových oceánoch a poškodzuje zdravie ekosystémov, spôsobuje úhyn zvierat a ohrozuje ľudské zdravie. Riešenie spočíva v predchádzaní vzniku odpadu a lepšom odpadovom hospodárstve na pevnine.

Odpad sa do morí dostáva z riek, kanalizáciou alebo vetrom. Odpad z lodí a člnov sa takisto hromadí v oceánoch.

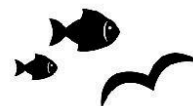
Morské prúdy zhromažďujú a vytvárajú rozsiahle zhluky odpadu a malých plastových častíc. Odpad sa hromadí aj na morskom dne a plážach.

Približne 10 % odpadu v oceánoch tvorí odhodnený rybársky výstroj, ktorý často usmrčuje morské zvieratá a morské vtáky.

Mnohé plasty sa rozpadávajú na menšie časti, ktoré sa následne môžu dostať do potravinového reťazca.

Z nahlásených prípadov vyplýva, že približne 36 % svetovej populácie morských vtákov a mnohých druhov rýb prehltlo odpad.

Morské zvieratá a morské vtáky si odpad mýlia s potravou v dôsledku jeho veľkosti a prevládajúceho výskytu.

Žalúdok naplnený nestráviteľnými plastmi môže zvierat'u zabrániť v prijímaní potravy, čo následne spôsobí, že zviera umiera od hladu. Chemikálie v plastoch môžu mať účinky ako jed a v závislosti od dávky môžu zviera natrvalo oslabiť alebo zahubiť.

Aj väčšie kúsky plastov predstavujú hrozbu pre morský život. Mnohé druhy vrátane tuleňov, delfínov a morských korytnačiek sa môžu do odpadu z plastov, rybárskych sietí a povrazov stratených v mori zamotať. Zamotané živočíchy väčšinou neprežijú, keďže sa nemôžu dostať na vodnú hladinu, aby sa nadýchli, uniknúť predátorom alebo prijímať potravu.

Na ukážku 1 sa vzťahujú úlohy 01 – 07

01. Ktoré tvrdenie je podľa ukážky pravdivé?

- A** Ľudia sú priamo zodpovední len za 10 % odpadu vo svetových oceánoch.
- B** Viac ako polovica morských vtákov určite prehltla plastový odpad.
- C** Všetok odpad sa pôsobením morských prúdov hromadí na morskom dne.
- D** Niektoré časti plastového odpadu prenikajú do potravinového reťazca.

02. Ktoré tvrdenie o odpadoch je podľa ukážky pravdivé?

- A** Celkové znečistenie oceánov spôsobuje odpad z pobrežia a pláží.
- B** Výskyt rôzneho odpadu v oceánoch súvisí aj s množstvom rybárskych lodí.
- C** Prehltnutie plastového odpadu závisí len od veľkosti živočícha.
- D** Konzumácia plastového odpadu je zaznamenaná pri všetkých druhoch rýb.

03. Ktoré tvrdenie o vplyve odpadu v moriach a oceánoch na živočíšnu ríšu z ukážky nevyplýva?

- A** Blokuje voľný let morských vtákov.
- B** Komplikuje obranu zvierat pred útočníkmi.
- C** Oslabuje organizmus zvierat morskej ríše.
- D** Bráni živočíchom nadýchnuť sa nad hladinou.

04. Cieľom ukážky je

- A** vyzvať ľudí k väčšej aktivite pri záchrane morských korytnačiek.
- B** informovať o neutešenej situácii s množstvom odpadu.
- C** nabádať ľudí k potrebe separovania výlučne plastového odpadu.
- D** varovať pred možným zánikom života morských vtákov.

05. V ktorej možnosti sú v slovných spojeniach len prídavné mená, ktoré sa nepravidelne stupňujú?

- A** malých častíc, ľudské zdravie
- B** rozsiahle zhluky, svetových oceánov
- C** lepšom hospodárstve, menšie časti
- D** ľudské zdravie, lepšom hospodárstve

06. V nasledujúcej vete vyhľadaj zvrtné sloveso a napíš ho pravopisne správne v tvare 3. osoby množného čísla v podmieňovacom spôsobe prítomného času.

Morské zvieratá a morské vtáky si odpad mýlia s potravou v dôsledku jeho veľkosti a prevládajúceho výskytu.

07. Podčiarknuté slovné spojenie v nasledujúcej vete napíš pravopisne správne v tvare akuzatívu množného čísla.

Morskí vedci pozorovali akrobatické kúsky troch delfínov.

Ukážka 2

Kde bolo, tam bolo...

- 1891 – Na farme v Dánsku sa narodil Ole Kirk Christiansen, zakladateľ hračkárskej firmy Lego. Vyučil sa za tesára.
- 1916 – Christiansen kúpil drevoobrábaciú dielňu v meste Billund. Živil sa stavaním domov a vyrábaním nábytku.
- 1924 – Dvaja jeho synovia sa hrali v tesárskej dielni a nešťastnou zhodou okolností sa vznietili suché drevené hobliny.

Dôležité míľniky spoločnosti Lego

- 1932 – Christiansen zakladá spoločnosť na výrobu tovaru na každodenné použitie, ako sú napríklad stoličky, stoly, posteľe a rôzne skrine.
- 1934 – V tomto roku vzniká úplne nová firma – Lego. Veľká hospodárska kríza totiž tesárskemu obchodu spôsobila takmer krach a Christiansen kvôli zníženiu nákladov vyrába už len drevené miniatúry svojich výrobkov, teda hračky.
- 1947 – Christiansen kupuje prvý lisovací stroj na plasty v Dánsku. Firma spúšťa výrobu a predaj plastových hračiek.
- 1949 – Lego začína vyrábať vzácny produkt – plastové stavebnice.
- 1955 – Firma ide prvýkrát za hranice domáceho trhu a rozširuje svoje pôsobenie aj do Švédska.
- 1959 – Podnik predáva svoje produkty už aj v Nemecku, Nórsku, vo Švajčiarsku a Veľkej Británii.
- 1960 – Lego zasiahol požiar, ktorý zničil väčšinu drevených hračiek. Podnik sa orientuje už len na plastové výrobky.
- 1966 – Na trh je uvedená úspešná modelová železnica.
- 1968 – V dánskom Billunde bol otvorený prvý Legoland. Nasledujú parky v Anglicku, USA a Nemecku.
- 1997 – Na trh uvádza svoju prvú počítačovú hru – Lego Island.
- 2009 – Lego je piatym najväčším svetovým výrobcom hračiek z hľadiska tržieb.
- 2012 – Záujem o hračky je taký veľký, že spoločnosť Lego nie je schopná pokryť všetok dopyt po svojich produktoch.

Na ukážku 2 sa vzťahujú úlohy 08 – 14

08. Ktoré tvrdenie o firme Lego je podľa ukážky pravdivé?

- A Podľa počtu vyrobených hračiek je firma Lego piata na svete.
- B Firma Lego od svojho založenia dva razy vyhorela.
- C Najväčšiu finančnú stratu spôsobila firme hospodárska kríza.
- D Výrobky sa predávajú mimo Dánska od roku 1955.

09. Ktoré tvrdenie je podľa ukážky pravdivé?

- A Prvé hračky boli napodobeninami skutočného nábytku.
- B Prvé stavebnice firmy Lego boli vyrobené z dreva.
- C Christiansen odovzdal tradíciu stolárstva svojmu synovi.
- D Dôvodom na výrobu hračiek bol zvýšený dopyt.

10. Ktorý z dôvodov na základe ukážky neovplyvnil vznik hračkárskej firmy Lego?

- A hrozba krachu
- B hospodárska kríza
- C požiar dielne
- D šetrenie financií

11. V ktorej možnosti sú uvedené slová, ktorými je možné nahradiť podčiarknuté výrazy v nasledujúcej vete tak, aby bol zachovaný jej význam?

Hračky ich vyniesli medzi top hračkárske firmy na svete a v čase najväčšieho boomu zamestnávali viac ako šesťtisíc ľudí.

- A najúspešnejšie, zisku
- B špičkové, rozmachu
- C najlepšie, výkonu
- D vysoké, výbuchu

12. V ktorej možnosti sú slovné spojenia napísané pravopisne správne?

- A Švédsky kráľ, Spojené štáty americké
- B Dánsky výrobcovia, Christiansenove rodisko
- C švédsky kráľ, Spojené štáty Americké
- D dánski výrobcovia, Christiansenovo rodisko

13. Vypíš z ukážky synonymum slova *bankrot*.

14. Utvor z akostného prídavného mena v nasledujúcej vete príslovku a napíš ju pravopisne správne.

Lego začína vyrábať vzácny produkt – plastové stavebnice.

Ukážka 3

Jules Verne
Dvadsattisíc míľ pod morom

– Ale more, pán Aronnax, – povedal mi, – táto zázračná a nevyčerpatel'ná živiteľka, ma nielen živí, ale aj oblieka. Teraz všetko dostávam od mora a jedného dňa sa všetko moru vráti!

– Máte rád more, kapitán.

– Áno, mám ho rád! More je všetko! Pokrýva sedem desiatín zemegule. Vanie nad ním čisté a zdravé povetrie. Je to nesmierna púšť, kde však človek nikdy nie je sám, lebo cíti, ako všade okolo neho kypí život. More nosí v sebe nadprirodzený a zázračný život. Je v ňom iba pohyb a láska. Je to živé nekonečno, ako povedal jeden z vašich básnikov. A naozaj, pán profesor, príroda sa v ňom prejavuje všetkými tromi ríšami: nerastnou, rastlinnou i živočíšnou. More je ohromná zásobáreň prírody! V mori má zem svoj začiatok a ktovie, či v ňom aj neskončí! Tam je zvrchovaný pokoj. More nepatrí tyranom. Na jeho hladine ešte môžu páchať nepravosti, biť sa, vzájomne sa zožierať, prenášať ta všetky pozemské hrôzy. Ale desať metrov pod hladinou ich moc prestáva, ich vplyv sa stráca, mizne ich sila! Ach, pane, žite v hĺbinách morí! Iba tam je nezávislosť! Tam nepoznám nijakých pánov! Tam som slobodný!

Kapitán Nemo sa zrazu uprostred tohto prekypujúceho nadšenia odmlčal. Dal sa strhnúť za hranice svojej zvyčajnej zdržanlivosti? Povedal priveľa? Niekoľko minút vzrušene chodil hore-dolu. Potom sa upokojil, na tvár sa mu vrátil zvyčajný chladný výraz a obrátiac sa ku mne, povedal:

– A teraz, pán profesor, ak si želáte prezrieť Nautila, som vám k službám.

Na ukážku 3 sa vzťahujú úlohy 15 – 21

15. More podľa ukážky

- A pokrýva tretinu zemského povrchu.
- B nemôžu ľudia nikdy celé ovládnuť.
- C je inšpiráciou všetkým umelcom.
- D nie je kapitánovou veľkou vášňou.

16. Kto je rozprávačom v ukážke?

- A kapitán
- B autor ukážky
- C Nautilus
- D profesor Aronnax

17. V ktorej možnosti dochádza k spodobovaniu?

- A človek nikdy nie je sám
- B zvyčajnej zdržanlivosti
- C som vám k službám
- D moc prestáva

18. V ktorej možnosti je slovo so slabikotvornou spoluhláskou?

- A nevyčerpatel'ná
- B povetrie
- C zvrchovaný
- D pokrýva

19. V ktorej možnosti je rozkazovacia veta z ukážky?

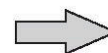
- A Tam som slobodný!
- B Žite v hĺbinách morí!
- C More je ohromná zásobáreň prírody!
- D Tam nepoznám nijakých pánov!

20. Vypíš prísudok z nasledujúcej vety.

More je ohromná zásobáreň prírody.

21. Napíš vzor podstatného mena z nasledujúcej vety.

Je to nesmierna púšť.

Úlohy 22 – 30

22. Ktorým literárnym žánrom je nasledujúca ukážka?

„Najviac času strácame tým, že by sme chceli získať čas.“

John Steinbeck

- A anekdota B príslovie C aforizmus D porekadlo

23. V ktorej možnosti je slovo *jej* rovnakým druhom zámena ako v nasledujúcej vete?

Pripravili sme niekoľko interaktívnych úloh na tému voda a jej ochrana.

- A Vlhová získala zlato v lyžiarskom slalome, jej výkon bol excelentný.
 B Zaujímala sa o dejiny gotickej stavby, tak jej o nich porozprával.
 C Nová teória o organizmoch jej pomohla lepšie chápať vedu.
 D Autor životopisných bestsellerov jej daroval svoj rukopis.

24. Vypíš z ukážky dvojslovný umelecký prostriedok označujúci *dejiny*.

Miroslav Žbirka

Atlantída

Len more cez brány čias

ženie na brehy stĺpy vín.

More cez brány čias

von vynáša stĺpy vín.

25. Napíš slovom alebo číslou, koľko vlastných podstatných mien je v nasledujúcej ukážke.

Dorotkino uznanie bolo zrejmé, nuž iba prikývla a jedla sama. „Porozprávaj mi niečo o sebe a o krajine, odkiaľ si prišla.“ Keď sa najedla, rozprávala Strachopudovi o Kansase, aké je tam všetko sivé i ako ju tornádo odvlieklo do tejto divnej krajiny Oz.

26. V ktorej z nasledujúcich viet sa nenachádza zložené slovo?

- A Mladého dobrodruha lákalo more.
 B Na svoju prvú plavbu sa vraj vydal ako štrnásťročný.
 C Svoj návrh cesty predložil kráľovi.
 D Vzdelával sa tiež aktívnym štúdiom cestopisných diel.

27. V ktorej možnosti sú správne doplnené chýbajúce písmená z nasledujúcej vety?

Počas prípravných zápasov sa t__m spod hradu __horského šľachtica Matúša Čáka predstaví neobv__kle v čiernych a biel__ch dresoch, Dukla totiž oslavuje účasť už v päťdesiat__ch súťažných sezónach.

A ý, U, i, i, i

B í, U, i, y, i

C ý, u, y, i, y

D í, u, y, y, i

28. Napiš názov literárneho žánru nasledujúcej časti ukážky, ktorého typické znaky sú uvedené v bublinách.

K. J. Erben

Vodník

Neveselé, trúchlivé
sú tie vodné kúty,
kde sa v tráve pod záružlím
rybka s rybkou krúti.

Tam slniečko nezasvieti,
vetrík nezaveje:
chlad a ticho – ako žiaľ
v srdci bez nádeje.

Neveselé, trúchlivé
sú tie kúty vodné,
v polotme a polosvetle
dni sa vlečú po dne.

Vodníkov dvor priestranný,
hojnosť nad hojnosťou:
ale iba zriedkavo
vítajú tam hostí.

A do jeho krištáľovej
brány kto raz vkročí,
toho ťažko ešte zazrú
jeho milých očí.

pochmúrny
dej

magickosť,
nadprirodzené
postavy a javy

stupňovanie
napätia

obvykle sa končí
tragicky

29. Vypíš z nasledujúcej ukážky antonymum k slovu, ktoré má význam „uspôsobený znášať chladné podnebie a prostredie“.

Veľmi zaujímavý je aj spoločný výskyt (prelínanie) studenomilných horských a teplomilných prvkov našej fauny a flóry. „Ďalší podrobný prieskum môže priniesť ešte nejedno prekvapenie,“ pripomenula.

30. V ktorej možnosti sa nachádza jednočlenná slovesná veta?

- A Poobede sa zrazu rozpršalo ako z krhly.
- B Dnes sa obloha mračí väčšmi ako zvyčajne.
- C Na našom sídlisku od rána padá sneh.
- D K hmlistému ránu sa dnes pridala aj mráz.

A

Test zo slovenského jazyka a literatúry

KONIEC TESTU

9

Použitá literatúra

ERBEN, K. J.: *Kytica*. Bratislava: Mladé letá, 1977, s. 140.

FRANK BRAUM, L.: *Čarodejník z krajiny Oz*. Bratislava: Petit press, 2008, s. 30 – 31. ISBN 978-80-89278-03-9.

VERNE, J.: *Dvadsaťtisíc míľ pod morom*. Bratislava: Mladé letá, 1971, s. 67.

Dostupné na: <https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/538249-kriza-pochovala-jeho-biznis-a-tak-vzniklo-lego> [cit. 09-09-2018].

Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/sk/pressroom/infografika/ake-su-zdroje-a-vplyvy/view> [cit. 07-08-2018].

Dostupné na: <https://www.musixmatch.com/lyrics/Miro-%C5%BDbirka-2/Atlant%C3=ADda> [cit. 10-09-2018].

Dostupné na: <https://vestenie.wbl.sk/baladyapovesti.pdf> [cit. 07-07-2018].

Dostupné na: <https://slovník.juls.savba.sk/?w=chladnomiln%C3%BD&c=gc38&d=locutio&d=psken&d=ber nolak&d=hssjV&d=nounb&d=sssj&d=obce&d=priezviska&d=orter&d=sss&d=un&d=scs&d=peciar&d=pskcs&d=psp&d=kssj4> [cit. 11-07-2018].

Z didaktických dôvodov boli texty upravené.

POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

1. EURYDICE. *Přehled: Klíčové vlastnosti vzdělávacího systému*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-03]. Školy spravované v rámci veřejné správy; rozdělení pravomocí mezi ústřední vládu, kraje a obce.
2. EURYDICE. *Přehled: Struktura národního vzdělávacího systému*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-03].
3. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: . C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-03].
4. Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27#Top>. [cit. 2023-09-21].
5. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: vzdělávací programy: §4 rámcové vzdělávací programy. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-21].
6. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: vzdělávací programy: §5 školní vzdělávací programy. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit. 2023-09-21].
7. EURYDICE. *Přehled: předškolní vzdělávání*. Online. Česko. 14. prosince 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2023-09-29].
8. EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče: péče o děti raného věku*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-09-29].
9. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. In: Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání od 1. září 2023, MŠMT ČR. 2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvpzv-cestina-jako-cizi-jazyk>. [cit. 2024-04-07].
10. EURYDICE. *5. Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.1 Organizace vzdělávání v jedné struktuře: Organizace školního dne a týdne*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/organisation-single-structure-education>. [cit. 2023-10-02].
11. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část první: obecná ustanovení: organizace vzdělávání ve školách: §26 vyučovací hodina. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>. [cit. 2023.10.02].
12. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): část třetí: povinnost školní docházky a základní vzdělávání: hlava I: povinnost školní docházky: §36 plnění povinnosti školní docházky. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561?text=#cast3>. [cit. 2023.10.02].

13. EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.1 organizace vyššího sekundárního vzdělávání: typy institucí*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/organisation-upper-secondary-education>. [cit. 2023-10-15].
14. EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: obecné cíle*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-10-15].
15. EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání: přehled*. Online. Česko. 1. února 2024. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/higher-education>. [cit. 2024-02-04].
16. EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých: přehled*. Online. Česko. 27. listopadu 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/adult-education-and-training>. [cit. 2023-10-15].
17. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *O nás*. Online. CZVV. C2019. Dostupné z: <https://czvv.ceremat.cz/menu/o-nas>. [cit. 2024-10-23].
18. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Jednotná přijímací zkouška 2024: do kdy je nutné podat přihlášku: kdy se jednotná přijímací zkouška bude konat: kde se budou konat zkoušky*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska>. [cit. 2024-10-23].
19. Vyhláška č. 422/2023 Sb. Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři: část první: organizace přijímacího řízení do prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-422#cast1>. [cit. 2024-10-23].
20. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Jednotná přijímací zkouška 2024: hodnocení zkoušky*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska>. [cit. 2024-10-25].
21. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Úpravy podmínek přijímacího řízení: uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni/uchazeci-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>. [cit. 2023-10-27].
22. Vyhláška č. 422/2023 Sb. Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři: část první: organizace přijímacího řízení do prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři. In: *Zákony pro lidi*. C2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-422#cast1>. [cit. 2024-10-27]. §24 - §25.
23. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Úpravy podmínek přijímacího řízení: uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni/uchazeci-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>. [cit. 2023-10-27].
24. *Český jazyk a literatura 9*. Online. In: Jednotná přijímací zkouška. 2023. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlete-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2023-11-01].

25. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Přijímačky bez obav: úlohy z českého jazyka a literatury*. Online. Jednotná přijímací zkouška. C2019. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska/prijimacky-bez-obav/typicke-ulohy-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2023-11-12].
26. *Podstawowe informacje*. Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-informacje-mein>. [cit. 2023-07-14].
27. EURYDICE. *Přehled*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-14].
28. Ustawa z dnia 14. grudnia 2016 r. Prawo oświatowe: ogłoszono dnia 12. maja 2023 r. obowiązuje od dnia 1. września 2017 r. In: *Prawo OPTIVUM*. Dostupné z: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=4186>. [cit. 2023-07-16].
29. Ustawa z dnia 26. stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela: ogłoszono dnia 12. maja 2023 r. obowiązuje od dnia 1. września 2017 r. In: *Prawo OPTIVUM*. Dostupné z: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=2>. [cit. 2023-07-16].
30. EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: povinná školní docházka: etapy vzdělávacího systému*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-16].
31. EURYDICE. *6. Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.9 hodnocení v postsekundárním neterciárním vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/assessment-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-16].
32. *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-20].
33. EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-07-20].
34. EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče: 4.1 přístup: záruka místa v předškolním vzdělávání a péči*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/access>. [cit. 2023-07-20].
35. EURYDICE. *5. Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-07-20].
36. EURYDICE. *5. Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.2 výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/teaching-and-learning-single-structure-education>. [cit. 2023-07-20].
37. *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-20].
38. EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: etapy vzdělávacího systému: sekundární vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-25].

39. EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.6 hodnocení v odborném vyšším sekundárním vzdělávání: hodnocení žáků: externí hodnocení/sumativní hodnocení: odborné zkoušky.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/assessment-vocational-upper-secondary-education>. [cit. 2023-07-25].
40. EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: typy škol.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-25].
41. *Szkolnictwo artystyczne w Polsce.* Online. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/kultura/szkolnictwo-artystyczne-w-polsce>. [cit. 2023-07-25].
42. *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání.* Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-27].
43. EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.7 organizace postsekundárního neterciárního vzdělávání: typy institucí.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/organisation-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2023-07-27].
44. EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/higher-education>. [cit. 2023-07-27].
45. EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/higher-education>. [cit. 2023-07-27].
46. EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/adult-education-and-training>. [cit. 2023-07-27].
47. EURYDICE. *Přehled: klíčové rysy vzdělávacího systému: etapy vzdělávacího systému: vzdělávání dospělých.* Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2023-07-27].
48. *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání.* Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-07-29].
49. *Egzamin ósmoklasisty.* Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-07-29].
50. *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-29].
51. *Egzamin ósmoklasisty.* Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-07-29].
52. *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025.* Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-29].

53. *Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání*. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2023-08-02].
54. *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-30].
55. *INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2023-07-30].
56. *Egzamin ósmoklasisty*. Online. Ministerstwo Edukacji Narodowej: co robimy: oświata i wychowanie: kształcenie ogólne: egzaminy. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-osmoklasisty2>. [cit. 2023-08-02].
57. *O egzaminie*. Online. Centralna Komisja Egzaminacyjna: Egzamin ósmoklasisty. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/o-egzaminie/>. [cit. 2023-08-02].
58. *Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Harmonogram, komunikaty i informacje. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>. [cit. 2024-04-07].
59. KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: terminologie z oblasti narušené komunikační schopnosti*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8. Str. 100.
60. *Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Harmonogram, komunikaty i informacje. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>. [cit. 2024-04-07].
61. *Książki*. Online. Lingo, języki nieobce. C2017. Dostupné z: <http://www.wydawnictwolingo.pl/jezyk-polski-egzamin-osmoklasisty/>. [cit. 2024-04-07].
62. *Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym*. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Materiały dodatkowe. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/materialy-dodatkowe/>. [cit. 2024-04-07].
63. EURYDICE. *Přehled: klíčové vlastnosti vzdělávacího systému: monitoring kvality*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/overview>. [cit. 2023-08-05].
64. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: prvá časť: všeobecné ustanovenia. In: *Slov-Lex*. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/>. [cit. 2023-08-05]. § 1.
65. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: piata časť: prijímanie na výchovu a vzdelávanie: tretí oddiel: prijímanie na vzdelávanie v stredných školách. In: *Slov-Lex*. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-piata>. [cit. 2023-08-05]. §64-66.

66. EURYDICE. 4. *Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2023-08-06].
67. EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-08-06].
68. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: tretia časť: sústava škôl: druhý oddiel: základná škola. In: *Slov-Lex*. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-tretia.oddiel-druhy.29>.
69. EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/single-structure-primary-and-lower-secondary-education>. [cit. 2023-08-06].
70. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I: druhá časť: výchova a vzdelávanie: prvý oddiel: výchovno-vzdelávacie programy. In: *Slov-Lex*. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#predpis.clanok-1.cast-tretia.oddiel-druhy.29>.
71. EURYDICE. 5. *Jednotné základní a nižší sekundární vzdělávání: 5.2 výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání: učební plán, předměty, počet hodin*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/teaching-and-learning-single-structure-education>. [cit. 2023-08-06].
72. EURYDICE. 6. *Sekundární vzdělávání (nebo vyšší sekundární vzdělávání) a postsekundární neterciární vzdělávání: 6.1 organizace: typy institucí*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/organisation>. [cit. 2023-08-08].
73. *Vysoké školstvo*. Online. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/vysoke-skolstvo/>. [cit. 2023-08-08].
74. EURYDICE. 8. *Vzdělávání a odborná příprava dospělých*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/adult-education-and-training>. [cit. 2023-08-08].
75. *O Testovaní 9: základné informácie*. Online. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM). C2021-2024. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/o-testovani-9>. [cit. 2023-08-08].
76. *Experimentálne overovanie*. Online. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/experimentalne-overovanie/>. [cit. 2023-08-08].
77. *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].
78. *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].
79. Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 15. júna 2022 o základnej škole: Organizácia základnej školy. In: . 2022. Dostupné z: https://www2.nucem.sk/dl/4589/ZZ_2022_223_20230901.pdf. [cit. 2023-08-08]. §3.

80. *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].
81. *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-08].
82. *Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl...* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2023-08-10].
83. *Testovanie 9 2023: Výsledky.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-10].
84. *Usmernenie k testovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-10].
85. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov: čl. I. prvá časť: všeobecné ustanovenia: základne pojmy. In: . Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/#paragraf-2>. [cit. 2023-08-11]. §2.
86. *Usmernenie k testovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].
87. *Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].
88. *Test zo slovenského jazyka a literatúry: Testovanie 9 2023.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].
89. *Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením.* Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2023-08-11].
90. Testovanie 9 zo slovenského jazyka a literatúry - testy pre 9. ročník ZŠ a 4. ročník osemročných gymnázií. Online. In: RAABE. C2017. Dostupné z: <https://www.raabe.sk/testovanie-9-zo-slovenskeho-jazyka-a-literatury-%E2%80%93-testy-pre-9.-rocnik-zs>. [cit. 2023-08-04].

POUŽITÉ ZDROJE TABULEK, OBRÁZKŮ A PŘÍLOH

Tabulka 1:

EURYDICE. *Přehled*. Online. Česko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/overview>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 2:

EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Česko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 3:

EURYDICE. *5.1 Organizace jednotného vzdělávání*. Online. Česko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/czechia/organisation-single-structure-education>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 4:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Jednotná přijímací zkouška 2024*. Online. Jednotná přijímací zkouška. 2024. Dostupné z: <https://prijmacky.ceremat.cz/menu/jednotna-prijimaci-zkouska>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 5:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Úpravy podmínek přijímacího řízení*. Online. Jednotná přijímací zkouška. 2024. Dostupné z: <https://prijmacky.ceremat.cz/menu/upravy-podminek-prijimaciho-rizeni>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 6:

EURYDICE. *Přehled*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 7:

EURYDICE. *Přehled*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/overview>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 8:

EURYDICE. *4. Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 9:

EURYDICE. *5.2 Výuka a učení v jednostrukturovaném vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/teaching-and-learning-single-structure-education>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 10:

EURYDICE. 6. *Vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání+*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 11:

EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání*. Online. Polsko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/higher-education>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 12:

Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání. Online, Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra slavistiky, 2018. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xjqxuh/25182859>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 13:

INFORMATOR o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2023/2024 oraz od roku szkolnego 2024/2025. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Informatory. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory/>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 14:

Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Harmonogram, komunikaty i informacje. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 15:

EURYDICE. *Přehled*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/overview>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 16:

EURYDICE. 4. *Předškolní vzdělávání a péče*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/early-childhood-education-and-care>. [cit. 2024-04-07].

Tabulka 17:

EURYDICE. 5.1 *Organizace jednotného vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/organisation-single-structure-education>. [cit. 2024-04-08].

Tabulka 18:

EURYDICE. 6. *Sekundární vzdělávání (nebo vyšší sekundární vzdělávání) a postsekundární neterciární vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/secondary-education-or-upper-secondary-education-and-post>. [cit. 2024-04-08].

Tabulka 19:

EURYDICE. 7. *Vysokoškolské vzdělávání*. Online. Slovensko. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/slovakia/higher-education>. [cit. 2024-04-08].

Tabulka 20:

Základné informácie k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka základných škôl... Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9>. [cit. 2024-04-08].

Tabulka 21:

Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2024-04-08].

Tabulka 22 - 24: tabulky byly zpracovány na základě dat obsažených v této práci

Obrázek 1:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Čtyřleté obory a nástavbová studia – český jazyk a literatura*. Online. Jednotná přijímací zkouška. 2024. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlet-e-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 2:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Čtyřleté obory a nástavbová studia – český jazyk a literatura*. Online. Jednotná přijímací zkouška. 2024. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlet-e-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 3:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Čtyřleté obory a nástavbová studia – český jazyk a literatura*. Online. Jednotná přijímací zkouška. 2024. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlet-e-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 4 (vlevo):

Přijímací zkoušky na střední školy – český jazyk. Online. In: BookTook.cz. C2023. Dostupné z: https://www.booktook.cz/v/2419093/prijimaci-zkousky-na-stredni-skoly-cesky-jazyk?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAnrOtBhDIARIsAFsSe51RzAn9Hbx4LgB28Kc_Scr6eVGCvUjR40QanVSPbn1RyKLz0N919NkaAsgcEALw_wcB. [cit. 2023-11-12].

Obrázek 4 (vpravo):

Testy 2023-2024 z českého jazyka pro žáky 9. tříd ZŠ Kniha. Online. In: Alza.cz. C1994-2024. Dostupné z: https://www.alza.cz/media/testy-2023-2024-z-ceskeho-jazyka-pro-zaky-9-trid-zs-d7347532.htm?gclid=Cj0KCQIAnrOtBhDIARIsAFsSe50gTJ5TvLUyz6JoiQ1XadMZHeEBDwgWCAWVp_CNAaec81B2OeQSVFAaAiKYEALw_wcB&kampan=adweok_eo-a-knihy_pla_all_obecna-css_a_c_1003752___372666053656_~76784597176~. [cit. 2023-11-12].

Obrázek 5:

Egzamin ósmoklasisty Język polski. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/arkusze/>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 6:

Egzamin ósmoklasisty Język polski. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/arkusze/>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 7:

Egzamin ósmoklasisty Język polski. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/arkusze/>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 8:

Egzamin ósmoklasisty Język polski. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/arkusze/>. [cit. 2024-04-07].

Obrázek 9:

Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2024-04-08].

Obrázek 10:

Pokyny pre administrátorov žiakov so zdravotným znevýhodnením. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM): Testovanie 9. 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2024-04-08].

Obrázek 11:

Test zo slovenského jazyka a literatúry: Testovanie 9 2023. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM). 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2024-04-08].

Obrázek 12:

Testovanie zo slovenského jazyka a literatúry... Online. In: RAABE. C2017. Dostupné z: <https://www.raabe.sk/testovanie-9-zo-slovenskeho-jazyka-a-literatury-%E2%80%93-testy-pre-9.-rocnik-zs>. [cit. 2024-04-08].

Příloha č. 1:

Brožura je vlastním dílem autora této diplomové práce a byla vytvořena pomocí online nástroje pro design a publikování, Canva. Citace zdrojů, které byly použity při tvorbě brožury jsou uvedeny v jejím závěru.

Příloha č. 2:

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Český jazyk a literatura 9*. Online. In: Čtyřleté obory a nástavbová studia – český jazyk a literatura. 2023. Dostupné z: <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlet-e-obory-cesky-jazyk-a-literatura>. [cit. 2024-04-08].

Příloha č. 3:

Egzamin ósmoklasisty Język polski. Online. In: Centralna Komisja Egzaminacyjna: Arkusze 2023. 2023. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/arkusze/2023-2/>. [cit. 2024-04-08].

Příloha č. 4:

Test zo slovenského jazyka a literatúry: Testovanie 9 2023. Online. In: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM). 2023. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/sk/merania/narodne-merania/testovanie-9/roky/2022-2023>. [cit. 2024-04-08].